

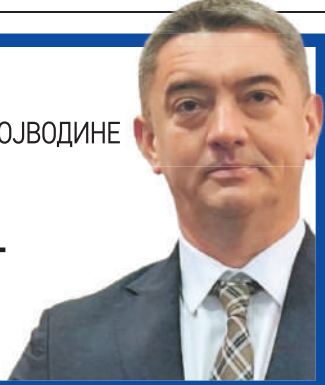
СРПСКО КОЛО

● ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА ● ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРОМ ● ГОДИНА XII ● БРОЈ 121 ● ФЕБРУАР – МАРТ 2026. ● БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

ГОРАН САВИЋ

ДИРЕКТОР РАЗВОЈНОГ ФОНДА АП ВОЈВОДИНЕ

Жене и зелена економија – пут у будућност

ЗЛАТИБОР ЛОНЧАР

МИНИСТАР ЗДРАВЉА У ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Запослили смо 55.000 људи – на реду је обрачун са листама чекања!

ПОД СЛОГАНОМ *САБОРНОСТ И ПОНОС*, СРБИ С ОБЈЕ СТРАНЕ ДРИНЕ ОБИЉЕЖИЛИ СУ СВОЈ НАЦИОНАЛНИ ПРАЗНИК

СРЕТЕЊЕ - ИЗМЕЂУ УСТАНИЧКЕ СЛОБОДЕ И СВЈЕТСКОГ НЕМИРА

ФОТО: ДИМИТРИЈЕ ГОЛЛ/PRESEDNIK.RS

ОД ПОРОДИЧНОГ ОБЕТАЊА ДО ФИЛМСКОГ СВЈЕДОЧАНСТВА

МИСИЈА ЈАСЕНОВАЧКОГ ЗАВЈЕТА

ОДРЖАН СЕДМИ САЈАМ ЗАВИЧАЈА У НОВОМ САДУ

7. САЈАМ ЗАВИЧАЈА

МАСТЕР ЦЕНТАР НОВОСАДСКОГ САЈМА

7. и 8. фебруара 2026.

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА • ЛИСТ ИЛЛАСТРАЦИЈА ИЛИ СЛОЖИНИ • ГОДИНА XI • БРОЈ 121 • ФЕБРУАР - МАРТ 2026. • ВЕСТНИКОВИ ПРИЛОЖИ

ГОРАН САВИЋ
ДИРЕКТОР РАЗВОЈНОГ ФОНДА АП ВОЈВОДИНЕ
Жене и зелена економија – пут у будућност

ЗЛАТИБОР ЛОНЧАР
МИНИСТАР ЗДРАВЉА И БОРБЕ ПРОТИВ РАКА
Запослили смо 55.000 људи – на реду је обрачуна са листама чекања!

ПОД СЛОЖАНОМ САБОРНОСТИ И ЛОНОС, СРБИ С ОБЈЕ СТРАНЕ ДРИНЕ ОБИЉЕЖИЛИ СУ СВОЈ НАЦИОНАЛНИ ПРАЗНИК
СРЕТЕЊЕ - ИЗМЕЂУ УСТАНИЧКЕ СЛОБОДЕ И СВЈЕТСКОГ НЕМИРА

ОД ПОРОДИЧНОГ ОБЕЉА ДО ФИЗИЧКОГ СВЕДОЧАНСТВА
ОДРЖАН СЕДМИ САЈАМ ЗАВИЧАЈА У НОВОМ САДУ
7. САЈАМ ЗАВИЧАЈА
МИСИЈА ЈАСЕНОВАЧКОГ ЗАВЈЕТА

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Бокун

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Миљисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Бокун
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Наташа Деветак
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЉТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

АДРЕСА:
Отон Јупанчица 14,
Нови Београд

МЕЈЛ: srpskokolo@ssr.org.rs
ТЕЛЕФОН: 011/2270701
САЈТ: www.ssr.org.rs

ТИРАЖ: 6.000 примјерака

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барајево

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

СРПСКО КОЛО је лист уписан у регистар медија под бројем NV000809 Месечно. - ISSN 2466-3476 COBISS.SR-ID 219818764

ПРОИЗВОДЊУ МЕДИЈСКИХ САДРЖАЈА ПОМОГЛИ СУ:

- Министарство за бригу о породици и демографију
- Министарство здравља
- Развојни фонд АП Војводина
- ПСС Пољољазет из Лознице

НАПОМЕНА: Ставови изнесени у подржаним медијским пројектима не изражавају нужно ставове органа који је додијелио средства.

» Милорад Додик најавио улагање од 75 милиона евра за завршетак УКЦ

» Премијер Српске Саво Минић испред споменика палим борцима у Вишеграду

Празник који је избрисао границе

Под заједничким слоганом *Саборности и онос*, Срби с обје стране Дрине обиљежили су свој национални празник по протоколу дефинисаном Декларацијом Свесрпског сабора из 2024. године.

Био је то дводневни сабор који је повезао визију модерног здравства у Бањалуци са дубоким историјским заветом слободе у Вишеграду.

БАЊАЛУКА: БРИГЕ ЗА ЧОВЈЕКА

Празничне свечаности отпочеле су у Бањалуци. Свечаним пресијецањем врпце отворен је нови објекат Центра за онкологију и хематологију са палијативном његом у оквиру Универзитетског клиничког центра (УКЦ) Републике Српске.

Министар здравља и социјалне заштите, Ален Шеранић је нагласио да овај центар представља један од најважнијих корака у јачању здравственог суверенитета Српске.

Према његовим ријечима, објекат је „камен темељац наде“, који се наслања на низ успјешних пројеката попут но-

вих болница у Источном Сарајеву, Добоју и Требињу.

Стављајући акценат на будућност, Милорад Додик је најавио улагање од 75 милиона евра у УКЦ и раст плата у здравству, истичући да су ови пројекти најбољи доказ виталности којом Српска одговара на све изазове.

АКАДЕМИЈА ЈЕДИНСТВА

Централни догађај прве вечери била је Свечана академија у бањалучкој дворани *Борик*, гдје је дух Сретења добио свој најсвечанији облик. Скупу су присуствовали в. д. председника Републике Српске Ана

Тришић Бабић, новоизабрани председник Сениша Каран, председник Народне скупштине Ненад Стевандић, те премијер Саво Минић.

Присуство високих званица из Србије, предвођених савјетником председника Милошем Вучевићем, као и сенатора Александра Вулина и представника дипломатског кора, послало је снажну поруку о међународном положају и унутрашњој кохезији српског фактора.

Говорници су се подсетили на 1804. и 1835. годину, истичући да су слобода и уставност темељи на којима и данас почивају и Бањалука и Београд.

ЛИНТА: СРЕТЕЊЕ - ПУТОКАЗ НАШЕ ИСТОРИЈЕ

Народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта поручио је да заједничко Сретење јача свијест о нераскидивом духовном јединству народа.

– Сретење је најзначајнији путоказ наше новије историје и симбол борбе за слободу, уставност и државност. Са поносом се сјећамо славних предака који су 1804. у Орашцу започели пут ка трајном ослобођењу, али и 1835. године када је Сретењски устав сврстао Србију међу најмодерније демократије Европе – истакао је Линта, додавши да је обиљежавање директна тековина Свесрпског сабора.

СЛОБОДА ПЛАЋЕНА КРВЉУ: Република Српска слави своје ствараоце и чека праведнији закон

Широм Републике Српске свечано је обиљежен Дан бораца Одробно-отаџбинског рата и Првог српског устанка, који је ове године, у складу са Декларацијом Свесрпског сабора, заједнички прослављен са Даном државности Србије. Овај празник националног јединства, који повезује устанички Орашац са борбом за Српску, послужио је као прилика да се још једном поручи да статус борацке популације захтијева конкретнија рјешења и системску подршку која надилази саме оквире културе сјећања.

У Требињу је обиљежавање почело парастосом у Спомен-храму Светог цара Лазара. Начелник Одјељења за борацку и социјалну заштиту, Саша Пешикан, истакао је да је његовање културе сјећања пресудно за нове генерације: „Мора се знати историја да би се могло ићи у будућност“.

С друге стране, Владо Берак, председник Председништва Градске борацке организације, отворено је примијетио да положај бораца није најбољи и да се кроз реалне могућности мора тежити побољшању њиховог статуса. Председник Скупштине града, Здравко Бутулија, нагласио је да ло-

кална управа кроз посебне програме континуирано води рачуна о свим борацким категоријама.

У локалним заједницама које су поднијеле највећи терет рата, изнијети су подаци који илуструју цијену слободе. Председник Скупштине борацке организације Приједор, Бранко Пилиповић, подсетио је на 670 погинулих и 2.500 рањених суграђана, поручивши да се истина о рату мора преносити на покољења.

У Новом Граду, гдје је кроз редове Новоградске бригаде прошло 8.263 борца, замјеник начелника Бојан Лукач поручио је да је сјећање на хероје обавеза, али да је

кључни циљ стварање услова за останац младих. Сличан примјер забиљежен је и у Теслићу, гдје је од 11.573 учесника рата живот изгубило 550 бораца. Председник локалне борацке организације, Алекса Радишић, изразио је очекивање да ће нови закон поставити темеље за трајну бригу о онима који данас живе у тешким условима.

Овогодишње свечаности добиле су посебан значај у Градишци. Том приликом уручене су Повеље за посебан допринос, а међу лауреатима су се нашли Фондација *Делије* (гранак Градишка) те привредници Стево Стојнић и Урош Десанчић, чиме је наглашен значај друштвене солидарности.

На Војничком гробљу Враца одата је почаст погинулима, али и проти Војиславу Чаркићу, чувеном попу Жући. Драгиша Тушевљак, председник Борацке организације у Источно Ново Сарајево, најавио је да је у току изградња спомен-собе која ће ове године постати трајно свједочанство о борби на овом простору. Исти пијетет показан је и у Горњем Рибнику, гдје је начелник Душко Дакић са борацким организацијама положио вијенце у спомен-соби погинулим јунацима.

ФОТО: ГОРАН ЈАЊИЋ - ГАН УГРСНА

СРБИЈА ПРОСЛАВИЛА ДАН ДРЖАВНОСТИ

СРЕТЕЊЕ 2026 – ИЗМЕЂУ УСТАНИЧКЕ СЛОБОДЕ И СВЈЕТСКОГ НЕМИРА

Србија је обиљежила Дан државности низом свечаности у Београду, Орашцу и Крагујевцу, чиме је заокружена државна церемонија посвећена обнови државности и доношењу првог Устава.

Централни догађај у Палати Србија обиљежило је уручивање одликовања заслужним појединцима и институцијама, које је предсједник Републике Александар Вучић додијелио за дјела од изузетног значаја. Овај чин признања није био само протоколарна обавеза, већ покушај мапирања друштвених вриједности које држава настоји да промовише у актуелном тренутку.

Свечаност у Палати Србија окупила је државни врх, представнике Српске православне цркве, војске и дипломатског кора, уз значајно присуство званичника из Републике Српске.

Обраћајући се присутнима, предсједник Вучић је подсетио на дубоку симболику овог дана, нагласивши да Сreteње спаја вјеру, витештво и државотворност. Посебно је одјекнула његова порука о прецима који су 1804. године изабрали слободу.

– Баш као што је Симеон срео свјетлост у Христу, тако је српски народ на Сreteње срео своју судбину – судбину слободног и слободарског народа.

Иза свечаних говора остала је кључна порука о положају Србије у данашњем немирном свијету. Предсједник Вучић је

» Интонирање химне на свечаности у Палати Србије

узопорио да се Европа и цијели свијет налазе на прекретници између рата и мира. Процјена да се сукобима у Украјини и на Блиском истоку не види брзи крај, ставља пред Србију задатак да прије свега сачува унутрашњу слогу и мир.

Умјесто празне приче о будућности,

држава је јасно рекла шта су приоритети: очување мира, јачање економије и брига о томе да нас буде више. Србија остаје при својој војној неутралности и наставља да јача војску и полицију, јер је јака државна сила једини гарант да ћемо сами одлучивати о својој судбини.

ФОТОГРАФИЈЕ: ДИМИТРИЈЕ ГОЛИКВИНЕТ ПРЕДСЈЕДНИКА СРБИЈЕ

ПРАЗНИЧНА ДИПЛОМАТИЈА

На пољу међународне политике, Сreteње је показало ко су нам данас најближи пријатељи. Ордени које су добили мађарски министар Ханко Балаж и аустријски полицијски челник Михаел Такач јасно говоре да Београд у овом тренутку најчвршће везе у Европи има са Будимпештом и Бечом. У исто вријеме, честитке које су стигле од предсједника Узбекистана, Исланда и Палестине, уз подршку из Европске уније, показују да Србија жели да има отворена врата и добре односе на свим странама свијета, без обзира на удаљеност.

Док су у Београду уручивана признања, Орашац и Крагујевац су нас подсетили гдје је све почело.

На мјесту гдје је подигнут Први српски устанак, премијер Ђуро Мацут послао је снажну поруку свим Србима, ма гдје живјели. Он је истакао да Сreteње представља буђење нашег националног духа и да љубав према отаџбини мора бити јача од свих пођела.

– Само заједно, кроз дијалог и поштовање, можемо очувати и развијати своју државу. Мир је основ свега, а наш народ га је жељан – поручио је премијер Мацут.

Истовремено, у Старој скупштини у Крагујевцу, гдје је донијет Сreteњски устав, предсједница Скупштине Ана Брнабић подсетила је на одговорност коју носимо према ономе што смо наслиједили.

Она је нагласила да је држава важнија и од очевине и од дједовине, те да се никако не смије „раскућити“ и оставити другима на управљање. Према њеним ријечима, испред свакога од нас стоји један завјет и једна дужност – Србија, која мора бити преча од сваког појединачног интереса.

Сreteње 2026. године потврдило је да за српски народ Дрина није линија раздвајања националних интереса, већ заједнички именитељ државотворне енергије. Она се данас не гради само унутар републичких граница, већ кроз сваку заједничку школу, пут и спомен-собу од Приједора до Врања.

ОД ВРИЈЕДНИХ ДОМАЋИНА ДО НАУЧНИХ ВЕЛИКАНА

Овогодишњи списак одликованих потврђује намјеру државе да ослонац тражи у традицији и струци, па су тако највиша признања припала чуварима нашег идентитета и безбједности попут Матице српске, Архива Вијводине и Војногеографског института. Ордени уручени митрополиту Иринеју, професору Мирку Васиљевићу и писцу Селимиру Радуловићу додатно истичу значај духовног и умног искуства за стабилност земље у тешким временима. Умјесто политике, у првом плану су се нашли људи којима је рад једино мјерило, па су љекари Јелена Друловић, Никица Грубор и Зоран Џамић награђени јер се њихова брига о здрављу народа данас цијени као највиши патриотизам. Држава није заборавила ни вриједне руке, па су тако признања додијелена рудару Ђорђу Ђурковићу и пољопривредници Љиљани Гавриловић, чиме је одата почаст свима који земљу држе усправном тешким радом и личним поштењем. Овим избором јасно је поручено да су за напредак отаџбине једнако важни и велики научници и вриједни домаћини који својим дјелима служе општем интересу.

» Предсједник Србије уручује Орден митрополиту Иринеју

ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ СРБИЈЕ ПОСЈЕТИО СРБЕ НА ИСТОКУ ХРВАТСКЕ

Ђуро Мацут одликован Орденом Светог Стефана Штиљановића

Дан државности Републике Србије свечано је обиљежен у Вуковару, гдје је Сreteње и ове године окупило представнике институција, Српске православне цркве и српске заједнице у Хрватској. Догађај, који заједнички организују Генерални конзулат Србије, Епархија осечкопољска и барањска, Заједничко вијеће општина и Српски дом, потврдио је континуитет бриге матице о сународницима у региону.

Посебну тежину овогодишњем обиљежавању дала је посјета предсједника Владе Србије Ђуро Мацута, који је својим присуством послао поруку да Србија остаје чврст ослонац свом народу, гдје год он живио.

Обраћајући се присутнима, генерални конзул Србије у Вуковару Владимир Марјановић подсетио је да Сreteње симболизује темеље модерне српске државности и

позвао на очување националне свијести и веза са матицом, уз захвалност представницима хрватског народа који су присуствовали свечаности.

Премијер Мацут је поручио да држава Србија неће одустати од институционалне и свакодневне подршке свом народу у Хрватској, наглашавајући да су језик, писмо и идентитет темељи опстанка.

– Наша обавеза није само формална, већ суштинска – да будемо уз свој народ, помогнемо и заједно градимо будућност – поручио је Мацут, додајући да ће институције Србије наставити да раде у том правцу.

Музичко-драмски сегмент посвећен устаничкој традицији подсетио је на историјске темеље српске државности и значај њиховог очувања.

Током посјете истоку Хрватске, пре-

мијер Србије боравио је у Даљу, сједишту Епархије осечкопољске и барањске, гдје га је дочекао епископ Херувим. У оквиру посјете обишао је и родну кућу Милутина Миланковића, као и значајне црквене и развојне пројекте у Вуковару.

Посебан тренутак било је уручење Ордена Светог Стефана Штиљановића, највишег признања Епархије, којим је премијер Мацут одликован за подршку српском народу и Српској православној цркви у Хрватској.

Епископ Херувим поручио је да је рјеч о признању за посвећеност и разумијевање потреба народа који живи у сложеним околностима, док је премијер истакао да му ово одликовање представља додатну обавезу да настави са јачањем веза са српском заједницом.

ФОТО: ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

» Владика Херувим и премијер Ђуро Мацут

МИНИСТАР ЗДРАВЉА У ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ НАЈАВЉУЈЕ МНОГО ЕФИКАСНИЈИ СИСТЕМ ДОСТУПАН СВИМ ГРАЂАНИМА

ЗЛАТИБОР ЛОНЧАР: Запослили смо 55.000 људи у здравству - на реду је велики обрачун са листама чекања!

Златибор Лончар, министар здравља у Влади Републике Србије, води бригу о ономе што је сваком човјеку у овој земљи најважније – о нашем здрављу и болницама у којима се лијечимо. Сви добро памтимо времена када су нам чекаонице биле оронуте, а апарати старији од љекара који на њима раде. Данас је слика другачија; готово да нема мјеста у Србији гдје није нешто изграђено, обновљено или гдје није стигла нека нова машина за коју смо до јуче мислили да постоји само у богатим земљама. Држава је одријешила кесу, јер је јасно да без јаког здравства нема ни јаке државе.

Ипак, народ најбоље зна да зидови и машине, колико год нови били, нису све. Сваког домаћина занима оно основно: колико ћу чекати на преглед, хоће ли сутра имати ко да ме лијечи ако нам млади љекари оду преко границе и да ли ће сиромаси и богати имати исту његу. Ово нису политичке приче, већ питања која свакодневно чујемо у комшилуку и на улици. У разговору за *Српско коло* министар Лончар, искрено и без увијања, прича шта је урађено, гдје још шкрипи и како ће наше здравство изгледати у наредном периоду.

● **У више наврата сте истицали да је здравствени систем Србије данас инфраструктурно најјачи у последњих неколико деценија. Који су конкретни параметри који то потврђују?**

– Здравствени систем Србије данас је сте инфраструктурно најјачи, у последњих неколико деценија посматрано, пре свега због рекордних улагања, што је омогућило снажан инвестициони циклус у здравству. Али не само инфраструктурно, већ, рекао бих, у целини. И то није само моја оцена, то су чињенице. У последњој деценији изграђен је или темељно реконструисан велики број болница, клиничких центара и домова здравља, више од 150 здравствених установа, чиме је значајно обновљена физичка инфраструктура система. Паралелно са тим, здравствене установе опремљене су савременом медицинском технологијом – од нових СТ и MR до линеарних акцелератора – што је унапредило дијагностику и лечење најтежих болести.

● **Све је то лијепо, али грађевине су само једна страна приче. Да ли ми имамо адекватну медицинску опрему и ко ће у тим новим болницама лијечити народ?**

– Набавили смо и неке од медицинских апарата последње генерације, попут X или Гама ножа, које нисмо имали, због чега смо наше пацијенте слали на третмане у иностранство. Наш здравствени систем је додатно ојачан дигитализацијом здравства кроз увођење електронских рецепата, електронских картона и упута, еБоловања, еЛабораторија, што је значајно повећало ефикасност и доступност здравствених услуга. Уз модернизацију инфраструктуре, радимо интензивно и на јачању кадровских капацитета нашег здравства. Ми смо, од 2014. године до данас, у здравственим установама ши-

Наш модел финансирања здравства чува достојанство сваког појединца.

Апсолутно све услуге, на најмодернијим апаратима и у свим нашим установама, морају бити доступне свим грађанима Србије, без обзира на њихов социјални статус или материјално богатство. То је мера нашег успеха!

ром наше земље запослили близу 55.000 здравствених радника! Даље, покренути су и програми запошљавања најуспешнијих дипломаца медицинских факултета, запослили смо више од 5.000 најбољих младих лекара и медицинских сестара и техничара, покренули и системски повратак медицинских стручњака из иностранства, кроз рад Канцеларије за сарадњу са дијаспором, преко које се у земљу вратило више од 300 медицинара. Све то заједно, улагања у инфраструктуру, медицинску опрему, кадровско оснаживање, све је то заједно допринело напретку и развоју здравственог система Републике Србије.

● **Здравство је један од најскупљих система државе. Да ли је садашњи модел финансирања дугорочно одржив?**

– Здравствени систем је по својој природи дефинитивно један од финансијски најзахтевнијих система сваке државе, јер

развој и напредак медицине као и старење становништва континуирано повећавају трошкове лечења. Садашњи модел финансирања у Србији, заснован на комбинацији обавезног здравственог осигурања и буџетске подршке државе, обезбеђује стабилност система и омогућава значајна улагања у инфраструктуру и опрему. При томе, морате имати на уму да наш модел финансирања здравства омогућава да третман на Гама ножу, уколико му је потребан, односно медицински индукван, користи и осигураник из Прешева једнако као и неки богати привредник са Врачара. Дакле апсолутно све услуге, на свим медицинским апаратима, у свим установама, подједнако су доступне свим грађанима, без обзира на њихов социјални статус, материјално богатство и слично.

● **То што кажете да и обичан човек и богаташ имају исти третман звучи праведно, али све то неко мора да плати. Колико наш здравствени систем заправо зависи од снаге саме државе и политичке стабилности коју имамо?**

– Морам истаћи и то да је све у директној вези са економском ситуацијом у земљи. Просто, онда када држава напредује, развија се, подиже стандард грађана и квалитет здравствених услуга, њихова доступност и све друго је у експанзији. У супротном, нема ни напретка здравственог система. Видели сте током протекле, 2025. године, када су неодговорни појединци чинили све да наша земља стане, па смо уместо рада и напретка имали блокаде, паралисање градова и институција, да није могуће остварити планирани напредак, ни у једној области, па ни у здравству. Срећом, то време је иза нас, и сада Србија поново пуно снагом, уз државничко вођство председника Вучића, иде напред.

● **Одлазак младих лекара и медицинских техничара годинама је осјетљива тема. Да ли је тај тренд заустављен или само успорен?**

– Одлазак здравствених радника је деценијама био један од највећих изазова нашег здравственог система, али последњих година тај тренд је значајно успорен, рекао бих, и добро заустављен. Много је генерација одрасло уз чувену изреку „Најбољи одоше, неће имати ко да нас лечи“. А данас више није тако. Успели смо да тај тренд преокренемо, и данас имамо масован повратак медицинара.

● **Постоје ли јасан план генерацијске смјене у здравству?**

– Рекао сам већ, од 2014. године у здравственом систему Србије запослено је близу 55.000 здравствених радника, док је истовремено одобрено близу 20.000 специјализација, што је створило јасну перспективу професионалног развоја за младе лекаре. Посебно је важан Програм запошљавања најуспешнијих дипломаца медицинских факултета, који омогућава да најбољи млади лекари одмах након студија добију посао у здравственим установама широм Србије. То је сада већ целих 8 година системски механизам којим држава Србија

» Пријем за медицинаре повратнике: Више од 300 стручњака вратило се у српски здравствени систем кроз рад Канцеларије за дијаспору

ПОВРАТАК МЕДИЦИНСКЕ ЕЛИТЕ У ОТАЏБИНУ

● **Шта је са искусним љекарима који су већ отишли у иностранство? Има ли начина да се врате у наше болнице?**

– Покренута је и Канцеларија за сарадњу са дијаспором при Министарству здравља, која подстиче повратак наших лекара и медицинских сестара из дијаспоре,

и која је омогућила да се њих 300 до сада врати. Интересовање за повратак је изузетно, што показује да све више стручњака препознаје услове за рад и живот у својој земљи. Сви кораци које смо предузели показују да Србија системски ради на томе да задржи младе кадрове и да преокрене негативне миграционе трендове у здрав-

ству. До пре само десетак година, нико није ни могао да замисли да ће се наши стручњаци, са респектабилним каријерама најразвијенијим земљама света, Норвешкој, Француској, САД-у, Немачкој, враћати да раде у Прокупље, Лесковац, Ниш, Алексинац, Соко Бању, Тител и друге градове. А данас је то реалност.

свој најбољи кадар, дипломце медицине са просеком 10 и оне близу 10, задржава у земљи, омогућавајући на тај начин прилив најквалитетнијих стручњака у здравствене установе широм земље, на којима ће почивати здравство наредних деценија.

● **Листе чекања су и даље главна болка и извор незадовољства грађана. Постоји ли рок у којем ће оне бити сведене на прихватљив европски просјек и који је план државе да се то коначно ријеши?**

– Став државе је јасан – листе чекања у здравству морају бити системски решене, јер право на правовремену дијагностику и лечење мора бити доступно сваком грађанину. Управо зато у претходним годинама значајно су повећана улагања у здравствени систем, пре свега у нову медицинску опрему, јачање кадрова и проширење болничких капацитета, како би се смањило притисак на здравствене установе. Истовремено се ради на бољој организацији система и дигиталном праћењу листа чекања, што омогућава да се ресурси распоређују ефикасније и да пацијенти брже долазе до прегледа и операција.

● **Да ли већ имамо примјере гдје је тај системски приступ дао резултате и гдје су листе чекања значајно смањене или потпуно укинуте?**

– Држава је у претходном периоду већ показала да се системским приступом листе чекања могу решавати, па су у појединим сегментима здравства оне већ значајно смањене или практично укинуте. Пре свега, листе чекања за операцију катаракте, СТ, као и листе чекања за кардиолошке интервенције и уградњу стентова, у великој мери су решене кроз додатне операционе програме и бољу организацију рада клиника.

● **Када говоримо о најтежим случајевима, попут операција кука и кољена које су годинама биле симбол чекања, каква је ту ситуација данас?**

– Увођењем нове опреме и бољом организацијом рада у великом броју установа скраћено је чекање на операције кука и колена, што је дуго представљало један од највећих изазова система. Наравно да нисмо задовољни како листе чекања за ове операције данас изгледају, али су,

– **Прошло је време када су нам чекаонице биле огледало беде, а лекари приморани да раде на апаратима старијим од њих самих. Данас Србија више не моли за помоћ, већ је пружа другима. Изградили смо тврђаве здравља у којима се живот брани најмодернијом техником, а чува српском стручношћу која се коначно враћа кући**

чињеница је и то, вредним радом лекара и бољом организацијом оне преполовљене у протеклих годину и по.

● **На основу ових помака, вјерујете ли да Србија објективно може да стане раме уз раме са ЕУ и да листе чекања постану прошлост у свим областима?**

– Управо ова искуства показују да је проблем листа чекања решив када се истовремено улаже у кадрове, опрему и организацију здравственог система. Зато је циљ државе да у наредном периоду исти модел примени и на друге области медицине, како би листе чекања постале изузетак, а не правило у здравственом систему Србије.

● **Пандемија је била највећи тест за здравство у овом вијеку. Колико је она оставила трајне посљедице на наш систем и како данас, са ове дистанце, гледате на тај период?**

– Пандемија ковида-19 оставила је дубок траг на све области друштва, посебно на здравствене системе широм света, али је истовремено донела и важне поуке које су значајно утицале на даљи развој и организацију здравства. Србија је у том периоду показала висок степен институци-

оналне спремности и са правом се често наводи као пример ефикасне организације здравственог система у кризним условима. Ми сви колективно имамо кратко памћење, па заборављамо како је Србија тада била земља лидер хуманости, јер је донирала вакцине земљама у окружењу, и отворила своје границе за све становнике земаља из региона, који су у великом броју долазили у Београд и друге градове да приме вакцине.

● **Многи су били скептични када је почела градња потпуно нових болница усред кризе. Шта је то значило за наш капацитет да издржимо притисак вируса?**

– У рекордно кратком року изграђене су три нове ковид болнице – у Батајници, Крушевцу и Новом Саду, чиме су значајно проширени болнички капацитети и омогућено да здравствени систем издржи огроман притисак током најтежих таласа пандемије. Истовремено, Србија је била међу првим земљама у Европи која је обезбедила више различитих вакцина против ковида-19, омогућивши грађанима брзу и масовну имунизацију.

● **Које су то најважније поуке које смо извукли и како ће оне суштински промијенити начин на који ће наше здравство функционисати у будућности?**

– Пандемија је показала колико су важни снажна здравствена инфраструктура, развијена логистика и јак систем јавног здравља, али и колико је важно улагати у медицинске кадрове и савремену опрему. Управо на тим искуствима данас се гради будући модел здравственог система – флексибилнији, технолошки напреднији и спремнији да одговори на велике здравствене изазове.

● **Колико је дигитализација промијенила однос пацијента и система?**

– Ефикасни здравствени системи интензивно улажу у превенцију, дигитализацију и ефикасније управљање ресурсима, јер је то кључ одрживости здравства у будућности. Дигитализација већ данас представља један од кључних стубова здравственог система наше земље. Наш циљ је да здравство учинимо бржим, ефикаснијим и доступнијим сваком грађанину, а управо дигитални алати то омогућавају. Увођењем

система као што су еРецепт, еУпут, еБоловање и електронски здравствени картон, значајно смо поједноставили процедуре и смањили административно оптерећење како за пацијенте, тако и за лекаре. Зато је дигитализација здравства један од приоритета државе – јер директно значи бољу и квалитетнију здравствену заштиту за све грађане Србије.

● **Гледајући у будућност, гдје видите српско здравство за десет година и шта су главни циљеви државе у том периоду?**

– План Србија 2030–2035. јасно поставља здравство као један од кључних стубова даљег развоја државе, са циљем да грађани Србије имају модеран, одржив и ефикасан здравствени систем, чије су услуге квалитетне и доступне свим грађанима. Стратегија предвиђа наставак рекордних инвестиција у здравство, уз даље улагање у изградњу и модернизацију болница и домова здравља. Посебан акценат стављен је на најсавременију медицинску опрему, иновативне терапије и лекове, како би пацијенти у Србији имали приступ лечењу по највишим светским стандардима. Важан сегмент плана односи се и на јачање здравственог кадра, кроз наставак запошљавања младих лекара, специјализације. Такође, значајно место има дигитализација здравства, која омогућава ефикасније управљање системом и бржу размену медицинских података. Даље, у фокусу мора бити превенција, односно рано откривање болести и јачање јавног здравља, јер савремено здравство подразумева да се болести спречавају, а не само лече.

● **Ово је веома амбициозан план. Која је Ваша крајња порука – шта грађани заиста могу да очекују од свог здравства до 2035. године?**

– Наша амбиција је јасна – да до 2035. године Србија има здравствени систем који је убедљиво најбољи у овом делу Европе, систем који је одржив, технолошки напредан, кадровски стабилан и у потпуности усмерен на здравље сваког грађанина наше земље.

● **Када бисте данас морали да издвојите један проблем који Вас највише оптерећује као министра, шта би то било?**

– Нисам задовољан резултатима које имамо у области трансплантационе медицине. Напретка има, наравно, број трансплантација протекле године био је значајно већи него годину или две раније, али мислим да као земља, и као здравствени систем, имамо све предуслове, а ту мислим на знање и стручан кадар, медицинску опрему, логистику и инфраструктуру, да већ данас нико у Србији не буде на листи чекања за орган који му спасава живот. Знате, трансплантациона медицина представља једну од најзначајнијих и најсавременијих области модерне медицине, јер за велики број пацијената она често значи једину шансу за живот или значајно продужење и побољшање квалитета живота. Истовремено, развијен трансплантациони програм показује висок ниво развијености здравственог система, јер захтева врхунску медицинску стручност, савремену опрему и добро организовану здравствену инфраструктуру. Зато је развој трансплантационе програма један од важних приоритета сваког модерног здравственог система, и на томе ћемо још јаче и одлучније радити. Морамо да мењамо свест грађана, имамо подршку СПЦ, друштва, свих људи од угледа и ауторитета и заиста нема нити једног разлога да немамо већи број трансплантација, односно спасених живота. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

ПРЕДСЈЕДНИК СРБИЈЕ ОТВОРИО 7. САЈАМ ЗАВИЧАЈА

Вучић: Ускоро покрећемо откуп станова за Крајишнике који се још нису скућили!

Под слоганом *Вера и саборности* на Новосадском сајму 7. и 8. фебруара одржан је традиционални седми *Сајам завичаја* који је посвећен очувању завичајног идентитета, традиције, вјере и заједништва.

Седми *Сајам завичаја* отворио је председник Србије Александар Вучић, који се у свом говору најприје осврнуо на конкретне egzистенцијалне проблеме прогнаних Срба. Он је најавио да ће држава убрзо покренути акцију рјешавања имовинских заврзлама које годинама оптерећују досељене породице.

– Ми ћемо ускоро предузети акцију у вези са откупом оних станова што су странци градили, а ми вам као дали, а у ствари ви то плаћате. То ћемо сада гледати да ријешимо, као и да видимо за оне који се још нису скућили – нема их много – да им помогнемо да и они коначно могу да уживају у свом новом дому, у својој Србији – рекао је Вучић.

Захваливши се Крајишницима што су својим радом подизали Србију, председник је нагласио да нико боље од њих не зна колика је цијена губитка завичаја, али да је у таквим временима народ једини прави ослонац. Повукао је паралелу са данашњим приликама у региону, истичући да је долазак у Србију за многе био једини избор.

– Србија је ваша породица, овдје сте са својим народом и овдје сте најсигурнији. И данас када видите шта се догађа у Хрватској, јасно вам је да је то био једини пут. Вама бескрајно хвала за марљивост, за труд и за оно што сте донијели из својих крајишких врлети овдје у Србију. То је јуначко срце Крајишника какво се нигдје на свијету не налази и које данас куца и бори се за Србију више него икада раније – поручио је председник.

На крају свог обраћања, Вучић је подву-

» Александар Вучић: Србија је ваша породица

ФОТО: САШКА ДРОБЊАК / ТАНЈУГ

као да се политика протјеривања Срба са својих огњишта не смије прећутати, нити заборавити. Указао је на дужност државе да указује на те неправде.

– Да се никада са тим не помиримо, да опростимо, али да не заборавимо и да увијек бринемо о својој Србији.

СТАРОВИЋ: СРБЕ У РЕГИОНУ СПАЈА ЗАЈЕДНИЧКО ПОРИЈЕКЛО

Министар за европске интеграције Немања Старовић поздравио је присутне у име Владе Републике Србије, оцијенивши да *Сајам завичаја* из године у годину постаје све успјешнија манифестација. Он је истакао да ово окупљање на најбољи начин указује на све оно што је српском народу у региону заједничко.

Као суштину националног бића, Старовић је издвојио косовски зајет, нагласив-

ши јасну разлику у вриједностима које се промовишу у окружењу.

– Док неки славе јасеновачку кланицу, ми славио нашу пјесму, нашу игру и наше коријене, одлучно загледили у будућност – поручио је Старовић.

СТЕВАНДИЋ: РОДОЉУБЉЕ ЈЕ БРАНА ПРОТИВ СВИХ ИСКУШЕЊА

Председник Народне скупштине Републике Српске Ненад Стевандић истакао је да му је част што се обраћа људима који су задржали национални и морални компас без обзира на околности. Он је патриотизам, односно родољубље, дефинисао као најважнију заједничку вриједност која појединца држи везаног за свој народ и земљу.

Према његовим ријечима, ту везу не смију да прекину ни личне амбиције, ни разочарања, нити пролазни трендови.

ИЗКОРЕНА СНАГА

Сајам је у оквиру спортских надметања окупио више од 150 дјеча фудбалера, 16 спортских екипа и учеснике из 9 држава – Србије, Републике Српске, Црне Горе, Хрватске, Северне Македоније, Румуније, Мађарске, Италије и Аустрије, као и одбојкаше, шахисте и учеснике традиционалне олимпијаде. Окупио је више од 200 удружења и око 50 институција излагача.

Први дан Сајма био је резервисан за Сајам омладине и спорта под слоганом *Из корена снага*. Поред спортских надметања посетиоци и гости су могли да уживају у смотри дјечјег фолклора, радионицама традиционалних вјештина, ликовној колонији, позоришној представи *Магареће године* Гацко театра. Уприличена је и свечана церемонија отварања уз дефиле спортиста и фолклорних ансамбала.

СМОТРА ФОЛКЛОРА СПОЈИЛА ДЕСЕТИНЕ АНСАМБАЛА

На позорници су се смјењивале пјевачке групе и културно-умјетничка друштва.

У суботу су наступили: Исидора и Христијана из Власенице, СКЦ Вук Караџић Бачка Топола, Културни центар Цар Душан Силни Фекетић, СКУД Свети десиош Стефан Сребреница, КУД Јован Дучић Нова Гајдобра, центар Традиција културе Небојша Недимовић Товаришево, КУД Марко Орешковић Бачки Грачац, КУД Царза Апатин, Етно друштво Српски соколови Козаре Урије – Приједор, ВИС Бисери Румунија, КУД Свети Борђе Шековићи, КУД Гирило и Мејодије Бусије, КУД Извор Чајниче, КУД Мост Братунац, КУД Јеврем Грујић Книн, КУД Будућности Гламоч, Културно-умјетничко друштво Мокра Јора Зубин Поток, КУД Владимир Гађиновић Билећа, ЦКУД Лејла Рагић Градишка, КУД Зелениора Гацко, Фолклорно друштво Љубиње, СКД Просвјешта пододбор Ријека, СКД Просвјешта пододбор

Крњак, пододбор Вргинмост, Ветерански ансамбл, Вијеће српске националне мањине града Бенковца, СКУД Гаврило Принцић Босанско Грахово.

У недјељу наступили су: Удружење Карађорђе Херцег Нови, Тамара и Тајана Ђекић, АКУД Мира Лукач Дрвар, Славонија у срцу, КУД Јан Стројице Шипово, КУД Пешар Кочић Мркоњић Град,

гуслар Витомир Вулин, ЖПГ Наиш осмех Сечањ, КУД Јован Којић Врбовац Косово, Јована Брзак, Јана и Елена Црноарковић, Исидора и Христијана, Дјечји црквени хор Јавор Добој, Етно група Ива, Етно друштво Српски соколови Козаре Урије, СКД Просвјешта координација Банија, пододбор Костајница, пододбор Сисак, СКЦ Вук Караџић Бачка Топола, ФА Вреиено Оштра

– Прва наша општа ствар је родољубље, што значи да волиш свој народ и земљу и да те ништа од ње не може одвојити и против ње окренути. Ни новац, ни сујета, ни амбиција, ни патња, ни мода – било она привлачна са златним нитима, или она наказна ових нових времена – поручио је Стевандић.

Епископ бихаћко-петровачки Сергије навео је да на *Сајму завичаја* нису само Крајишници већ припадници српског народа од Аљаске до Аустралије. Захвалио се у име Српске православне цркве свима који су учествовали у организацији.

Свечаном отварању присуствовали су и председница Покрајинске владе Маја Гојковић, министри у Влади Републике Србије, представници покрајинских и локалних институција, и бројни гости из региона.

Као и сваке године многобројна удружења, општине, организације и културно-умјетничка друштва представили су све оно што чини њихове крајеве посебним, старе предмете, народне ношње, храну, књиге, старе занате, обичаје, игру и пјесму.

У хали Мастер одржана је трибина за младе Академије *Светиозар Милешић*, одиграна представа *Пушчевима Светио Саве*, приказан дугометражни филм *Деца Брадине* режисера Стевана Салатића, одржана промоција зборника *Срби у Босанској Крајини*, као и трибина на којој се говорило о значају правне заштите и имовине Српске православне цркве, малих сеоских цркава капела и гробаља у ФБиХ.

Посетиоци су могли да уживају у модној ревизији етно хаљина *Ниш наслеђа* у организацији КУД-а *Коионок*.

У културно-умјетничком програму наступили су *Престиж бенд*, Миле Делија, Момо и Додир, Миленко Крндија, Радован Јањушевић и Нела Видаковић, *Гоци бенд* и Миљан Миљанић. **ДРАГАНА БОКУН**

Лука, КУД Крњин Грабовица, ЗУ Срба Озрена и Посавине Борово, КУД Плави делија Румунија, Друштво гуслара Филип Вишњић, КУД Пива Плужине, КУД Рибник Рибник, СД Пакленица, Изворна пјевачка група *Јански завичај*, Фолклорно ансамбл Котор Варош, Завичајно удружење грађана *Ђиро Личка Калдрма Дрвар*, Изворна пјевачка група *Пећи у срцу*, СКД *Просвјешта* пододбор Сисак, ПГ *Фоцаци*, ЖПГ *Соколица* Банија, МПГ *Од Тронеђе до мора*, Удружење жена *Бели анђео*, ФА *Чувари традиције барањских Срба* Бели Манастир, Удружење Банијаца, потомака и пријатеља Баније, СКД *Просвјешта* Ансамбл народних игара Вуковац, МПГ/ЖПГ *Миленко Ђукић Чико* Бијељина, Удружење грађана *Светионок* Бањалука, ВИС *Злајно звонце*, Удружење *Велико коло* Нови Сад, Ансамбл *Вила Железничар* Нови Сад, Милица Стојадиновић Буковац, *Корени* Брод, КУД *Приревица*, КУД *Кордун* Крњак.

ГОРАН САВИЋ, ДИРЕКТОР РАЗВОЈНОГ ФОНДА АП ВОЈВОДИНЕ

Женско предузетништво и зелена економија - приоритети за будућност

Развојни фонд АП Војводине (РФВ) позиционирао се као кључни ослонац за домаће привреднике и пољопривреднике, постављајући високе стандарде у цијелом региону. Својом стратешком усмјереношћу ка еколошки одрживим пројектима, дигитализацији и специфичним кредитним линијама, Фонд годинама уназад трасира пут стабилног напретка. О новом замаху женског предузетништва, регионалном повезивању кроз Зелени навигатор и сложену процесу акредитације код Међународног зеленог климатског фонда за Српско коло говори директор РФВ, Горан Савић.

● У овој години посебну пажњу изазвала је ваша линија за подстицај женског предузетништва. Шта она нуди корисницима?

– РФВ је и у 2026. години ушао са широком лезом кредитних производа намењених како пољопривредницима тако и привредним субјектима, али и са једном новином. Како је тенденција женског предузетништва у порасту, са женама које оснивају фирме из амбиције, а не из нужде, Фонд је у сарадњи са Покрајинским секретаријатом за привреду и туризам пласирао на тржиште нову конкурсну линију за привредне субјекте. Наиме, реч је о конкурсној линији за женско предузетништво субвенционисаној од стране Секретаријата за привреду и туризам, који у потпуности субвенционише редовну камату, што значи да је ова конкурсна линија бескампна за све кориснике. Основни циљ одобравања кредита РФВ-а је подстицај и подршка развоју женског предузетништва на географском подручју Војводине. Кредити ће се додељивати за финансирање инвестиционих улагања, а право учешћа на конкурсима имају правна лица која су разврстана као микро, мало или средње правно лице у коме жена има најмање 51% власништва и

» Горан Савић, директор Развојног фонда АП Војводине: „Спремни смо да правовремено реагујемо на све промене на тржишту“

да је у истом одговорно лице, као и предузетници уколико је реч о жени као власници предузетничке радње.

● Колико је процес дигитализације убрзао одобрење средстава?

– Развојни фонд АП Војводине је у претходном периоду направио значајан искорак ка дигитализацији, пре свега са циљем да се поједностави и убрза процес аплицирања за кредите. Кључни кораци у том правцу односе се на омогућавање електронског приступа информацијама и конкурсима путем званичног сајта, стандардизацију и поједностављење документације, континуирано унапређење интерних процедура обраде захтева и већу транспарентност целокупног процеса.

Када је реч о времену потребном за одобрење средстава, оно зависи од више фактора – пре свега комплетности документације, врсте кредита и сложености пројекта. Ипак, захваљујући унапређеним процедурама, про-

цес је значајно убрзан у односу на ранији период. У просеку, од тренутка подношења комплетног захтева до доношења одлуке пролази неколико недеља, док се у једноставнијим случајевима одлуке могу донети и брже. Наш циљ у наредном периоду је даље унапређење овог система чиме ћемо додатно скратити рокове и унапредити корисничко искуство.

● Како у пракси функционише Асоцијација Зелени навигатор Западног Балкана, као заједнички подухват фондова из Војводине и Републике Српске?

– Асоцијација Зелени навигатор Западног Балкана представља важан искорак ка регионалном повезивању и заједничком деловању у области одрживог развоја. Сарадња фондова из АП Војводине и Републике Српске у пракси је осмишљена тако да комбинује финансијску подршку, размену знања и координацију пројеката са јасним „зеленим“ циљевима.

Пре свега, сарадња се огледа

у заједничком креирању и промоцији програма који подстицају инвестиције у енергетску ефикасност, обновљиве изворе енергије и одрживу пољопривреду. Кроз асоцијацију, фондови усклађују критеријуме и приоритете како би корисницима са обе стране омогућили приступ сличним или комплементарним изворима финансирања. Веома значајан сегмент је размена искустава. Институције заједнички раде на унапређењу процедура, процени „зелених“ пројеката и увођењу међународних стандарда, што доприноси подизању укупног квалитета подршке коју пружају. Такође, кроз ову сарадњу се отвара простор за заједнички наступ према међународним фондовима и донаторима, што повећава шансе за привлачење додатних средстава у регион. Управо овакви пројекти имају већу тежину јер показују регионалну координацију и шири утицај.

● Докле се стигло у процесу акредитације код Међународног зеленог климатског фонда (GCF) и шта ће то конкретно значити за кориснике у Војводини?

– Процес акредитације код Међународног зеленог климатског фонда представља сложен и захтеван поступак који подразумева испуњавање високих међународних стандарда у области управљања, транспарентности и заштите животне средине. Развојни фонд АП Војводине је у претходном периоду предузео значајне кораке у том правцу, укључујући унапређење интерних процедура, јачање институционалних капацитета и усклађивање са строгим критеријумима које прописује Фонд. Сам процес акредитације је у поодмаклој фази и очекујемо његов завршетак у наредном периоду, што ће омогућити директан приступ средствима намењеним финансирању пројеката из области „зелене“ економије, обновљивих извора енергије и одрживог развоја.

Кроз постојећу кредитну линију за климатски одрживе инвестиције, Фонд је препознао значај „зелених“ инвестиција и већ финансира пројекте који доприносе енергетској ефикасности, смањењу емисије штетних гасова и одрживом коришћењу ресурса. У наредном периоду, након завршетка поступка добијања акредитације, очекујемо значајно проширење обима и доступности средстава за ову врсту пројеката, што ће додатно убрзати развој „зелене“ економије у Војводини и омогућити привреди да се лакше прилагоди савременим еколошким стандардима.

● За крај, како видите улогу Фонда у будућности и који су Ваши кључни циљеви за наредни период?

– Улогу Фонда у будућности видим као кључну у даљем подстицању стабилног и одрживог економског развоја Војводине. Наш приоритет остаје континуирано унапређење квалитета пословања, уз тренд раста пласмана кредита и повећања доступности финансијских средстава привреди и пољопривреди.

У наредном периоду посебну пажњу посветићемо: даљем прилагођавању кредитних услова реалним потребама корисника, унапређењу постојећих конкурса, јачању флексибилности и брзине у доношењу одлука, као и праћењу тржишних трендова и правовременом реаговању на промене. Наш приступ остаје проактиван — спремни смо да извршимо све потребне корекције, било да је реч о условима кредитирања или проширењу понуде, уколико проценимо да ће то имати позитиван утицај на развој привреде и пољопривреде. Верујемо да само континуираним унапређењем и прилагођавањем можемо очувати репутацију поуздане и реномиране институције, али и остати конкурентни на тржишту, што је предуслов за дугорочан успех и остварење наше мисије. **Т. ЂОРОВИЋ**

**РАЗВОЈНИ ФОНД
АУТОНОМНЕ
ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ**

Булевар цара Лазара 7а,
21000 Нови Сад
тел: 021/454-334;
email: office@rfapv.rs
web: www.rfapv.rs

КОНКУРСИ ЗА 2026.

ЗА ПРАВНА ЛИЦА И ПРЕДУЗЕТНИКЕ:

- Конкурс за дугорочне кредите за инвестициона улагања;
- Конкурс за дугорочне кредите за подстицај женског предузетништва субвенционисан од стране Покрајинског секретаријата за привреду и туризам;
- Конкурс за дугорочне кредите за трајна обртна средства;
- Конкурс за краткорочне кредите за обртна средства;
- Конкурс за дугорочне кредите за развој туризма субвенционисан од стране Покрајинског секретаријата за привреду и туризам;
- Конкурс за дугорочне кредите за инвестиције у оквиру ИПАРД програма
- Конкурс за дугорочне кредите за финансирање климатски одрживих инвестиција

ЗА РЕГИСТРОВАНА ПОЉОПРИВРЕДНА ГАЗДИНСТВА:

- Конкурс за дугорочне кредите за пољопривреду;
- Конкурс за дугорочне кредите за куповину пољопривредног земљишта;
- Конкурс за дугорочне кредите за набавку пољопривредне механизације;
- Конкурс за краткорочне кредите за обртна средства у пољопривреди;
- Конкурс за дугорочне кредите за трајна обртна средства у пољопривреди;
- Конкурс за дугорочне кредите за развој туризма субвенционисан од стране Покрајинског секретаријата за привреду и туризам;
- Конкурс за дугорочне кредите за инвестиције у оквиру ИПАРД програма
- Конкурс за дугорочне кредите за финансирање климатски одрживих инвестиција

ПОВОЉНА КАМАТНА СТОПА • РОКОВИ ОТПЛАТЕ ДО 7 ГОДИНА • ПЕРИОД МИРОВАЊА ДО 2 ГОДИНЕ • БЕЗ НАКНАДЕ ЗА ОБРАДУ ЗАХТЕВА • КОНКУРСИ НИСУ ВРЕМЕНСКИ ОГРАНИЧЕНИ

СРПСКА ИМОВИНА У ФЕДЕРАЦИЈИ БиХ ИЗМЕЂУ ПРАВА И ОБРИСА

ТАПИЈА КАО ПОСЉЕДЊА ОДБРАНА

У оквиру манифестације *Сајам завичаја*, одржане 8. фебруара 2026. године у Мастер центру Новосадског сајма, одржана је стручна трибина са темом од суштинског значаја за опстанак српског трага западно од Дрине: *Значај правне заштите Српске православне цркве, малих цркава, катедрала и гробаља у Федерацији БиХ*. Скуп, који је организовала Управа за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Министарства спољних послова Србије, окупио је најеминентније стручњаке из области имовинско-правних односа, свештенство и представнике удружења која на терену воде битку против административног избора Срба.

СИСТЕМСКИ РАД

Уводничар и модератор трибине, в. д. помоћника директора Управе, Николина Милатовић Поповић, подсјетила је присутне да ова тема није изолован инцидент, већ предмет континуираног рада који је започет још 2021. године на конференцији у Требињу.

— Тада смо добили кључну подршку председника Милорада Додика да ову причу позиционирамо као приоритетну. Почетком 2025. године, сарадња са Републичком управом за геодетске и имовинско-правне послове (РУГИПП) омогућила нам је да препознамо организације које су способне да изнесу овај терет на терену. Кроз пројекат *Имовина има памћење*, схватили смо да комуникација путем друштвених мрежа није довољна. Нашем човјеку се мора прићи директно, пружити му рука и конкретан правни савјет — нагласила је Милатовић Поповић.

Она је посебно указала на забрињавајуће стање православних гробаља, која су у многим дијеловима Федерације БиХ препуштена пропадању. Кроз пројекат Удружења *Деком* из Бањалуке, започет је све-

» Отац Јован Бањац, помоћник директора Управе за дијаспору Николина Милатовић Поповић и помоћник директора РУГИПП Дејан Ђукановић

обухватан попис ових локалитета, како би се спријечило да она постану „ничија земља” и тиме лак плијен за општинска укњижавања.

Дејан Ђукановић, помоћник директора РУГИПП-а за послове надзора, представио је механизам који је Република Српска успоставила како би помогла Србима из Федерације. Радна група коју чине представници Владе РС, Министарства правде, Правобранилаштва и Адвокатске коморе, свакодневно прати активности на територији сусједног ентитета.

— Организовали смо стручне тимове у свих 64 организационе јединице РУГИПП-а. Свако физичко или правно лице са територије Федерације БиХ може се обратити нашим подручним јединицама, гдје ће добити помоћ стручњака који изврсно познају прописе Федерације, посебно Закон о земљишним књигама и Уредбу о оснивању катастра — објаснио је Ђукановић.

Он је апеловао на све власнике и наследице да се активно укључе у поступке хармонизације података. Упозорио је на драстичну разлику у пракси: док Република Српска троши стотине хиљада марака мјесечно на поштанске трошкове како

би лично позвала сваког власника, органи у Федерацији често занемарују ту обавезу.

— Члан 71. Закона о земљишним књигама је јасан: странка мора учествовати у поступку. Без тога, поступак не може бити успјешан. У Српској, ако власник није на адреси, постављамо привременог заступника који је дужан да се брине о његовим правима. Нажалост, свједоци смо случајева у Федерацији гдје се имовина СПЦ и појединаца књижи на државу или општине, иако БиХ као држава, према Уставу, нема своју имовину — изричит је био Ђукановић.

ГЛАС СА ТЕРЕНА

У име Епархије бихаћко-петровачке обратио се отац Јован Бањац, осликавши тешку демографску и егзистенцијалну слику ове територијално најпространије епархије.

— На територији наше Епархије данас живи свега 35.000 становника. Можете замислити колика је то пустош. Проблем је наша немарност и неинтересовање да одемо у општину и провјеримо стање својих посједа. Не може нам нико отети оно што је наше ако ми покажемо вољу да то чувамо. Уз помоћ влада Србије и Српске, формирали смо фонд за откуп имо-

вине тамо гдје Срби више не могу да опстану, како би та земља остала у окриљу Цркве — истакао је отац Јован.

Он је навео примјер Босанског Петровца, гдје се захваљујући присуству Срба у општинском вијећу, имовина сеоских гробаља лакше преноси на црквене општине. Међутим, тамо гдје Срба нема у власти, ситуација је драматично другачија, те је неопходно ангажовање удружења као што је Центар за подршку повратницима.

АРХИВ У КАМЕНУ

Посебно упечатљиво излагање имао је Душан Шемовић, који је по благослову митрополита Хризостома извршио видео-документовање преко 400 топонима православних светиња на подручју Сарајева.

— Гробаља у српској традицији нису само простори вјерског обреда, већ носиви стубови колективног памћења. Надгробни споменици са ћириличним натписима чине тих, али неопоречив доказ историјске стварности. Гробоље је архив народа: оно говори гдје је неко живио и какав му је био идентитет. Данас смо свједоци покушаја брисања тих трагова на три нивоа: физичким рушењем, административним прекњижавањем на државу и медијском ревизијом у којој се српска православна гробаља именују као „босанска православна мезаља” — упозорио је Шемовић.

На крају трибине је закључено да је заштита имовине у Федерацији БиХ питање културе, идентитета и елементарне правде. Институције Србије и Српске, кроз сарадњу са организацијама попут удружења *Дом и Деком*, настављају мисију информисања народа у дијаспори и региону. Порука је јединствена: све што се започне у складу са законом, може се и завршити у корист истине, али први корак мора учинити сваки појединац као насљедник своје тапије.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

СЕОБЕ, РАТОВИ И СТРАДАЊА: Историјска вертикала Босанске Крајине

На *Сајму завичаја* у Новом Саду, 8. фебруара 2026. године, представљен је зборник радова *Срби у Босанској Крајини — сеобе, ратнови и страдања*, настао као плод научног скупа одржаног у Јању у јесен 2024. године. Ово капитално издање, објављено под покровитељством Епархије бихаћко-петровачке, представља синтезу истраживачког рада водећих историчара са Института за савремену историју у Београду и Филозофског факултета у Бањалуци. Кроз 19 научних радова, зборник хронолошки прати раздобље од сумрака отоманске власти до Одбрамбено-отаџбинског рата, нулећи прецизну дијагнозу националног бића на овом страдалном простору.

ПУТ КА КАНОНИЗАЦИЈИ МУЧЕНИКА ЈАЊСКИХ

Суштина истраживања Јањске висоравни у овом зборнику јесте фокус на жртве које су, савременим рјечником речено, биле искључиво цивилног карактера. Прота Бране Миловац, јањски парох и врсни познавалац локалне хронолошке грађе, указао је на

то да пописи из биографија професора Ракете и подаци Земалске комисије чине костур сјећања који се не смије ревидирати.

— Ми смо дали нагласак на жртве које су жене, дјеца, нејач, стари и немоћни. Добио сам исказе од потомака који су свједочили из уста својих родитеља који су преживјели злочин. То је оријентир за схватање тих страшних догађаја — навео је отац Миловац.

Он је посебно упозорио на опасност од лицитирања бројем жртава, наглашавајући да је „једна жртва велика жртва”, те најавио да ће овај зборник послужити као стручна подлога епископу Сергију пред Комисијом Светог архијерејског синода СПЦ. Циљ је званична канонизација „Мученика јањских” и утврђивање дана њиховог празновања, чиме би се страдање уздигло изнад статистике у домен вјечног литургијског сјећања.

Иза научног апарата зборника крију се и анализе преломних момената из деведесетих година. Историчар Немања Вујић, који се у Институту за савремену историју бави политичким процеси-

» Др Предраг Вајагић, прота Бране Миловац, историчар Немања Вујић и кустос Павле Орбовић

ма ратног периода, анализирао је јубиларну 50. сједницу Народне скупштине Републике Српске одржану у Санском Мосту априла 1995. године.

Према Вујићевим ријечима, тај догађај није био само политичко засједање, већ сукоб двије филозофије опстанка: политичке, коју је персонификовао др Радован Караџић, и професионалне официрске концепције генерала Ратка Младића.

— Младић је сумњао да занесени пјесник и неуропсихијатар може да води државу, док Караџић није вјеровао у професионалну вриједност преображеног комунистичког официра. Та не-

слога у моментима интензивирања спољних напада мора нам бити трајна поука — истакао је Вујић, повезујући овај унутрашњи раздор са каснијим падом западнокрајинских општина у августу исте године.

СЕОБА КАО СУДБИНСКИ ЗАОКРЕТ

Континуитет пражњења крајишког простора обрађен је и кроз тему колонизације након 1945. године. Павле Орбовић, кустос и историчар специјализован за миграције, изнио је податке о пресељењу 250.000 људи са динарског простора у Војводину. Ова сеоба, коју описује као једну од најуспјешнијих организационих, суштински

је измијенила демографску слику Босанске Крајине.

— Само из БиХ је у Војводину дошло преко 120.000 људи. У раду сам дошао до податка да је 57 насеља у Војводини насељено становницима из Јањског среза. Те „микро сеобе” су раздвајале породице, које су касније молбама тражиле спајање у Бачкој или Банату — објаснио је Орбовић.

Завршну ријеч на трибини дао је др Предраг Вајагић, доктор историјских наука који својим радом премощује јаз између академске заједнице и потомака колониста у Војводини. Иако рођен у Бачкој Паланци, Вајагић истиче да га је историја Босанске Крајине привукао управо „зов предака”.

— Неко од нас тај зов чује јаче, неко га не чује уопште. То је разлика између нас који се овом темом бавимо и оних код којих блиједи сјећање на коријене. На просторима одакле потичемо Срба готово да више и нема, зато је наш задатак да отргнемо од заборава сваку причу и свако име — закључио је Вајагић.

ДРАГАНА БОКУН

У БЕОГРАДУ СВЕЧАНО ОБИЉЕЖЕНИ ДАН РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ТРИДЕСЕТ ЧЕТВРТА ГОДИШЊИЦА ПРВОГ УСТАВА

Свједочанство о слободи и опстанку

● У препуној сали Дома војске Србије, под слоганом *Живјеће огњиште, окупио се државни врх Србије и Српске како би одао почаст историјским тежњама народа за слободом, институционалном поретку и нераскидивом јединству једног бића са двије стране Дрине.*

Представништво Републике Српске у Србији приредило је синоћ у Дому Војске у Београду величанствен пријем поводом два преломна датума српске историје новијег доба: 9. јануара – Дана Републике Српске и 28. фебруара – дана када је 1992. године проглашен први Устав Републике Српске.

Домаћин ове свечаности, шеф Представништва Млађен Цицковић, дочекао је званице поруком да су ови датуми много више од пуких календарских забиљешки – они су историјско свједочење једног народа који је одлучио да остане свој на своме.

Свечани чин отпочео је интонирањем националних химни Републике Србије *Боже њравде* и Републике Српске *Моја Република*, након чега је услиједио званични дио програма у присуству импозантне листе званичника.

УСТАВ КАО БЕДЕМ ИДЕНТИТЕТА

Шеф Представништва, Млађен Цицковић, у свом надахнутом обраћању подсетио је да су 9. јануар и 28. фебруар датуми који чувају српско име.

– Овај Устав је настао као потреба за слободом, храброшћу и безбједношћу пред тешким временима. Он је поставио темеље правног поретка стабилности, као највишег начела очувања идентитета Републике Српске у складу са међународним правом и Дејтонским споразумом – нагласио је Цицковић, упозоравајући да се и данас, три деценије касније, Српска суочава са изазовима гдје се одлуке покуша-

вају донијети мимо воље изабраних представника народа.

Изасланик председника Србије и савјетник за регионална питања, Милош Вучевић, указао је на дубоке коријене настанка Републике Српске, дефинишући је као плод љубави према српству и рационалан одговор на страх од геноцида из Другог свјетског рата.

– Не говоримо о једном правном документу на коме се темељи државност наше Српске. Говоримо о кодификацији насупрот вапаја за слободом који је одјекнуо у тренуцима неизвјесности распада Југославије – изјавио је Вучевић.

Он је посебно истакао да заборав и лажљивост никада не смију постати национални сапутници. – Мир је вриједност која се свакодневно изграђује и зарађује стрпљењем и дијалогом. Право на самопостојање које је српски народ заштитио никада није било усмјерено против других, већ је то универзално право народа да чува своју душу.

ЈЕДАН НАРОД, ДВИЈЕ ЗАСТАВЕ, ИСТИ ПОНОС

Председник Владе Републике Српске, Саво Минић, акцентовао је улогу Србије као недвосмисленог ослонаца.

– Ми својом руком пишемо своју историју. Хвала вам што сте ту, јер ви често нисте ни свјесни колико сте нам помогли само својим присуством. Ове двије заставе су за мене једна застава, тробојка која се увијек борила за правду – поручио је Минић.

Председник Народне скупштине, Ненад Стевандић, подсетио је на чињеницу да је Српска настала у миру. – Наш Устав и Декларација настали су без иједног испалеженог метка. То је била демонстрација воље. Српска је највећа српска пobjеда у посљедњих 200 година и она не припада само нама, већ цјелокупном српском народу.

ДОДИК: РЕПУБЛИКА КОЈУ НАРОД ЧУВА

Председник Милорад Додик је у свом говору подвукао да Република Српска данас живи успјешно јер је суштински народна република у којој војска никада није била против својих грађана.

– БиХ за нас није била избор ни онда, а ни данас. Морамо да се посветимо себи и да ниједну идеју са стране не прихватимо као своју. Српски народ у цјелини данас треба да редифинише свој положај. Србија је увијек иза нас, чак и када гријешимо, и ми Републику Српску, Србију и Косово не смијемо изгубити – јасан је био Додик. Духовну димензију јубилеја заокружио

је епископ новобордски Иларион, викар патријарха Порфирија. Пренијевши патријархове благослове, подсетио је на темеље које су поставили Свети Првоченик Стефан и Свети Симеон Мироточиви.

– Ово је празник који говори о остављању наше бране, нашег темеља. Молимо се Богу да у свим српским земљама гдје се пјева српска химна, а посебно у Српској, Стефан и Симеон дају снагу нашем народу – поручио је епископ Иларион.

Свечани пријем у Београду још једном је показао да је идеја Републике Српске неуништива док год постоје воља, право и саборност који се, као на овом скупу, манифестују кроз дубоко поштовање према институцијама и заједничкој будућности.

Овом достојанственом скупу присуствовали су највиши представници власти: премијер Србије проф. др Ђуро Маџут, потпредседница Владе и министарка привреде Адријана Месаровић, као и министри у Влади Србије Зоран Гајић, Бела Балинт, Немања Старовић, Демо Бериша и Татјана Маџура. Законодавну власт Србије представљали су потпредседници Народне скупштине Марина Рагуш и Јован Јањић, док су међу високим званицима били и сенатор Републике Српске Александар Вулин, председник Уставног суда Србије Владан Петров, те потпредседник Владе Македоније Иван Стоилковић.

Влада Републике Српске била је заступљена у свом пуном институционалном капацитету кроз присуство министра Златана Клокића, Петра Ђокића, Драге Мاستиловић, Радана Остојића, Боровоја Голубовића, Бојана Випотника, Раденка Бубића, Сенке Јујић, Ирене Игњатовић и Неда Пуховца. Скупштинску Републику Српске представљали су потпредседници Ања Љубовић и Петко Ранкић. Поред званичника, салу су испунили представници дипломатског кора, те бројне истакнуте личности из свијета културе, науке, умјетности, привреде и спорта.

ПРВИ МАРТ КАО СИМБОЛ СТРАДАЊА И ПРЕГЛАСАВАЊА

Миодраг Линта, председник Савеза Срба из региона, поздравео је одлуку Владе Републике Српске да 1. март прогласи Даном жалости, наглашавајући да овај датум за српски народ представља симбол нелегалности и трагичног увода у ратне сукобе.

Линта је подсетио да је прије 34 године на сарајевској Башчаршији мучки убијен српски сват Никола Гардовић, рањен православни свештеник и спаљена српска застава, што је означило почетак планског страдања Срба у БиХ.

– За српски народ 1. март није никакав Дан независности, већ дан када су представници друга два народа једностранним одлукама и нелегалним референдумом поништили принцип конститутивности и право на опстанак нашег народа – поручио је Линта. Он је указао и на чињеницу да за масовне злочине над Србима током рата нико није одговарао, те да прослава овог датума у Федерацији БиХ јасно говори о неспремности бошњачких политичара на истински дијалог и суочавање са прошлошћу.

СТВАРАОЦИ: ПОВРАТАК ИЗВОРНОМ УСТАВУ КАО ЗАЛОГ СЛОБОДЕ

Асоцијација *Ствараоци Републике Српске* поручила је са сједнице Скупштине одржане на Палама да повратак изворном Уставу треба да буде апсолутни политички приоритет, изграђен на чврстој правно-политичкој платформи која ће окупити и власт и опозицију.

Из Асоцијације су јасно подвукли да Република Српска није производ политичке импровизације или исхитрених одлука, већ уставно уређена заједница чији легитимитет почива у народу, а легалитет у њеним институцијама.

– Нови устав неће угрожавати ниједан конститутиван народ, као што то није чинио ни први Устав проглашен 28. фебруара 1992. године. Потребно је дефинисати гаранцију слободу, не само Србима, већ свим грађанима који живе у Републици Српској –

» **НОВИ УСТАВ ГАРАНЦИЈА СЛОБОДЕ ЗА СВЕ:** Са сједнице на Палама позвано на повратак правима проглашеним 28. фебруара 1992. године.

наведено је у закључцима са Пала.

Посебно је истакнута иницијатива да се у новом највишем општем правном акту статус градске општине Пале уставно означи као престоница, док би Бањалука и

формално била проглашена главним градом Републике Српске. Овим чином би се, према мишљењу Стваралаца, на прави начин повезали историјски коријени државности и савремени институционални центри моћи.

ТУРИСТИЧКИ БИСЕРИ СРПСКЕ ОПЧИНИЛИ БЕОГРАД: РЕКОРДНО ИНТЕРЕСОВАЊЕ НА 47. МЕЂУНАРОДНОМ САЈМУ

Заједнички наступ Туристичке организације Републике Српске и Представништва Српске у Србији на 47. Међународном сајму туризма у Београду потврдио је да Српска заузима све значајније мјесто на регионалној мапи. Репрезентативни штанд привукао је велику пажњу посјетилаца и медија разноврсном понудом – од планинског и авантуристичког до бањског, вјерског и винског туризма.

Највеће интересовање владало је за зимске центре Јахорину, Равну планину и Игришта, који остају лидери активног одмора, док је Требиње фасцинирало медитеранским амбијентом, винаријама и културним наслеђем. Истакнути су и потенцијали Вишеграда са Андрићградом, Бањалуке као центра рафтинга на Врбасу, те Бијељине са бањском понудом и Националног парка Козара. Успјешна промоција и бројни сусрети са партнерима резултирали су новим договорима који ће додатно унаприједити туристички промет. Заједничким и координисаним дјеловањем показано је да Република Српска има свјетски конкурентну и атрактивну понуду за госте из Србије и ширег региона.

У ПЕШТИ ЈЕ 1826. ГОДИНЕ ОСНОВАНА НАЈСТАРИЈА СРПСКА КЊИЖЕВНА, КУЛТУРНА И НАУЧНА ИНСТИТУЦИЈА

ДВА ВИЈЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

● Свечаном академијом у Новом Саду обиљежено двије стотине година од оснивања најстарије књижевне, културне и научне установе српског народа.

Матица српска обиљежила је 16. фебруара 2026. године пуна два вијека постојања, чиме је изнова потврђен њен статус централне установе српског културног и научног простора. Основана у Пешти 1826. године, у специфичном историјском амбијенту Хабзбуршке монархије, Матица је изникла из грађанске иницијативе пештанских трговаца и учених Срба предвођених Јованом Хаџићем. Примарни циљ овог удруживања био је очување *Лештоииса*, најстаријег српског часописа, чиме је постављен темељ за систематизацију националног знања изван тадашњих граница Кнежевине Србије.

Оно што заправо дефинише овај историјски тренутак јесте чињеница да је Матица српска задржала континуитет кроз све државне оквири и идеологије у којима је дјеловала — од Аустријског царства и Аустроугарске монархије, преко различитих југословенских државних заједница, до савремене Републике Србије. Ова институционална стабилност нарочито је учвршћена након пресељења у Нови Сад 1864. године, чиме је град позициониран као административни и културни центар Срба у Угарској.

Свечаност на сцени *Јован Ђорђевић* Српског народног позоришта отворио је проф. др Драган Станић, председ-

ФОТО: МАТИЦА СРПСКА

ник Матице српске. У својству домаћина, Станић је изнио податке о дуговјечној функционалној улози у обликовању српског грађанског друштва.

— Навршила су се два вијека трајања наше и ваше Матице српске. Са њом је и цијелом српском народу бар мало било лакше и љепше, паметније и мудрије живјети, него што би било да таква специфична и препознатљива установа није основана и да није обављала своју мисију.

На ове поставке надовезала се анализа патријарха српског Порфирија, који је указао на органску везу Матице и Српске православне цркве. Патријарх је навео да су обје институције дјеловале комплементарно у очувању идентитета српског народа, нарочито у периодима када није по-

стојала национална држава. Он је нагла-сно значај колективног добра као основног мотива оснивача.

— Стицање знања није за њих било само себи циљ, нити привилегија појединца, већ су се, подстакнути љубављу према свом поробљеном народу и држави, под окриљем вјере православне и уз свесрдну подршку Цркве светосавске, старали за заједничко, колективно добро.

У име државног врха Србије, јавности се обратио изасланик председника Републике, Милош Вучевић. Његово излагање било је усмјерено на Матицу као инструмент заштите српског језика и писма, што је дефинисано као примарни идентитетски и политички задатак државе.

— Матица српска је посљедњи бедем одбране онога што јесмо и што својевољ-

но бирамо да будемо; бедем иза којег нема резервног положаја, иза којег више нема ни Србије у духовном и идентитетском смислу, а ни српског народа као заједнице сјећања и трајања.

Вучевић је подвукао да је заштита српске ћирилице питање националног суверенитета. Иза званичног протокола остаје чињеница да способност нације да траје директно зависи од способности да очува сопствени лингвистички систем и писмо у сукобу са спољним асимилационим притисцима.

Важно је подсетити да је Матица српска послужила као модел за оснивање сродних институција у словенском свијету током 19. вијека. Срби су, кроз дјеловање Матице у Пешти и Будиму, дефинисали методе културне организације које су касније усвојили Чеси (1831), Хрвати (1842), те Лужички Срби, Словенци и Бугари. Овај податак свједочи о тадашњој зрелости српске елите која је управљала процесима културне обнове изван државне територије.

Свечана академија завршена је приказом који је документовао допринос кључних добротвора, првенствено Саве Текелије и књаза Милоша Обреновића.

Матица српска улази у свој трећи вијек са очуваном структуром од седам научних одељења и Библиотеком која представља најквалитетнију установу те врсте код Срба. Чињеница је да је рад ове институције припремио терен за заснивање Академије наука, чувајући језички и културни суверенитет као темељ државе.

ЗАКОН О СТРАНЦИМА КАО ОМЧА: Административни погром живе и мртве Србије

Приштински Закон о странцима није пуки бирократски акт, већ посљедња фаза пројекта етничког чишћења. Док Куртијев режим преорава српска гробља и спрема катанца за факултете, са Косова и Метохије стиже и оправдана опомена Београду: дипломатска борба државе мора бити праћена гласним буђењем академске елите, јер пуко одлагање проблема више није опција.

Оно што заправо дефинише актуелни тренутак на Косову и Метохији није само пука примјена приштинских прописа, већ питање елементарног преживљавања једног народа који се налази под највећим притиском од 1999. године. Пред најаву Приштине да ће од 15. марта кренути у ригорозну примјену тзв. *Закона о странцима*, јасно је да је циљ један — административним маневрима довршити оно што екстремисти нису успјели отвореним терором.

ДАН „Д“ ЗА ЗДРАВСТВО И ПРОСВЈЕТУ

Најављена примјена овог закона представља директан удар на виталне институције чији је оснивач Република Србија. Прва жртва ове административне омче биће Универзитет у Косовској Митровици. Више од трећине студената и скоро половина наставног особља, који долазе из централне Србије и Црне Горе, биће преко ноћи третирани као „странци“ којима је боравак дозвољен свега 72 сата.

Уколико професор покуша да остане дуже како би одржао испитни рок у институцији коју Приштина намјерно не признаје, суочава се са депортацијом.

Анализе показују да близу 7.000 људи,

махом повратника, неће моћи да настави живот на очевини јер ће им вађење докумената бити онемогућено. Слична судбина пријети и здравству — лекар специјалиста из централне Србије који долази да оперише пацијента у Грачаници сада може бити заустављен на прелазу. Ово није завођење реда, већ прецизно пројектован „административни егзодус“.

ЗАШТО ЋУТИ СРПСКА ЕЛИТА?

И док држава Србија води тешку, често невидљиву дипломатску борбу да на међународним адресама заштити свој народ, представници Покрета за одбрану Косова и Метохије, професори Милош Ковић и Часлав Копривица указују на застрашујуће ћутање великог дијела наше академске и политичке јавности.

Опомена коју шаљу државном врху јесте да не смијемо дозволити да се стратегија одбране сведе само на намјере Српске листе да се примјена овог закона „само одложи“. Куповина времена више није довољна — потребне су јасне црвене линије.

Професор Копривица је прецизно диктовао морални парадокс нашег друштва: док се недавно због појединачних случајева у Новом Саду подигла готово читава академска заједница скупивши стотине потписа, сада, када се ради о судбини више од 1.000 наставника и 7.000 студената на КиМ, универзитети, факултети и институти гласно ћуте. Апел Покрета да Универзитет у Београду хитно алармира Европску асоцијацију универзитета и сазове Конференцију универзитета Србије представља нужан корак. Држава не

» На удару привремених институција на КиМ: Универзитет у Приштини са сједиштем у Косовској Митровици

може и не треба да води ову битку сама — елита мора стати у исти строј.

ВАРВАРИЗАМ БЕЗ ПРЕСЕДАНА: ЗАТИРАЊЕ 100.000 ГРОБОВА

Да би се разумио крајњи циљ Куртијевог режима, мора се погледати шта раде са онима који више не могу да се бране. Капитално истраживање проф. др Митре Релић открива застрашујућу истину: на Косову и Метохији уништено је близу 100.000 српских гробова.

Овај културни геноцид не подразумева само скрнављење. То је преоравање гробља багерима, разарање дјечјих хумки и коришћење српских надгробних плоча за поплочавање улица. Бришући имена попут Срмене, Марне или Остривоја са споменика, екстремисти покушавају да избришу језички и историјски идентитет српског народа. Сваки разрушени гроб је једна мала црква и непобитни доказ чија је ово земља.

СТАТИСТИКА ТЕРОРА

Овај административни и културни геноцид прати свакодневни, физички терор. Од 2021. године евидентирано је чак 728 етнички мотивисаних напада на Србе — у просјеку сваки други дан.

Митровица, некада пуна дјецe на шеталишту, викендом постаје мјесто гдје српске породице пакују кофере и одлазе у централну Србију само да би накратко уди-сале слободу.

Иза сувих политичких анализа остаје сузе прекаљених људи који својој дјецe на питање „зашто нам нападају Србију“ одговарају храбро, али са грчом у грлу. Намјера Приштине да српске школе прекрије химнама и сликама припадника терористичке „УЧК“ јесте сценарио у којем нема мјеста за Србе.

ДРЖАВА И НАРОД У ИСТОМ СТРОЈУ

Осамнаест година након једностраног проглашења лажне државе, јасно је да међународно право на Космету не постоји. Ипак, план Приштине да тихо исели посљедње Србе наилази на историјски отпор.

Критика која је упућена Београду је позив на општу мобилизацију друштва. Држава Србија, као оснивач виталних институција, позвана је да стане не само иза, већ чврсто испред свог народа.

Судбина Универзитета, болница и сваког појединачног дома у Митровици одредиће да ли ћемо на Космету опстати као жива заједница, или ћемо постати народ који ћутећи гледа сопствено затирање. Представници државе и елите сада морају говорити истим гласом.

ОД ПОРОДИЧНОГ ОБЕЋАЊА ДО ФИЛМСКОГ СВЈЕДОЧАНСТВА

МИСИЈА ЈАСЕНОВАЧКОГ ЗАВЈЕТА

У свечаној сали Југословенске кинотеке, својеврсном храму српске и свјетске покретне слике, 12. фебруара 2026. године премијерно је приказан документарни филм *Јасеновачки завјет*, снимљен у српско-норвешко-израелској копродукцији. Филм је награђен од стране Универзитета за мир Уједињених нација 10. априла 2025, поводом 80 година од побједе над фашизмом.

Ово остварење, које документује страдање јеврејске породице Адлер, није само филмски запис, већ чин међународне верификације истине о систему логора смрти НДХ. Вече је имало и посебан јубиларни карактер – обиљежена је деценија неуморног рада водећег свјетског истраживача Холокауста, проф. др Гидеона Грајфа, на тлу Србије.

Документарац представља финализацију вишегодишњег напора Барака Габора, који је својевремено дао завјет својој баки Шошани. То обећање – да ће истина о породици Адлер и бруталном нечовјештву које је прогутало њихове животе бити сачувана – данас стоји као трајни споменик. Кроз судбину једне јеврејске породице, аутори филма успјели су да прикажу нераскидиву нит заједничког страдања Срба, Јевреја и Рома на Балкану током Другог свјетског рата.

БОРБА ПРОТИВ РЕВИЗИОНИЗМА

Амбасадорка др Љиљана Никшић, координатор највеће изложбе у Уједињеним нацијама *Јасеновац – право на незаборав*, истакла је да је борба за истину о Јасеновцу заправо борба против ре-

» ДЕСЕТ ГОДИНА БОРБЕ ЗА ИСТИНУ: Гидеон Грајф, Љиљана Никшић, Гојко Рончевић Мраовић, др Леа Ганор и Миодраг Линта

визионизма који деценијама покушава да избрише трагове злочина. Подсјетила је присутне да је Јасеновац заузимао простор од неvjероватних 240 квадратних километара, што је територија која далеко надилази уобичајене представе о концентрационим логорима.

– Заузимао је простор од приближно 150 фудбалских стадиона и био је шест пута већи од Аушвица, гдје су бројке убијених, које досежу и до застрашујућих 700.000, само један дио трагедије. Други дио је сама бестијалност

којом су ти људи убијани – нагласила је др Никшић.

Проф. др Гидеон Грајф је у свом обраћању посебно освјетлио лик Артура Адлера, затвореника који је учествовао у посљедњем великом пробоју логораша 22. априла 1945. године. Грајф је објаснио да тај јуриш на жицу и митраљеска гнијезда није био само покушај спасавања живота, већ очајнички покушај спасавања истине – свијест да ако нико не преживи, злочин ће остати неиспричан.

– Злочини у Јасеновцу нису били случајни инциденти. То је

био плод прецизно разрађеног идеолошког концепта који је комбинацијом расних закона и вјерског фанатизма водио ка потпуном истребљењу непожељних – поручио је Грајф.

ЛИНТА: ПРОГРАМ ЗА БУДУЊНОСТ

Народни посланик Миодраг Линта изнио је програмске циљеве. Његово излагање је заправо био позив на државну стратегију која би истину о НДХ издигла на ниво међународне правне чињенице.

– Наша одговорност није само према жртвама, већ и према потомцима. Србија мора имати свој Јад Вашем – институцију која ће бити научни и образовни бедем наше историје. Без Резолуције о геноциду над Србима у НДХ и без закона који би тачно дефинисао Меморијални центар, наше памћење остаје фрагментисано и изложено манипулацијама – био је јасан Линта.

Потресну димензију вечери дали су они којима је Јасеновац

обиљежио дјетињство. Гојко Рончевић Мраовић, преживјело дијете логораш, изнио је застрашујуће податке о 47 логора смрти на територији НДХ, наглашавајући да је „пакао“ преблага ријеч. Његово свједочанство о клању оца и убиству мајке и браће 1942. године на Петровој гори подсјетило је присутне да иза сваке статистике стоји угашено породично огњиште.

ГЛАС МЛАДИХ СТВАРАЛАЦА

Са друге стране, млада ауторка Дуња Петровић и тим ТВ *Галаксије* из Чачка показао је да трећа генерација потомака преузима штафету сјећања. Заједно са Петровићевом сегменту филма су склопили и председник Фондације Крвави пут из Норвешке Кнут Торенсен, директор Европског института за Холокауст Карлос Васкез и потомак Артура Адлера, Барак Габор.

– Ми данас испуњавамо завјет Барака Габора, али и завјет свих оних којима је тама била једино што су видјели – поручила је Петровићева.

Др Леа Ганор, директорка Машмаут центра из Израела, направила је кључну разлику између нацистичких логора и Јасеновца, истичући да су у Јасеновцу грозоте биле „примитивне и директне“, што их чини још стравичнијим за људску психу.

Својим присуством догађај су уваличили и представници Ливнице *Госи*, народни посланици Ана Ивановић и Александар Павић, као и студенти и ученици београдских гимназија, чиме је симболично затворен круг преношења *Јасеновачког завјета* на будуће генерације. **ДРАГАНА БОКУН**

» Изложба приказана у холу Кинотеке, која је дио аутентичне изложбе из Уједињених нација, изазвала је велико интересовање, а међу експонатима највећу пажњу изазвао је србосјек (слика десно)

ИСПОВИЈЕСТ БОЈАНА ВЕГАРЕ ДЈЕЧАКА ИЗ ХАЦИЋА КОЈА РУШИ НАМЕТНУТУ ИСТИНУ О САРАЈЕВУ

ДЈЕЦА КОЈУ НИЈЕ ВОЛИО СВИЈЕТ

На Новом Београду је 21. фебруара 2026. године представљена књига Бојана Вегаре о његовом одрастању у ратним Хаџићима, најзападнијој сарајевској општини – одрастању под четворогодишњим ударима граната, гелера и метака са Игмана и Бјелашнице. Живе слике једне младости запањене очима пуних погибије, немаштине и глади у љutom непријатељском обручу. Чудесно и страшно искуство дванаестогодишњег дјечака који се увече моли Богу за живот ближњих, а дању игра оружјем и мецима на првој линији живота и смрти.

Дјеца коју није волио свијет – наслов је књиге Бојана Вегаре, преузет из стварног писма иностране ратне новинарке, поријеклом Иркиње, која се јавила у Хаџиће послје изласка из Босне дописом у пакету слаткиша, и с тугом саопштила да њену репортажу о српској дјечи у ратном Сарајеву нико у свијету не жели да објави.

У Хаџићима, једној од сарајевских општина, Бојана је са породицом затекао 1. март 1992. године и вијест о убиству српског свата на Башчаршији. Тако један дјечак, као и хиљаде других, неприпремљен улази у драму која више није редован живот, а сваког дана постаје ближа смрти.

Бојанових 57 прича у овој књизи свједоче најтеже ратне дане у Хаџићима.

Хаџићи су издржали 35 непријатељских офанзива и 4.700 авионских борбених налета. Најпугубније су бомбардовани у септембру 1995. године пројектилама радиоактивног уранијума у агресији НАТО савеза на Републику Српску.

У војној НАТО бази у Дејтону, зарад мира су, неформално политичком одлуком српских представника, изузети из оквира Републике Српске.

Престанком страшног рата у Босни и Херцеговини хаџићи Срби су дочекали најбољније искуство – егзодус живих са сандуцима њихових мртвих. Вадили су

из смрзнуте земље погинуле очеве, синове, браћу и мајке не желећи да дозволе могуће скрнављење од оних који долазе.

Мајка која носи кости сина уз Требевић нова је слика крста и Голготе сарајевских Срба. Напуштали су свој град одбрањен до задњих траншеја. Била је то велика зима у јануару 1996. и још већа и хладнија туга. Издаја је болела и у гробу.

Општинском одлуком хаџићи Срби су упућени у Братунац. Ту је од 1996. године умрло више од 800 избјеглих, и најмање њих 400 од последица радиоактивног бомбардовања.

Данас су расијани од Источног Сарајева преко Братунца, Бијелине, Београда до далеког свијета. У Хаџићима је од предатних око 6.000 Срба остало њих око 6.

Након представљања књиге и подсјећања на страдалнички пут хаџићких Срба, са аутором смо разговарали о настанку дјела, личним сјећањима која су у њега utkана, као и о порукама које жели да остави будућим нараштајима.

• Имате ли податке колико пута су Хаџићи бомбардовани уранијумским пројектилама?

– По подацима до којих сам долазио било је 4.700 борбених налета, е сад, колико је од тога бачено бомби, испалено метака,

то се не може знати ни пребројати јер отишли смо с тог простора, а тада нико није водио евиденцију. Последице су страшне, више од 800 Хаџићана је умрло у Братунцу. И дан-данас умиру, већином од рака и тромбова, а неким мојим вршњацима, који су се одселили у иностранство, када су пронашли болест и кад су извршили анализе и установили детаље, питали су их гдје су долазили у контакт са радиоактивним материјалом. Кад би они одговорили одакле долазе и како, прича би престала.

Ми Срби смо пропустили доста времена, али ипак треба урадити једну озбиљну анализу тог простора и тих времена да би се сазнала коначна и права истина о НАТО бомбардовању Републике Српске и Српског Сарајева.

• Хаџићи Срби су егзодусом стигли у Братунац. Да ли је већина ту и остала?

– Није, раселили смо се из Братунца до Бијелине, Српског Сарајева, Београда и Новог Сада. Али у Братунцу је наше гробље и наши борци, љети се већином у Братунцу виђамо.

• Данас Република Српска?!

Како је види оно дијете, данас човек, које је било на огњеном бранику њеног стварања, које је гледало како се у крви и огњу кали

Република Српска? Како је видите као неко ко је сањао, а доживио?

– Не знам шта да кажем, или ћу нешто погријешити или нећу довољно рећи. Република Српска је све што ми имамо. И животе, и сву имовину, све што смо имали уградили смо у Њу. Нисам очекивао да ће се овако развијати то што се развило и да ће нам прогонити хероје и јунаке, да ће одвести све наше важне главе у казамате...

Али опет опстали смо.

Опстајемо 30 и више година. Република Српска ће опстати и нико је неће угасити. Мислим да је сада важнија борба од оне у коју смо ми ушли 1992. Сада нас много модернијим средствима притискају и доста су другачији начини нашег затирања. Само ако останемо јединствени и будемо се држали ратног подвига, сјећали се тих светих времена и јунака Републике Српске ће живјети вјечно.

• Порука за читаоце која прожима цијелу књигу?

– Порука ове књиге је да прекинемо лажи и наративе које су пласирали друга страна и цијелокупни Запад. Истином у овој књизи барем починемо одмаљивати лажи о сарајевском ратишту и страдању Срба у Сарајеву и Републици Српској. **ГОРАН ЛУЧИЋ**

Пољосавет Лозница - чувари коријена и савременог аграра

Пољопривредна савјетодавна служба *Пољосавет* из Лознице биљежи значајне резултате у претходне двије године, посебно у области унапређења квалитета земљишта и едукације произвођача.

Директор Владан Ћосић истиче да је најважнији успјех реализација Програма поправке земљишта на подручју Мачванског, Колубарског, Златиборског и Подунавског округа.

– Обухваћено је 25 локалних самоуправа, обрађено око 2.500 газдинстава на основу агрохемијских анализа земљишта, а поправком је обухваћено око 4.000 хектара – наводи Ћосић. Додаје да је пројекат резултат успјешне сарадње Министарства пољопривреде, локалних самоуправа и савјетодавне службе, која је „препознала акутни проблем на терену и предложила Министарству да се пројекат реализује.“

Посебан значај има примјена гранулисаних карбонатних сировина у процесу калцизације. – Први пут је коришћен материјал који омогућава примјену у различитим фазама развоја биљака, а крајњи циљ је да се калцизација укључи као редовна мјера и да се њеном примјеном одржава повољан ниво рН земљишта – објашњава Ћосић.

У свјетлу економских промјена,

служба је прилагодила приступ раду са произвођачима.

– Организујемо предавања и радионице гдје учимо произвођаче како да се прилагоде законима тржишта, како да рационално користе ресурсе, информисемо их о актуелним конкурсима и државним мјерама подршке, и помажемо у припреми пројектне документације за ИПАРД и националне програме – каже Ћосић.

Савјетодавна служба активно прати дешавања у пољопривреди, која директно утичу на њен рад.

– Свједоци смо великих климатских промјена – суше, поплаве, мразеви – тако да акценат стављамо на едукације везане за наводњавање, противградну заштиту, осигурање усјева и сјетву отпорнијих сорти – истиче Ћосић. Додаје да је „наша улога да се раз-

вије отпор пољопривредних произвођача према новинама и покажу практичне користи“.

Као највећи изазов у пословању, Ћосић наводи недостатак младих стручњака спремних за теренски рад. – Потребна је перманентна едукација и усавршавање савјетодаваца због брзих промјена у технологији и прописима. Недовољна развијеност тржишта, осцилације цијена репроматеријала и производа, као и велики дио времена који се троши на административне послове, додатно отежавају рад – каже он.

Стратегија службе за превазилажење ових изазова укључује низ конкретних мјера. – Радимо на континуираном усавршавању савјетодаваца – редовне обуке, студијска путовања, сарадња са факултетима и институтима. Разви-

јамо мобилне апликације и онлајн платформе за бржу комуникацију са газдинствима, организујемо Дане поља, демонстрационе огледе и радионице – објашњава Ћосић. Додаје да је циљ да „савјетодавци више времена проводе на терену, а мање у канцеларији“.

На питање на шта је најпоноснији, Ћосић одговара: – Најпоноснији смо када пољопривредни произвођач примијени наш савјет и види конкретан резултат кроз боље приносе и ниже трошкове производње. Велики број газдинстава успио је да добије субвенције захваљујући нашој помоћи. Ми смо постали мост између науке и села. Посебан фокус стављен је на подршку младима и женама у руралним срединама. – Рад са младим пољопривредницима треба да допринесе заустављању миграционих процеса, а с друге стране све више жена преузима управљање газдинствима, па се наши савјетодавци прилагођавају и тим промјенама – закључује Ћосић.

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЈЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА „ПОЉОСАВЕТ“ ДОО СЛОБОДАНА ПЕНЕЗИЋА 66 ЛОЗНИЦА
E-MAIL: POL.JOSAVET@MTS.RS
ТЕЛ: +381 157883760
ТЕЛ: +381 157883546

• ЛИЈЕК ЗА КИСЕЛУ ЗЕМЉУ
Кроз програм калцизације поправљено је око 4.000 хектара орница у четири округа. Први пут је примијењена гранулисана сировина која храни биљку у свим фазама развоја, враћајући земљишту природну снагу и већи принос.

• ПУТ ДО СУБВЕНЦИЈА
Стручњаци *Пољосавета* постали су кључни мост између науке и села. Њихова помоћ у припреми пројектне документације за ИПАРД и националне програме омогућила је великом броју газдинстава да остваре право на државну подршку.

• НОВЕ СНАГЕ СРПСКОГ АГРАРА
Посебан фокус службе је на подршци младим пољопривредницима и женама које преузимају управљање газдинствима, уз обуке прилагођене савременом тржишту и климатским промјенама

» Звуци завичаја: Бранко Бјелајац, Љубан Покрајац, Милорад Табак Табо и Драгослав Ђорђевић

» Док се пјева славонска пјесма, дотле ће и Славонија живјети

Нестваран јубилеј у Смедереву: Четири деценије славонске саборности под вођством Симеона Симе Јовановића

У ресторану *Холивуд* у Смедереву 21. фебруара 2026. године окупило се око 500 Славонаца и пријатеља Славоније које су домаћини из Удружења за његовање културних традиција и обичаја Славонаца у Смедереву дочекали уз погачу и со, и чашицу ракије – баш онако како стари обичаји налажу.

Топлина дочека већ на улазу подсетила је све присутне да је Славонско вече више од забаве – то је повратак коријенима и сусрет са завичајем у срцу.

Организациони одбор чинили су Милан Трбојевић, Перо Књегинић, Стево Војнић, Душан Вуксановић, Станиша Радојчић, Драган Војновић и недавно Саша Бранежац, на челу са дугогодишњим предсједником Симеоном Симом Јовановићем.

Његов излазак пред окупљене поздрављен је снажним аплаузом, као симбол поштовања према човеку који већ више од три деценије чува пламен заједништва.

– Прођоше многе године од нашег првог окупљања, 1982. године у Касини. Нажалост, континуитет нашег окупљања прекинут је погромом нашег народа деведесетих година прошлог вијека, као и епидемијом корона вируса. Али ни то нас није омело да пребродимо не-

» Станиша Радојчић, Душан Вуксановић, Саша Бранежац, Симеон Јовановић, Драган Војновић, Милан Трбојевић и Стево Војнић

даће и наставимо са нашим дружењима – поручио је Јовановић, додајући да је највећа нада да ће млади наставити традицију сјећања на родну грудну и незаборављену Славонију.

На јубиларној, 40. вечери, посебно су споменути покретачи дружења – Милан Трбојевић, Перо Књегинић и Перо Менчанин

– чије су идеје и ентузијазам утемељили манифестацију која траје већ четири деценије. Први предсједник Одбора био је Васо Бојчић (десет година), потом Спасо Вукшић (четири године), а Симеон Јовановић пуних 31 годину носило одговорност очувања ове традиције.

Посебна порука вечери била је посвећена онима који више нису међу нама. Сјећање на претке, на оне који су из Славоније доносили вјеру, језик, пјесму и обичаје, пројимало је цијело окупљање. Јер, традиција није само наслеђе – она је обавеза.

Генерације Славонаца досељавале су се у ове крајеве још од 1941. године, затим седамдесетих из економских разлога, а највише деведесетих година, прогоњени са својих огњишта. И управо зато су оваква окупљања важна – да се не прекине нит памћења, да дјеца и унучи знају ко су и одакле потичу.

– У првих десетак година одржавања Славонске вечери, у вријеме СФРЈ, карактеристично је било да је нека од западнославонских општина (Дарувар, Пакрац, Грубишно Поље и др.) била покровитељ наше Славонске вечери. Послије распада Југославије са тим покровитељствима је прекинуто, наставило се са промоцијом дјела наших писаца, сликара, итд. Наравно, пјесма, игра и неизоставно дружење уз подсјећање на родну Славонију увијек доминирају – рекао је за *Српско коло* Симеон Сима Јовановић.

За одличну атмосферу побринули су се *Ейџенџар бенд*, Ђорђе Мачак и ансамбл *Звуци завичаја* (Љубан Покрајац, Милорад Табак Табо и Бранко Бјелајац), уз изненађење вечери Мому Станића. Пјесма се чула већ на самом улазу, а весеље је трајало до касно у ноћ, уз неизоставни *Плес ср-*

ца, такмичење парова које симболично спаја љубав, радост и дух заједништва.

Организована је и богата лутрија, захваљујући бројним дародавцима који из године у годину подржавају Славонско вече, показујући да солидарност и заједништво нису само ријечи, већ дјела.

– Тешко је наћи адекватне ријечи, најједноставније речено – свима вам од срца хвала! – поручио је Јовановић, родом из Милановца код Дарувара, који је у Пожаревац дошао 1970. године, али завичај никада није напустио – јер завичај се носи у срцу.

Четрдесет година Славонске вечери доказ су да се традиција може очувати и далеко од родне земље, ако постоји љубав, слога и воља. Јер док се пјева славонска пјесма, док се ломи погача и наздравља за здравље и напредак, дотле ће и Славонија живјети – у Смедереву, у Србији, и у сваком срцу које памти своје коријене.

ДРАГАНА БОКУН

» Хелена Стефановић и Анђела Стојановић

КОЛОНИСТИ СОЛУНСКИ ДОБРОВОЉЦИ - ЉУДИ, ЦРТИЦЕ, СУДБИНЕ 23.

» ПИШЕ: ДР МИЛАН МИЦИЋ, ИСТОРИЧАР

Постојећа литература и архивска грађа дјелимично реконструишу животне судбине српских добровољаца на-

сељених у Банату, Бачкој, Срему, Славонији и Барањи у времену Великог рата (1914–1918) и њихове колонизације (1921–1941); илуструју токове рата и колонизације, дочаравају исто-

ријске процесе, околности и промјене изазване ратом и сеобом у њиховим животима и истражује људску судбину човјека – ратника, сточара, ратара, колонисте, а често и печалбара.

Личности добровољаца – колониста у овом раду случајни су узорак на којем се види преламање крупних историјских а и промјена у животу обичног човјека.

СУКОБ МЕНТАЛИТЕТА У БАЧКОЈ: Како су се Србијанци и Херцеговци борили за парче земље на футошком властелинству

Станоје Стојковић родио се 1885. године у селу Врбовцу код Смедерева. Као војник српске војске прошао је Велики рат (1914–1918). Када се рат завршио, са женом Станојком и сином Богомиром и ћерком Радмилом, ријешили се на сеобу у тзв. „јужне крајеве“, у Македонију гдје је желио да добије земљу у аграрној реформи и почне нови живот. У село Ерцелију, у Овче пољу, код варошице Свети Никола, двадесет и пет километара од Штипа преселио се 9. марта 1922. године, а званично становник Врбовца био је до 6. маја 1922. године. Са њим били су његови сељани из Врбовца, али и из Сараораца код Смедерева: његов брат Милован, Живадин и Петар Илић из Врбовца, Сава Арсић, Богдан и Драгољуб Гојковић, Илија Јонових, Станоје и Стеван Миленковић, Данило и Милутин Милојевић, Милан и Живојин Пантвић из Сараораца. У колонију су се населили и колонисти из Словеније. Колонисте је дочекала лоша клима, болести, нарочито маларија и 1923. године словеначки колонисти напустили су село. Колонисти из околине Смедерева, 1925. године напустили су колонију. У свом обраћању Жупанијском аграрном уреду у Новом Саду, када је и тражио земљиште у Бачкој, Станоје је навео:

„Нисам могао остати у Овче пољу услед незгодне климата те сам приморан са мојом породицом, а по наређењу господина Министра да се преселим у сјеверне крајеве.“

СУКОБ СА РАНИЈЕ ДОСЕЉЕНИМ КОЛОНИСТИМА

Према потврди Петра Вучинића, добровољаца из Паника, код Билеће, председника аграрне заједнице на мајору Мало Ирмово, Станоје се са породицом доселио 21. септембра 1925. године. Станоје се привремено смјестио на Ото мајур, велепосједа Котек – Палавачини, на тзв. футошко властелинство, а у близини словачког села Кисача. То је вријеме такође досељавања осталих породица из Врбовца и Сараораца из Ерцелије у околину Новог Сада.

У кругу аграрне заједнице коју су основали колонисти махом из Херцеговине (Гацко, Билећа, Требиње), уз мањину колониста из Босне, Лике и Црне Горе, колонисти из Србије, којима је ово била друга колонизација и други значајан покрет који је осиромашило и овако сиромашне породице, нису се осјећали сигурно. Херцеговачки и србијански менталитет, животне навике и вриједности разликовали су се, а узроци сукоба су и могућа конкуренција за земљу надјељивану у аграрној реформи. Децембра 1926. године дошло је отвореног сукоба. Вођа колониста из околине Смедерева био је Станоје Стојковић.

» Децембра 1926. године дошло је отвореног сукоба на мајору Мало Ирмово код Кисача

„Постоји раније образована добровољачка заједница, али ми у ту заједницу нећемо да ступимо јер то није заједница већ организација непоштених људи.“ 7. децембра 1926. године навео је Станоје у свом допису тражећи оснивање аграрне заједнице за четрнаест породица које су досељене из Македоније. Марко Поповић и Ристо Старовић, добровољци из околине Гацка, 22. децембра 1926. године упутили су писмо Савезу аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем гдје су истакли: „Станоје Стојковић и другови скроз су непоштени јер само као такви могу се изразити непоштено о члановима ове заједнице... Они су транспортвани из Овчијег поља где им је држава била и куће подигла, услед чега су и држави и појединцима остали дужни велике суме новца... Јако су морално покварени, живе неуредним породичним животом, у дивљем браку.“

ФОРМИРАЊЕ НОВЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Колонисти из околине Смедерева тако су формирали своју Другу аграрну заједницу 30. децембра 1926. године јер 23. априла 1927. године она је већ функционисала и обрађала се Савезу аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем да насељеници добију пријеп и грађу за градњу кућа. Ревизор Савеза Лазар Капор 14. маја 1931. године посетио је Другу аграрну заједницу и написао: „Тринаест чланова су Србијанци раније насељени у Овче пољу. Морали су напустити своје домове. Сви су били насељени на Малом Ирмову и сви су насељени и граде врло лијепе куће на колонији Нови Кисач.“

На футошком велепосједу, које је због близине Новог Сада био привлачно за насељавање, постајао је недостатак слободног земљишта за додјелу колонистима. Живи Мишићу, добровољцу српске војске из Новог Сада као банкарском чиновнику 30. марта 1926. године одузета је његова земљишна компетенција од 8 к. ј. и 1.102 кв. хв. на велепосједу Котек. Он се 5. фебруара 1926. године жалио да није по занимању банкарски чиновник него „обичан агент уз провизију осигуравајућег друштва“ и да „има два мала сина и никаквих прихода.“

Станоје Стојковић ову земљишну парцелу добио је 26. априла 1926. године, али добровољац Мишић је поменути земљу издавао у закуп Јовану Обрадовићу из Новог Сада, који је те године имао шездесет година и који је живио у Улици Камберовој бр. 43. Јован Обрадовић је на парцеле већ посијао 4 $\frac{3}{4}$ к. ј. пшенице, а 5. маја 1926. године посијао је и 4 к. ј. кукуруза, значи десет дана пошто је Станоје званично добио ове парцеле. Станоје се 16. септембра 1926. године жалио да „када је превозио половину пшенице Јован Обрадовић дошао је с наређењем Аграрног уреда и одузео половину преузете пшенице.“

Спор између Станоја и закупца претходног надјељеника земљиштем настављен је у јесен 1926. године, а према изјави Јована Обрадовића од 18. новембра 1926. године ријешен је тако што је „он узео жито, а кукуруз однио Станоје Стојковић и тако смо се међусобно измирили.“

Станоје Стојковић, као и његови мјештани из Врбовца и сељаци из Сараораца

учествовали су и у колонизацији јужних и у колонизацији сјеверних крајева. У питању су биле сиромашне породице исцрпљене ратом, погибијама и окупацијом Србије 1915–1918. године. Колонизација у Овче поље није успјела, држава није предвидјела да новодосељено становништво није прилагођено простору насељавања, клими и болестима које су произилазиле из македонске климе. Станоје и остали колонисти, последице три године боравка у Овче пољу, напустили су због климе и маларије колонију Ерцелију и доспјели 1925. у околину Новог Сада, њима такође непознат простор. Ту су се суочили са свим тешкоћама које су се јављале приликом аграрне реформе у Бачкој: недостатку земљишта, сложеним односима надјељеника земљом и њихових закупаца, такође непознатим простором, климом, водом и болестима и са исто тако на нови простор ненавиклим колонистима из Херцеговине. Двострука колонизација Станоја Стојковића и несигурност егзистенције на велепосједу Котек чинили су и њега лично, и остале колонисте из Србије, несигурним, узнемиренним и конфликтним у личним односима са новим окружењем.

ЖИВОТ УДОВИЦА ПОСЛИЈЕ РАТОВА: КАКО ЈЕ ЉУБИЦА СТЕФАНОВИЋ ИЗБОРИЛА СВОЈЕ ПРАВО НА ЗЕМЉУ

Ревизиона комисија Министарства аграрне реформе који је иницирао мистар аграрне реформе из Хрватске сељачке странке Павле Радић добијела је одлуку, а на основу те одлуке 1925. годи-

не одузета је земља Љубици Стефановић, са станом у Таковској бр. 70 из Београда, на велепосједу града Суботице у општини Бајмок где се тада градила колонија Бајмочка Рата. Узрок одузимања земљишта величине добровољачке земљишне компетенције од 8 к. ј. и 1.102 кв. хв. било је њено ненасељавање и издавање земљишта у закуп.

Александарски првостепени суд 17. децембра 1914. године донио је одлуку о додјели Љубици и њеном сину Живојину рођеном 12. октобра 1912. године у Сокобањи суме од 360 динара годишње као помоћи јер је њен муж „тежак и служитељ” из Сокобање, Владимир Стефановић, војник 3. чете, 2. батаљона, 14. пешадијског пука Тимочке дивизије, 26. јуна 1913. године преминуо од колере у срезу Каралору у вријеме српско-бугарског рата. Љубица рођ. Пантовић имала је први брак и 1901. године из њега се родио син Светислав Веловић који није имао право на ову годишњу помоћ од стране државе. Љубица и Владимир вјенчали су се у сокобањској цркви, а према потврди сокобањске општине од 2. септембра 1923. године Љубица на територији Сокобање није посједовала имовину.

По завршеном рату Љубица и синови обрели су се у Београду. Љубица се 9. новембра 1923. године обратила Средишњем одбору Ратних инвалида у Београду од којег је затражила помоћ у надиоби земље у Војводини истичући да су „моја дјеца сирочићи који су у рову изгубили оца свог.” Она је, како је навела, издржавала се „од надничења”. Њена молба позитивно је ријешена, па је 10. децембра 1923. године овластила свог брата од стрица Петра Пантовића да „прими земљу умјесто мене. Не могу да дођем због слабости” што говори о њеном здравственом стању јер се она у документима о надиоби земљишта води као „инвалидница”.

Љубица Стефановић, која је код Бајмока, купила салаш на добијеној земљи жалела са на одлуку аграрне администрације где је 30. септембра 1925. године навела да је њен син Светислав у последње двије године умно оболио и да се налазио у Душевној болници у Београду где је 21. септембра 1925. године и преминуо у двадесет и четвртој години. Управа болнице за Душевне болести у Београду издала јој је потврду са датумом примања њеног сина Светислава у Душевну болницу, а то је био 5. јун 1923. године.

Двије године касније, 15. октобра 1925. уважена је жалба Љубице Стефановић, рјешење о одузимању земљишта је поништено, а образложење је било да је она „купила салаш на поменутој парцели.”

Ратови 1912–1918. године биолошки су разорили Србију. Љубица Стефановић изгубила је мужа Владимира током српско-бугарског рата 1913. године који је у историји остао познат као Други балкански рат. Љубица је једна од многих удовица у Србији која је себе и два сина издржавала од надничарења и која се по завршетку рата обрела у Београду, главном граду велике новостворене југословенске државе који се развијао и где је било лакше наћи посао. Поратна аграрна реформа у „сјеверним крајевима” била је социјална шанса за многе, па и за Љубицу Стефановић. Надијелена је 1923. године земљиштем у општини Бајмок где су ново насеље градили колонисти махом из Црне Горе, али и Херцеговине, Босне и Лике. У тешком животу Љубице Стефановић душевна болест сина и његова смрт 1925. године и одузимање земљишта у Бачкој услјед ненасељавања одлуком Ревизионе комисије Министарства аграрне реформе дошли су заједно.

Ипак, аграрна администрација вратила је земљиште Љубици у јесен 1925. године јер је њена куповина салаша сматрана насељавањем на добијену земљу.

ХРВАТ ИЗ АУСТРАЛИЈЕ КОЈИ ЈЕ ГРАДИО КОЛОНИЈУ У БАЧКОЈ

Антун Штампалија рођен 1892. године, Хрват, са острва Првић из мјеста Првић Лука код Шибеника на Солунски фронт дошао је у групи добровољаца из Аустралије. Гдје је боравио у Аустралији, шта је радио како се јавио да буде војник српске војске и како је путовао од Аустралије до солунске луке није познато.

Према извјештају српске Допунске команде српског Врховног командо од 26. октобра 1917. године 10. октобра 1917. године приспјело је на Солунски фронт, уз помоћ аустралијских власти, 77 добровољаца из Аустралије који су са собом донјели свилену заставу са српским грбом и који су одушевљени југословенским уједињењем, а који су Хрвати из Далмације. Четири дана потом (30. октобра 1917. године) добровољци из Аустралије распоређени су по јединицама, али највише њих 68, у 12. пук Шумадијске дивизије. За претпоставити је да је и Антун Штампалија био међу њима.

23. марта 1923. године прва група насељеника од 12 породица, међу којима је био и Антун Штампалија дошла је на велепосјед Јосипа Војнића смјештајући се на салашима око Лудошког језера код Суботице и плаћајући кирије локалном мађарском становништву, обично помоћне просторије где се живјело у тјескобним и нехигијенским условима.

Ових 12 породица били су основа око које се формирала колонија Масариново поред друма Суботица–Хоргош, 10 км. удаљена од Суботице.

Породица Антуна Штампалије живјела је у кирији и до 25. јула 1927. године није добила кућиште за градњу куће јер се тог дана, такође, добровољац из Аустралије, исто са острва Првића, из Првић Луке, Рајко Лучев жалио да „до данас нисмо добили кућиште па сам присиљен да са, иначе слабе земље уздржавам обитељ (жену и троје дјете), плаћам кирију, обраду земље. Тражим зајам јер немогуће је кирију плаћати” навео је у захтјеву Аграрној заједници у Суботици чији је члан био.

18. августа 1932. године пошто су му усјеви током 1932. и 1933. године пострадали од леда и суше, Антун Штампалија налазио се међу 26 лица из колоније Масариново који су тражили 120 кг. сјеменске пшенице по јутру јер је у том тренутку имао 10 к. ј. земљишта надијељеног у закупу као добровољачку компетенцију, а хтио је да засије 4 к. ј. пшенице.

18. августа 1938. године од аграрне заједнице у Масаринову Антун Штампалија тражио је зајам од 12.000 динара за градњу господарских зграда наводећи да је „кућу подигао из властитих средстава” што би значило да је претходно ушао у позајмицу код суботичких трговаца или да је дио средстава обезбиједио печалбом у Аустралији. Од 1936. године интензивно је почело подизање винограда у колонији Масариново када су становници колоније добили 19.000 бесплатних калемова лозе и могуће је да је у оквиру градње господарских зграда Антун Штампалија градио подрум на свом имању јер је то вријеме када су и други колонисти из Истре и Далмације тражили позајмице за градњу подрума.

Године 1941. Антун Штампалија имао је 12. к. ј. земљишта (највјероватније 2 к. ј. винограда) и у свом домаћинству 2 краве, 2 коња, 8 свиња, 100 комада живине и 160 мц. кукуруза.

ДУБРОВАЧКИ ФЕНИКС: Српски књижевни круг кроз вијек искушења (1841–1941)

● Овај текст представља синтетички преглед културне, књижевне и националне дјелатности српских књижевника у Дубровнику од средине XIX вијека до Другог свјетског рата. Посебна пажња посвећена је питању српског језичког и књижевног континуитета, улози Срба католика и процеса националне идентификације у сложеном далматинском и јужнословенском контексту.

Литерарно стваралаштво дубровачких Срба може се пратити у периоду од 1841. године, када је Медо Пуцић објавио pjesму са јасно израженим културно-националним одређењем, па све до 1941. године. Током револуционарних збивања 1848. године, Матија Бан окупио је водеће дубровачке интелектуалце око новопокренутог књижевног годишњака *Дубровник*.

Часопис *Дубровник – цвијећ народној књижевности* покренули су 1849. године Медо Пуцић, Матија Бан и Иван Аугуст Казначић, са намјером да се очувају књижевна дјела старих Дубровчана и омогући јавно оглашавање млађих генерација дубровачких писаца. У другој свесци *Дубровника* Матија Бан (на слици, рад Полексије Тодоровић) је записао: „Хрвати одабрали нарјечје србско и нешто га похрватише.” У истом контексту навео је и следеће: „Ми Срби, неки смо источне вјере, неки западне, неки унијатске, а неки прешли смо на турску вјеру – ништа мање сви смо Срби.”

Годишњак *Дубровник* изазвао је снажне реакције у јавности, укључујући и први јавни иступ Анте Старчевића против српског национализма у *Дубровнику* 1851. године. У том периоду хрватска страна све изразитије присваја дубровачку књижевну традицију, представљајући је као сопствену. На такве тенденције Медо Пуцић реговао је указујући да су „... примили српски језик као свој званичан, српску литературу као своју рођену, обиљежавајући их само хрватским именом”.

Медо Пуцић и Матија Бан формулисали су визију историјског континуитета српске књижевности, користећи симболичку представу виле као заштитнице поезије. Према тој визији, након пада српских земаља под османску власт, виле се настанила у Дубровнику, гдје је током вијекова бдјела над ренесансним и барокним pjesницима, да би након слома Дубровачке републике (1806–1808) прешла у Карађорђеву Србију, гдје је остала. Ова идеја поетски је обликована у Пуцићевој *Карађорђевици*.

Супротстављено становништву заступао је Иван Кукуљевић Сакцински, који је дубровачке pjesнике сматрао хрватским. У писму Ивану Аугусту Казначићу из 1858. године изнио је тврдњу: „Наш Орсат Почич заузет је, истинабог, за име српско, али ја сам освједочен из историје, етнографије и језика живућих и старих Дубровчана да ово име њима не припада.” Политичке и националне разлике додатно су се продубиле услјед питања Босне и Херцеговине, што је довело до раскола у далматинској Народној странци 1879. године. Срби

су иступили из странке и већ 1880. године основали Српску народну странку.

У другој половини XIX вијека долази до појаве да католици у Дубровнику у већем броју јавно истичу своје српско национално одређење. Луцијан Марчић је, осврћући се на тај период, записао: „Срби католици у Рабу, Задру и Каштелима појавили су се у исто доба, а узрок им је био у мржњи према Аустрији и нерасположењу према Хрватима, који су се силом прилика борили са Аустријом против Италијана и Мађара 1848.”

Медо Пуцић је ушао у полемику са Милом Павлиновићем, који је негирао постојање Срба у Далмацији и сматрао да је, сходно томе, часопис *Словинац* сувишан. *Словинац* је био изложен нападима листа *Католичка Далмација*, који га је оптуживао за „шумадијски дух”, називао „хрватскодером” и „Србинцем”, приписујући му либерализам. Исти лист упутио је и својерсно „пророчанство”, у којем је наведено: „Јако се бојимо да ће и дубровачку „Словинију” стићи иста коб која је укубила и загребачку „Илирију” и ђаковачку „Југославију”.

Упркос притисцима, дубровачки српски књижевници наставили су своју културну дјелатност. Поједини су прелазили у Црну Гору и Србију, дјелујући као национални прегаоци са циљем доприноса културном развоју. Валтазар Богишић наводи став Срба католика који су „изразили мисао да православне Србе треба подржавати, нарочито баш с тога што се тиме онајбоље подржава у исто вријеме и народност”.

Иво Војновић је у априлу 1912. године боравио у Београду, а по повратку је у разговору са дописником *Ријечкој новој листи* изнио снажан утисак националне и културне припадности, истичући дубоке историјске и духовне везе између Дубровника и Београда.

Након ослобођења и уједињења, Срби у Дубровнику сматрали су да је њихова национална борба окончана.

Међутим, 1938. године дошло је до инцидента у којем је група хрватских сепаратиста, предвођена др Мишетићем, спалила лист *Дубровник* уочи посјете Милана Стојадиновића граду. Као одговор, дубровачки Срби католици, без обзира на страначку припадност, прикупили су новчани прилог и упутили писмо подршке редакцији листа, истичући своју приврженост „српском Дубровнику” и потребу очувања његовог културног и националног достојанства.

Слични притисци били су усмјерени и према Буњевцима у Бачкој, што је довело до тога да лист *Дубровник* 1940. године пренесе чланак *Самоодбрана Буњевца* из *Буњевачких новина*, у којем се указује на покушаје националне асимилације.

Након Другог свјетског рата, комунистичке власти припојиле су Дубровачку област Хрватској, чиме је, у њиховом тумачењу, било „ријешено” питање Срба католика. У телевизијској епизоди *Култура Срба у Хрватској*, снимљеној у продукцији Радио-телевизије Србије, Срби католици и Матија српска у Дубровнику тек су узгредно поменути, док је пажња претежно посвећена православној цркви у граду.

САША НЕДЕЉКОВИЋ

ВИШЕДЈЕТНЕ ПОРОДИЦЕ СРБИЈЕ ДИЈАНА И МИЛАН МУДРИНИЋ

КОРДУНАШКИ КОРИЈЕНИ И ШЕСТ ПУТЕВА У БУДУЋНОСТ

» У времену када се број дјеце све чешће своди на демографску статистику, а породични живот на економску рачуницу, серијал *Куће пуне живота* доноси приче о људима који су изабрали другачији пут – пут бројне породице, одговорности и умножене љубави.

» Овај серијал прати вишедјетне породице широм Србије и региона, њихове изазове, радости, искуства и вриједности на којима темеље свој живот. Кроз лична свједочанства мајки, очева и дјеце, желимо да покажемо да бројност није терет, већ снага; да одрицање није губитак, већ улагање; и да је породица и данас најпоузданија школа карактера, солидарности и идентитета.

ПРИЧА ДРУГА

Дијана Влаинић Мудринић, рођена 1981. године у Карловцу, свој животни пут дефинише кроз прекретнице које су обиљежиле новију историју њеног завичаја. Након избијања ратних сукоба 1991. године, породично уточиште проналази у дједовом селу Мала Трепча, да би 1995. године, услјед војне операције Олуја, избјегла у Србију, у Нови Сланкамен. Овај деценијски пут обликовао је снажну свијест о важности коријена коју данас дијели са супругом Миланом. Иако је Милан рођен у Србији, његово поријекло нераскидиво је везано за кордунашки Слунђ, одакле су се његови преци доселили у Инђију још након Првог свјетског рата.

Снага дома породице Мудринић почиња на свјесном избору Дијане и Милана да кроз нови почетак у заједничком, другом браку, преузму пуну одговорност за подизање шесторо дјеце.

● **Ког су узраста Ваша дјеца и чиме се баве?**

– Најстарији Огњен завршава четврту годину Гимназије, природно-математичког смјера. Реља иде у други разред, а Ана први разред Гимназије, друштвено-језичког смјера. Дамјана похађа шести разред, а Искра пети. Најмлађа Вера има двије и по године. Она је највећа маза и радост свих нас. Имају различита интересовања. Огњен, Дамјана и Искра играју фолклор. Воле народну традицију. Дамјана и Искра воле сликање и вајање, те иду на часове у ликовну радионицу. Реља годинама тренира фудбал. Сви кажу да им је највећа предност што их има много и никад им није досадно.

● **Како изгледа Ваш уобичајен дан у породици са шесторо дјеце?**

– Наш дан се уопште не разликује од дана у породицама са мањим бројем дјеце. Супруг и ја радимо, дјеца иду у школу, а најмлађа у вртић. Што су старији све више имају обавеза. Сви иду у школу, прије или послје школе имају тренинге, приватну школу енглеског и њемачког, школска сликања. Затим су ту прославе рођендана и код старијих изласци.

● **Шта Вас је подстакло да се одлучите за велику породицу и како је та одлука сазријевала?**

– Мислим да ту није нека одлука одиграла улогу. Жељела сам да имам много дјеце, јер је то једино богатство које нема цијену. Моје бабе и прабабе су рађале много дјеце. Једна моја прабаба Милка је родила тринаесторо дјеце. Нажалост, двоје је изгубила у Другом свјетском рату. Све жене чији смо потомци рађале су да се не угаси огњиште, да племе не нестане и да се лоза наставља. Рађале и одгајале у трошним кућама, на земљи у једном собичку. Од те дјеце су израсли људи попут наших мајки и прамајки, очева и праочева. На те наше жене треба да се угледамо и сад у 21. вијеку кад имамо све могућности, а бирамо једно или ниједно дијете. Због чега? Себичности. Кад одемо на онај свијет не носимо ни стан, ни ауто, ни каријеру, али остају дјеца да причају о нама. Наше бабе су веш прале на потоку, а ми данас укључимо веш машину и

КОРДУН

Рођена сам тамо далеко...
 Ђе свићу најљепше зоре ...
 Ђе су брда и котлине...
 Ђе росом умиваш лице...
 Ђе је сунце ближе но иђе...
 Ђе су најљепше горе...
 Ђе сијено најљепше мирише...
 Ђе је мјесец најсјајнији...
 Ђе су звијезде у крошњи дрвећа...
 Рођена сам тамо...
 Ђе мирише липа...
 Ђе поток жубори...
 Ђе се шири мирис варенике...
 Ђе се бере пољско цвијеће...
 Ђе се трчи бос кроз ливаде...
 Рођена сам тамо далеко ...
 Ђе се пјевају најљепше пјесме ...
 Ђе се ишло на прело и чијање...
 Ђе те ноћу виле пресрећу...
 Рођена сам...
 И само сјећам се...

ДИЈАНА ВЛАИНИЋ МУДРИНИЋ

пратимо све друштвене мреже. Обзиром да сам Српкиња, православка и Кордунашица сматрам да је жена та која треба да заустави бијелу кугу о којој сви причају. Жена је од Бога дата и има ту моћ да овај народ не нестане.

● **Који су највећи изазови и како их превазилазите?**

– Нема ту посебних изазова и превазилажења. Хвала Богу сви смо здрави. Од дјеце очекујемо да буду само добри људи. Расту у породици у којој се много разговара, смије и игра. Наша породица је на темељима вјере и духовности, а кад носиш Бога у срцу све је лако.

● **Да ли у тако великој породици свако дијете успијева да добије своје вријеме са мамом и како то организујете?**

– Наравно да свако дијете има своје и заједничко вријеме са родитељима. То се не организује. Ми смо у сваком тренутку ту за њих и бићемо колико год они мисле да су одрасли.

● **Колико су старија дјеца ослонац и примјер млађима?**

– Свако је сваком ослонац без обзира на године. Помажу једни другима, у неким причама брже сазријевају у односу на своју генерацију. Свако од њих има своја задужења у кући. Сви су ту да припазе најмлађу ако треба. На најстаријем је вјероватно највећи притисак, јер он мора да буде примјер млађима.

● **Које вриједности покушавате највише да усадите својој дјечи?**

– Код нас се његује народна традиција и обичаји. Вјера и постулати које су нам оставили у аманет Исус Христ, јеванђељелисти, Свети Сава, патријарх Павле... Они свој идентитет и вриједности граде на тим темељима. Затим, ми родитељи својим примјером показујемо како да се односе према животу. Они не уче само из ријечи, већ и из наших поступака. Ако гледају нашу узајамну љубав, поштовање, уважавање и искреност у нашим дјелима, те вриједности ће усвојити и пренијети сутира на своју породицу. Праве вриједности

огледају се у поштовању породице, заједничтву и његовању коријена. Кроз празнике, обичаје и приче уче ко су и одакле долазе. Знају да цијене труд својих предака и на тај начин ће и они чувати културни идентитет нашег народа. Вјера их учи праштању, доброти, љубави и нади. Она за нас није само обред или ријеч у ваздуху, већ позив да свакодневно будемо бољи него што смо били јуче. Ништа им не намећемо, али гледајући нас родитеље и они ће тако ићи кроз живот и то ће им бити снага у свим животним ситуацијама у којима се затекну.

● **Како у Вашој кући изгледају тренуци када се сви окупите – да ли постоје неки породични ритуали које посебно његујете?**

– Обожавамо да гледамо филмове. Некад су то били дугометражни цртани филмови, а сад су то већ озбиљни филмови. Послје филма разговарамо о ликовима, анализирамо њихове поступке и сумирамо утиске. Затим, волимо те разговоре које дјеца траже. Они имају тему, па о тој теми причамо.

● **Шта Вас је мајчинство научило о животу и о Вама самима?**

– Најтежи и најзахтјевнији, а опет најљепши посао је бити мајка. Прочитала сам много књига и иначе се бавим књижевношћу, али ниједна књига ме није научила мајчинству. Као што моја дјеца уче од мене и својих баба, тако сам ја учила од мојих. Кроз дјецу сам схватила да мајчинство није само давање, већ и непрестано учење, преиспитивање и раст. Научила сам да слушам њихове изговорене и неизговорене ријечи. Нигдје не постоји савршенство, али искреност постоји. Грешку не сматрам поразом, већ приликом да будемо боља и као мајка и као човек. Свако дијете је различито и носи неку своју причу, а ја сам дио сваке. Дјеца су ме научила стрпљењу, пожртвованости, несебичности и да се прије свега радост крије у ситницама тј. у њиховом загрљају, осмијеху и пољупцу за добро јутро и лаку ноћ.

● **Да ли сматрате да велике породице**

данас добијају довољно подршке друштва?

– Ни супруг, а ни ја нисмо гледали у друштво. Дјецу не стварамо због друштва, већ због наше љубави. Најмлађу ћерку сам родила са 42 године и нисам питала друштво.

• Како Ваша дјеца гледају на то што их има шесторо – да ли осјећају посебну блискост и снагу у томе?

– Они себе гледају као супер тим. Блискост је видљива у свим сегментима, у сузама кад је неко тужан, у срећи кад неко доживи успјех. Кад је неко болестан сви су ту да помогну, скувају чај. Кад се учи увијек је неко од њих спреман за помоћ ако затреба. Наравно, да имају моменте кад имају несугласице, али их брзо изгледе.

• Шта бисте поручили младим**људима који се плаше одговорности родителства или мисле да је велика породица данас немогућа?**

– Мислим да се плаше сами себе, а не породице. Кад дођем с посла мени увијек дотрчи неко у загрљај и то нема цијену. Дјеца, љубав и здравље немају цијену, а све остало може да се купи. Породица је једино сигурно уточиште и лука. С обзиром на то да предајем у школи, драго ми је што неке дјевојчице желе да се угледају на мене. Неке су већ пошле мојим стопама и поносна сам на њих.

• Ви сте професорка српског језика**– колико Вам тај позив помаже у васпитању дјете.**

– Као професор српског језика у средњој школи, свакодневно имам прилику да младим људима преносим љубав према језику, књижевности, култури и традицији. Моја учионица није само мјесто за учење градива, већ простор за размјену мисли, идеја и осјећања. Сваки мој ученик није тамо нечије дијете, већ и моје дијете. Тако да сам увијек окружена дјецом и учим на двије стране. Знање је пут који нема краја и сваки дан доноси прилику за нови раст. У сваком мом ученику видим неку особину или карактерну црту мог дјетета, те моја дјеца помажу непосредно мојим ђацима, а моји ђаци њима.

• Поред породице и посла бавите се глумом и писањем – да ли Вам умјетност представља начин да сачувате свој лични простор и инспирацију?

– Позориште је друга сцена мог живота. Глума ми даје прилику да проживим различите судбине, да разумијем људе и свијет из неких других углова, те да публици пренесем неку причу и поуку. Писање је мој тихи свијет. Поезија, проза и есеји су начин да изразим најдубљи дио себе. Ричи су мој алат и уточиште. Кроз њих биљежим мисли, осјећања и тренутке који су обиљежили и чине мој живот. Таланат ми је Бог дао и користим га да у најбољем свјетлу прикажем моје претке, моје поријекло, мој завичај, мој народ и оставим у аманет мојој дјечи и њиховим потомцима.

• Поносни сте на своје крајишко поријекло – колико је тај идентитет утицао на вриједности које настојите да пренесете својој дјечи?

– Веома сам поносна на своје крајишко поријекло, на тај ген мојих предака, на мало кордунашко село одакле су моји ђедови и коријени. Све што носим и преносим дјечи има велики удио оног што носим својим рођењем.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ МИНИСТАРСТВА ЗА БРИГУ О ПОРОДИЦИ И ДЕМОГРАФИЈУ
Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

Обнавља се Храм Светог Николе у Кореничанима

Обнова храма у Кореничанима у западној Славонији није само грађевински подухват, већ симбол очувања вјере, идентитета и везе са завичајем, поручено је на скупу 21. фебруара у просторијама Удружења Славонија у срицу у Земуну, посвећеном подршци овој иницијативи. Миленко Жарковић, Миодраг Жарковић, Срето Жарковић и Саво Орозовић заједно са свештеницима даруварске парохије Ђорђе Теодоровићем и Луком Босанцем покренули су обнову Храма Светог Николе.

Храм је страдао у Другом свјетском рату, а украдено је и једно звоно. Чак и у последњем рату једно звоно је украдено, пронашли су га, али више није могло да се постави. Први корак је био да се црква наткрије, тако да има кров и торањ. Слиједи малтерисање и стављање фасаде, а последице ће се уређивати унутрашњост цркве.

О значају обнове говорио је свештеник Ђорђе Теодоровић, истичући да је српски народ на тим просторима све малобројнији, али да обавеза чувања светиња остаје.

– Свјесни смо асимилације и изазова са којима се суочавамо, али смо исто тако свјесни онога што нам припада и што смо дужни да сачувамо. Не можемо обновити сваки храм, нити ће у сваком мјесту бити литургија сваке недјеље. Али храм мора да постоји као мјесто сабрања и повратка – поручио је отац Ђорђе.

Он је подсетио и да су на Бучју постављени темељи цркве, те да ће радови у Кореничанима напредовати постепено, „страну по страну“, јер је ријеч о процесу који захтијева вријеме и стрпљење. Посебно је нагласио значај храма у Кореничанима, који се налази недалеко од гробља предака.

– Руке наших предака подизале су тај храм. Нећемо проћи крај њега као да не постоји. Колико нам је важан сваки човек тамо, толико нам је важан и сваки човек овдје, а и ваши потомци имају везу са завичајем.

Позвао је све који долазе у завичај да, поред рјешавања имовинских питања, посјете и храм, подсетивши да се већ једнаест година организује вјеронаука, коју води његова супруга као вјероучитељица.

О значају храма као мјеста сабрања говорио је и отац Лука Босанац, нагласивши да су многи остали без својих домова, али да храмови остају духовно уточиште.

Миодраг Жарковић поручио је да се са-

» Свештеник Ђорђе Теодоровић позвао је све Славонце да што чешће обилазе завичај

мо у слози може напријед, изразивши наду да ће сви присутни понијети кући топлину вјере и заједништва. Посебно су поменути Срето Жарковић и Саво Орозовић из Кореничана, који годинама дочекују и окупљају завичајце.

Емотивно се присутнима обратио и Љу-

КАКО УПЛАТИТИ ПРИЛОГ?

Уплате за обнову Храма Светог Николе врше се на име Српске православне цркве у Хрватској, Црквена општина Дарувар (Трг краља Томислава 8, Дарувар). Рачун се води код Привредне банке Загреб са IBAN: HR 17 23400091100216603 и SWIFT CODE: PBZGHR2X. Приликом уплате неопходно је навести сврху: Донација за обнову цркве у Кореничанима.

бан Жарковић, из Кореничана, који читав живот живи у Београду.

Саво Орозовић исказао је велико задовољство што присуствује овом окупљању.

– Ово је акција која није само Србе покренула, већ и Хрвати учествују у обнови, као и општина која је помогла изградњу надстрешнице. Ако неко дође у Кореничане, а не јави се Срету или мени нама ће бити веома жао. Увијек су вам код нас врата отворена, јавите се.

Више о историјату Кореничана и саме цркве говорио је Миленко Жарковић.

Историјски подаци свједоче о дубоким коријенима српског становништва у Кореничанима. У турско доба село је бројало око 30 српских породица. Након 1697. године и ратних дешавања, становништво је привремено избјегло, да би се већ почетком 18. вијека вратило и обновило живот у селу. До 1929. године у Кореничанима су биле 84 српске куће. Село је било подијелено на Горње и Доње Кореничане, а Горњи дио је 1850. године постао самостално село Брђани. Црква је у данашњем облику изграђена око 1800. године. Иако су куће у то вријеме биле скромне, покривене сламом, мјештани су добровољним прилозима и радом подигли храм, одвајајући од сопствених потреба. И данас се обнова ослања на добровољне прилоге.

Порука скупа је јасна – обнова храма значи очување духовног и културног наслеђа, али и снажење везе између расељених и њиховог завичаја. Само заједништвом и истрајношћу, истакнуто је, могуће је сачувати оно што су преци оставили у наслеђе.

ДРАГАНА БОКУН

СРЕТЕЊЕ ПРЕ СРЕТЕЊА: Сустрет Бабиног Моста и Чукарице

У великој сали Културног центра Чукарица, 7. фебруара 2026. године, одржан је концерт под називом *Сретење ирије Сретења*. Догађај, реализован у организацији Удружења жена Косова и Метохије (ЖеКиМ), послужио је као увод у обиљежавање Сретења Господњег и Дана државности Србије. Програм су заједнички изнијели чланови КУД-а *Косовка дјевојка* из Бабиног Моста и домаћини из КУД-а *Чукарица*, окупивши извођаче и госте око теме културног континуитета и јачања веза између Косова и Метохије и Београда.

Концерт је отворила Ана Ђорђевић, након чега је вијећница за културу Општине Чукарица, Јелена Милослављевић, указала на симболику празника као тачке друштвеног и духовног сустрета. Она је нагласила да гостовање ансамбла из Бабиног Моста представља конкретан примјер преношења наслеђа на нове генерације, што је уједно и примарни циљ оваквих окупљања.

Удружења жена Косова и Метохије, на челу са Славицом Вујачић већ годинама

спроводи активности усмјерене на повећавање сународника и пружање логистичке и хуманитарне подршке породицама у покрајини.

Посебан сегмент вечери био је наступ умјетнице Иване Жигон, која је са дјецом из ансамбла извела пјесму *Ој Косово, Косово*.

За дјецу из Бабиног Моста ово је био

први боравак у Београду, а већ наредног дана посјета је настављена учешћем на 7. Сајму завичаја у Новом Саду.

Пројекат је реализован уз административну помоћ Општине Чукарица и подршку Комесаријата за избјеглице и миграције Републике Србије, чиме је културни програм добио ширу институционалну подлогу.

Правно уређење статуса бораца Републике Српске Крајине

Удружења проистекла из Одбрамбено-отаџбинског рата захтијевају изједначавање права за демобилисане припаднике оружаних снага РСК са пребивалиштем у Српској.

Удружење Срба протјераних из Хрватске Крајина организовало је у Бањалуци округли сто посвећен статусу бивших припадника оружаних снага Републике Српске Крајине који данас живе на територији Републике Српске.

» Јединствен статус за браниоце

КРИТЕРИЈУМИ ЗА СТИЦАЊЕ СТАТУСА

Повод за окупљање била је потреба за системским рјешавањем социјалних и административних права ове категорије становништва, што је резултирало једногласним усвајањем иницијативе која ће бити упућена Министарству рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске.

Приједлог предвиђа да се бившим припадницима војске РСК призна статус борца Републике Српске, уз јасно дефинисане квалификационе услове. Иницијатива обухвата лица која посједују држављанство РС и БиХ, те која на подручју Српске имају пријављено пребивалиште у трајању од најмање пет година.

На овај начин би се, према

замисли предлагача, спријечиле евентуалне злоупотребе и статус ограничио на оне који су свој живот трајно везали за Републику Српску.

Насупрот дугогодишњој пракси административног раздвајања, предсједник Удружења Крајина Крсто Жарковић истиче да је број преосталих бораца који би користили ова права релативно

мали – око двије стотине људи. С обзиром на биолошку неминовност, број корисника се свакодневно смањује, што имплицира да би фискално оптерећење за буџет било минимално у односу на значај овог питања.

Оно што заправо дефинише оправданост овог захтјева је аргументација о недјелјивости ратног напора деведесетих година. Пензионисани генерал Војске Републике Српске Момир Зеџ указао је на чињеницу да су снаге РСК током цијелог сукоба непосредно штитиле границе данашње Српске и учествовале у њеном стварању. Учешће представника Организације старјешина ВРС, *Верийаса* и удружења ампутирца на овом скупу потврђује широку подршку тези да је ангажман у Крајини био нераскидиво повезан са опстанком Републике Српске.

Континуитет подршке овом за-

хтјеву долази и од стране Удружења *Јадовно 1941*, Удружења жена жрта рата, те Србског народног покрета *Избор је наш*. Сви учесници су сагласни да се статус бораца не смеје посматрати искључиво кроз географску подјелу јединица, већ кроз фактички допринос одбрани.

ИСХОД АДМИНИСТРАТИВНЕ ПРОЦЕДУРЕ

Иза званичног протокола остаје чињеница да је ова категорија становништва деценијама била изван законских оквира који регулишу права борачке популације. Упућивање иницијативе ресорном министарству представља први формални корак ка измјени постојеће легислативе. Коначна одлука сада зависи од институционалне спремности да се прихвати реалност војног садејства двије тадашње војске и формализује статус њихових припадника.

ПИТАЊА ЧИТАЛАЦА - ПОРЕЗ НА НЕКРЕТНИНЕ У ХРВАТскоЈ

Како државна администрација претвара српску дједовину у порески терет?

● Поштовани, живим у Београду, а у Далмацији имам породичну кућу коју користимо само љети. Чуо сам да је Хрватска увела нови порез на некретнине и да су рјешења већ почела да стижу на кућне адресе. Моја кућа није никаква „вила за одмор“, већ стара камена грађевина. Да ли сам ја као држављанин Србије у обавези да плаћам овај порез, колико он заправо износи и шта да радим ако је податак о квадратури у рјешењу погрешан? Рок од 15 дана за плаћање ми се чини прекратким за нас који нисмо тамо.

не у којој се кућа налази. Закон је локалним самоуправама оставио простор да саме одреде цијену, која се креће у распону од 0,60 до чак 8 евра по квадратном метру корисне површине. Дакле, ако посједуете кућу од 80 квадрата у мјесту које је одлучило да наплаћује максимум, ваш годишњи трошак ће бити 640 евра. С друге стране, у мањим и мање атрактивним општинама тај износ може бити знатно нижи. Важно је знати да општине могу увести и додатне критеријуме, попут старости објекта или присуства додатних садржаја, али укупна цифра никако не смије прећи законски лимит од осам евра по квадрату.

Оно што највише плаши власнике јесте рок од свега 15 дана за плаћање, који тече од дана када примите рјешење. Пореска управа Хрватске користи податке из катастра, земљишних књига и евиденција комуналне накнаде, али грешке су и те како могуће. Ако примително да је квадратура погрешно уписана или да је рјешење послато за објект који је рушеван и неуслован за живот, имате право на жалбу. Из Пореске управе савјетују да се жалба поднесе у законском року како би се чињенице провериле у посебном поступку. Будите опрезни – жалба не одлаже увијек извршење плаћања, па је најсигурније прво контактирати надлежну пореску испоставу у Хрватској.

Постоје и изузеци од плаћања који могу бити значајни за људе из Србије. Порез се не плаћа на некретнине које су због природних непогода или старости потпуно неподобне за становање, као ни на оне

које се изнајмљују на основу уговора о дугорочном најму (најмање 10 мјесеци годишње). Такође, поједине општине имају посебне одлуке за социјално угрожене грађане, мада је тешко очекивати да ће страни држављани који посједују некретнину за одмор упасти у ту категорију.

АКТИВИРАЈТЕ СИСТЕМ „Е-ГРАЂАНИ“

Савјет свим власницима из Србије јесте да редовно провјеравају поштанско сандуче на адреси у Србији која је наведена у хрватским књигама, или да овласте некога у Хрватској да преузима пошту. Ако већ нисте, било би корисно да активирате систем „е-Грађани“ у Хрватској, преко којег рјешења стижу у електронско сандуче, чиме избјегавате ризик да пошта залута или да пробијете кратке рокове за жалбу.

Многи власници некретнина вјерују да се избјегавањем потписа на поштанској повратници или једноставним игнорисањем плавог коверта који стигне из Хрватске могу заштитити од плаћања пореза. Међутим, стварност је у правном смислу потпуно другачија и, најалост по власнику, знатно неповољнија. Хрватски Закон о општем управном поступку предвиђа механизам који се често назива „фикција доставе“, а који је осмишљен управо да би се спријечило блокирање државног апарата од стране оних који не желе да приме званична документа.

НАЈСКУПЉЕ ЈЕ ОДБИТИ ПРИЈЕМ ПОШТЕ

Када поштар покуша да вам уручи рјешење о порезу на адресу у Србији коју сте навели као своје пребивалиште, а ви нисте код куће или одбијете пријем, он оставља обавјештење о приспјетју поштом. Ако у року од 15 дана не подигнете писмо у надлежној пошти, дешава се оно што већина грађана занемарује: сматра се да је достава извршена оног дана када је оглас о писму истакнут на огласној табли Пореске управе или када је истекао рок за преузимање у пошти. Од тог тренутка почињу

да теку сви законски рокови – и онај од 15 дана за плаћање пореза, али и рок за подношење жалбе.

То практично значи да ви можете бити у Београду или Новом Саду, потпуно несвесни да је ваше рјешење „уручено“ по закону, док у Хрватској сат већ откуцава. Највећи проблем настаје када прође рок за жалбу, јер рјешење тада постаје правноснажно и извршно. Када рјешење постане извршно, Пореска управа стиче право да покрене поступак принудне наплате, односно извршење (оврху).

Често питање које се тада поставља јесте како ће Хрватска наплатити дуг од некога ко живи у Србији. Иако прекогранична извршења за релативно мале износе пореза нису свакодневна пракса због своје комплексности, дуг не нестаје. Он остаје „закачен“ за вашу некретнину у Хрватској. На сваки неплаћени еврo почиње да тече затезна камата, која временом може значајно увећати првобитни износ. Најнепријатније изненађење власнике обично сачека неколико година касније – приликом покушаја продаје куће, оставинске расправе или жеље да некретнину поклоне дједи. Тада се појављује терет неплаћеног пореза који се мора измитирити у цијелости, са свим нагомиланим каматама, прије било какве даље трансакције.

Дакле, стратегија „нећу подићи писмо“ заправо је најскупљи избор. Подизањем рјешења добијате увид у чињенично стање и, што је најважније, добијате шансу да реагујете. Чак и ако планирате да се жалите због погрешне квадратуре или неусловности објекта, то можете учинити само ако сте званично примили документ. У супротном, губите право на приговор, а држава своје потраживање осигурава кроз терет на самој имовини. Најбољи савјет за све који имају имовину у сусједној земљи јесте да организују поуздан начин пријема поште или да редовно провјеравају стање својих пореских обавеза путем дигиталних сервиса, јер незнање у овом случају заиста не оправдава, нити ослобађа плаћања.

КАКО СЕ ОДРЕЂУЈЕ ВИСИНА ПОРЕЗА?

Висина пореза није иста за све. Она директно зависи од одлуке града или општи-

ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ПОДВИГА: ОРАО КАО СИМБОЛ САРАЈЕВСКОГ ЕГЗОДУСА

• У Бијељини обиљежено 30 година од пресељења фабрике из Рајловца – евокација на дане када су машине и људи заједно градили нову будућност Републике Српске.

Компанија намјенске индустрије *Орао* обиљежила је три деценије од егзодуса Срба из Сарајева и историјског премјештања производних капацитета из рајловачког насеља у Семберију. Јубилеј је обиљежен тамо гдје сјећање највише боли и обавезује – код споменика подигнутог радницима који су своје животе уградиле у темеље Републике Српске, борећи се истовремено за своје машине и своју отаџбину. Помен погинулим и преминулим колегама служио је као подсјетник на изузетно тешке околности у којима је фабрика не само сачувана, већ и поново покренута на новој локацији.

Ратни директор *Орла* и командант истоимене јединице Милан Прица, човјек који је лично руководио овом логистичком и људском голготом, подсјетио је на емотивни терет који и данас носи сваки бивши становник Рајловца. Према његовим ријечима, успјех *Орла* лежи у војничкој организацији и патриотском опредјељењу колектива који је одбио да се преда пред административним границама и ратном невољом. Прица истиче да сваки млади радник који данас улази у погоне фабрике мора прво проћи кроз спомен-собу, како би разумио на каквој је жртви подигнут данашњи пословни успјех.

Оно што овај егзодус чини јединственим у историји индустрије јесте чињеница да је из Рајловца у Бијељину превезено буквално све што је чинило биће фабри-

ке – од најситнијих алата и резервних дијелова до тешких машина и објеката. Међутим, највећи изазов био је транспорт 350 запослених и њихових породица. У организацији која је захтијевала готово немогуће, приоритет су имале породице погинулих, рањеници и многочланице породице. Уз помоћ камиона из Бањалуке, Добоја и Вишеграда, те уз координацију штаба у Вогошћи и тадашње Владе на Палама, извршен је покрет који Прица назива подвигом који у јавности никада није добио значај какав заслужује.

Момчило Кокић, који је непосредно био задужен за исељавање, изнио је потресну слику колоне од 1.250 различитих превозних средстава која је носила индустријску будућност Српске. Ипак, најтрагичнији дио те сеобе био је тренутак када су поједини радници, остављајући своја огњишта, са собом носили и посмртне остатке својих најмилијих, не желећи да их оставе на милост и немилост онима од којих су избјегли.

Данас, када је *Орао* пословно стабилан и успјешан на новој локацији, Томислав Паунић, председник Борачке организације у овом предузећу, истиче да је српски егзодус из Сарајева био огромна жртва, али жртва која је дала плод. Та болна лекција из 1996. године остаје као јасан путоказ – да без економски снажне и институционално заокружене Републике Српске нема ни сигурности, ни равноправности за српски народ. Трајање *Орла* у Бијељини тако не представља само привредни успјех, већ тријумф воље једног колектива који је показао да се и на новом огњишту може доsegнути врх ако се не забораве корени и жртва принијета за слободу.

СЛУЧАЈ САФЕТА СИРУЧИЋА - АДМИНИСТРАТИВНО ОБЛИКОВАЊЕ БРОЈА СТРАДАЛИХ У СРЕБРЕНИЦИ

Председник Организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Сребренице, Бранимир Којић, предочио је јавности нове податке који указују на неусклађеност званичних евиденција о смрти и стварних чињеница везаних за догађаје из јула 1995. године.

Суштина спорног случаја лежи у правном рјешењу суда у Градаццу из 2005. године. Према овом документу, извјесни Сафет Сиручић води се као лице нестало у Сребреници 12. јула 1995. године, упркос чињеници да су раније евиденције као датум његове смрти наводиле 21. децембар 1996. године. Којић истиче да овај примјер није изолован инцидент, већ илустрација ширег процеса у којем је комплетна државна машинерија била ангажована на конструисању и одржавању званичног наратива.

Насупрот прокламованој објективности међународних и домаћих институција, постоје оправдане сумње да се административним маневрима тежи намиравању унапријед зацртане бројке од 8.372 жртве. Оно што заправо дефинише овај случај јесте потврда налаза Независне међународне комисије коју је формирала Влада Републике Српске. Којић подвлачи да овакви материјални докази показују да су закључци Комисије о мал-

верзацијама са бројем страдалих били потпуно утемељени на чињеницама, а не на политичким претпоставкама.

Континуитет ових открића указује на то да прича о геноциду често губи везу са примарним изворима и архивском грађом. Иза званичног протокола и међународних резолуција остаје чињеница да су велике силе користиле сребренички наратив како би релативизовале сопствену улогу у насилном разбијању Југославије и наметнуле колективну хипотеку српском народу.

Ипак, динамика на свјетској политичкој сцени сугерише да вријеме једностраних интерпретација пролази. Којић је изразио увјерење да ће нова подјела карата у међународним односима неминовно вратити тему Сребренице у оквиру чињеничне расправе. Коначно откривање истине и деконструисање политичких митова представљају једини пут ка ослобађању српског народа од тензија и притисака којима је изложен већ три деценије.

Инсистирање на тачним датумима и именима, попут случаја Сиручић, није само борба за бројеве, већ борба за историјску вјеродостојност која ће, према Којићевим ријечима, на крају наћи свој пут до јавности.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
OPĆINSKI SUD U GRADACCU
Broj: R-45/00
Gradačac, 09.06.2005. godine

Općinski sud u Gradačcu po sudiji Almi Alić rješavajući u vanparničnom predmetu predlagača Siručić Fate kćeri Asima iz Voljavice, a zastupane po pun. Smajlović Hati iz Ilijaša, a radi preinačenja pravosnažnog rješenja, a nakon provedenog vanparničnog postupka, donio je gore navedenog dana sledeće:

RJEŠENJE

Preinačuje se rješenje ovog suda R-45/2000 od 13.07.2000. godine kojim je Siručić Safet sin Mehmeda i majke Fatime r. Smajlović, rođen 27.10.1956. godine u Valjavici, općina Bratunac proglašen za umrlog, a kao dan njegove smrti uzima se 21.12.1996. godine, te se njegova smrt utvrđuje sa danom 12.07.1995. godine na putu Srebrenica Tuzla, a ne 21.12.1996. godine u Srebrenici kako je pomenutim rješenjem utvrđeno.

Образложење

Rješenjem ovog suda od 13.07.2000. godine, broj: R-45/2000 proglašen je nestali Siručić Safet sin Mehmeda u umrlog, a kao dan njegove smrti uzet je 21.12.1996. godine. Nakon pravosnažnosti tog rješenja podnijela je Smajlović Hata ovom sudu prijedlog za preinačenje tog rješenja jer je Siručić Safet nestao 12.07.1995. godine. Na ročištu punomoćnik predlagača je dokazao da predlagač ima pravni interes da se Siručić Safet proglašuje za umrlog sa 12.07.1995. godine, jer bi time predlagač izgubio pravo na porodičnu invalidninu.

Predlagač smatra da bi se nestali smatrao civilnom žrtvom rata.

Sud je izvršio увид u spis ovog suda R-45/2000.

Budući da je pun.predlagača Smajlović Hata svojim prijedlogom dovoljno dokazala svoj pravni interes u smislu člana 70. stav 1. Zakona o vanparničnom postupku, valjalo je prijedlogu pun. predlagačice udovoljiti te rješenje ovog suda od 13.07.2000. godine broj: R-45/00 preinačiti u smislu člana 71. stav 1. pomenutog zakona tako da se smrt Siručić Safeta utvrđuje sa 12.07.1995. godine na putu Srebrenica Tuzla, a ne sa 21.12.1996. godine u Srebrenici, kako je spomenutim rješenjem uzeto.

POUKA: Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba u roku od 15 dana od dana prijema Kantonalnom sudu Tuzla, a putem ovog suda

SUDIJA
Alma Alić

» Случај Сафета Сиручића служи као материјални доказ прекрајања истине.

» Судско рјешење из 2005. године наводи да је исти нестало у јулу 1995. године, иако примарне евиденције биљеже његову смрт тек у децембру 1996. године.

БОРОВО СЕЛО: ПОД ОДЈЕКОМ НОВОГ ЗАКОНА УКЛОЊЕНА ГРОБНА КАПЕЛА

У фебруару 2026. године, након десетљећа притисака, хрватске власти финализовале рушење обиљежја Вукашину Шошкочанину на темељу спорног „Закон о гробљима“.

Званично је потврђено да је након три деценије уклоњена гробна капела у Борову Селу, посвећена команданту одбране овог мјеста Вукашину Шошкочанину. Овај чин, који је председник Домовинског покрета (ДП) Иван Пенава на конференцији за медије назвао „легално и законито обављеним послом“, представља врхунац политичке кампање која је за циљ имала

уклањање српских обиљежја под окриљем новодонесених прописа.

Процес уклањања капеле, коју хрватски званичници упорно називају „маузолејем“, започео је у новембру прошле године, али је кључни замајац добио у априлу 2025. године доношењем новог Закона о гробљима. Овим актом се директно прописује поступак уклањања споменика који, према дискреционој оцјени власти, „вријеђају морални и национални осјећај грађана“.

Пенава, чија је странка на власти у коалицији са ХДЗ-ом, истакао је да је ово било једно од кључних предизборних обећања

његове партије. Он је нагласио да је пут до рушења водио кроз пажљиво припремљене законске приједлоге и правилнике, како би се чин представио као правно утемељен, упркос бројним критикама које су долазиле са међународних и домаћих адреса заштитника људских права.

У свом обраћању, Пенава се захвалио коалиционим партнерима на подршци, признајући да је „ћутао и чекао“ годину и по дана мандата како би се овај план спровео. Док власти у Загребу тријумфују над рушењем једне гробне грађевине, истичући да она „велика лик четничког војво-

де“, српска заједница оправдано страхује да овакав преседан отвара врата за масовно уклањање ћириличних плоча и других завичајних обиљежја на гробљима широм Хрватске. Оно што Пенава назива „легалним начином“, за хроничаре српског страдања и трајања остаје забиљежено као опасна пракса институционалног ревизионизма. Уклањањем капеле у Борову Селу у фебруару 2026. године, држава је показала да политичка воља деснице има предност над неповредивошћу гробних мјеста и пијететом који је у цивилизованим друштвима до сада био неспоран.

Представљен нови Зборник Удружења Срба из Хрватске и Билтен Удружења пензионера

У организацији Удружења Срба из Хрватске, 28. фебруара одржана је промоција двадесет и првог по реду зборника радова под насловом *Грађански рат у Хрватској (1991–1995)*, као и најновијег Билтена Удружења пензионера из Хрватске. Догађај је окупио бројне ауторе, сараднике и госте, а протекао је у знаку осврта на историјске теме, актуелна питања и рад удружења.

Секретар Удружења Срба из Хрватске Милојко Будимир поздравио је присутне и детаљно представио садржај зборника, као и ауторе чији су радови у њему објављени.

Будимир је подсетио и на активности Удружења у периоду од августа 2024. до августа 2025. године, као и на чињеницу да је дио радова претходно представљен на научној конференцији *Три деценије од завршетка грађанског рата у Хрватској 1995–2025*, одржаној 8. јула 2025. године у организацији Института за савремену историју, Удружења Срба из Хрватске и Удружења резервних војних старјешина и ветерана Српске Крајине у Србији.

Током скупа, присутни су се присјетили и преминулих истакнутих чланова и сарадника: Буре Дедића, Петра Лађевића, Милана Ненадића, Гордана Јанићијевић, Милана Паћена, Душана Ећимовића, Здравка Крстановића, Светозара Борака, Милана Буњца и Ленке (Суботић) Марјановић.

Проф. Миле Рајчевић истакао је да аутори зборника настоје да, ослањајући се на аргументовану историјску грађу, оставе трајан писани траг за будуће генерације, како би се сачувале историјске истине о српском наро-

» Јован Чанак, Миле Рајчевић, Данко Перић и Милојко Будимир

ду у Хрватској, посебно на просторима Крајине. Указао је да се историја не смије заборавити нити препуштати фалсификовању, те нагласио да је период од завршетка Другог свјетског рата до 1991. године, по његовом мишљењу, био обиљежен заблудама о трајном миру и идеји братства и јединства, што је српски народ скупо платио. Посебно је указао на постојање спискова угледних Срба у појединим градовима, намијењених за хапшења и ликвидације, наводећи и савремени примјер објаве на друштвеним мрежама, уз коментар да вријеме открива истину.

О свом раду говорио је и новинар Данко Перић, који је подсетио на значај личности др Јована Рашковића, истичући да је ријеч о историјској фигури која је представљала „савјест времена“ и која заслужује трајно мјесто у историји и колективном памћењу. Осврнуо се на његову улогу од краја осамдесетих година до смрти 1992. године, као и на чињеницу да је, упркос угле-

ду који је уживао, био изложен притисцима и на крају напустио Шибеник. Перић је нагласио потребу систематичнијег и студиознијег приступа изучавању догађаја из деведесетих година, како би се будућим генерацијама оставила поуздана сазнања.

У наставку програма представљен је и Билтен број 28 Удружења пензионера из Хрватске, о којем је говорио председник Удружења и уредник мр Јован Чанак. Он је подсетио да Билтен излази једном годишње и да је до сада објављено 17 бројева, те да најновије издање садржи пет тематских поглавља. Посебно је издвојио проблем доспјелих, а неисплаћених пензија пензионера из Републике Хрватске у периоду од 1991. до 1997. године, нагласивши да је управо та тема била повод за оснивање Удружења. Навео је да је 23. јануара Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања упућена представка ради покретања разговора, уз оцјену да Удружење не може самостално ријешити овај проблем, нити га хрватске институције препознају као надлежног саговорника.

Билтен доноси и извјештај са изборне Скупштине на којој је Јован Чанак изабран за председника, а Јован Каблар за часног председника, као и приказе излетничких путовања по Србији и региону и извјештаје са промоција књига. Посебно поглавље посвећено је књижевном стваралаштву чланова, у којем су објављене прјесме Милојка Будимира, Михаила Тишме, мр Миле Дакића и Златибора Сладића. Завршни дио Билтена носи наслов *Сјећања на њиминуле и њарасиоси* и посвећен је успомени на 14 преминулих чланова и активиста.

Присутне су поздравили историчар др Момчило Диклић и др Никола Жутић. Штампане Зборника и Билтена омогућио је Комесаријат за избјеглице и миграције, чија је представница Ивана Анић Ђурко присуствовала догађају.

ДРАГАНА БОКУН

САДРЖАЈ ЗБОРНИКА

У зборнику су заступљени радови: Милојка Будимира *Истина о Српској Крајини у свијету историјске грађе*, Милорада Бухе *Од референдума српског народа за јединствену српску државу до геноцидног прогона*, проф. др Радована Радиновића *Рат у Хрватској*, проф. др Слободана Комазеца *Корени духовног и људског срозавања и настанак национал-шовинистичког усташког геноцидног покрета*, генерала у пензији Мирка Бјелановића *Улога зборног подручја Сплит у операцији Олуја '95*, новинара Данка Перића *Јован Рашковић борац за аутономију Срба у Хрватској*, потпуковника у пензији Стеве Бабца *Тридесета годишњица агресије Хрватске на Републику Српску Крајину (1995–2025) – западна Славонија*, проф. др Славка Вукше *Једанаести корпус Српске војске Крајине (Источна Славонија, Барања и западни Срем)*, генерал-мајора Петра Тркуље *Двадесетпрви кордунашки корпус Српске војске Крајине*, генерал-мајора у пензији Милоша Ђошана *Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана Српске војске Крајине*, др Косте Новаковића *Утицај информисања на стање у Српској војсци Крајине и одбрани Републике Српске Крајине*, као и рад музејског савјетника у пензији Милојка Будимира *Културни живот и заштита споменичке баштине Срба за вријеме Грађанског рата у Хрватској 1991–1995. године* и *Вере Љубојевић Нерјешена избјегличка проблематика послје прогона Срба из Хрватске 1995. године*.

ДЕСЕТО ВЕЧЕ РОДОЉУБИВЕ ПОЕЗИЈЕ ОКУПИЛО ПЈЕСНИКЕ И ЉУБИТЕЉЕ СТИХА У КАЛУЂЕРИЦИ

Удружење избјеглих, расељених и досељених лица *Завичај*, 1. марта 2026. организовало је у Мјесној заједници Калужерица традиционално Десето вече родољубиве поезије, уз подршку Општине Гроцка. Манифестација је окупила пјеснике и бројне љубитеље писане ријечи, а протекла је у топлој и надахнутој атмосфери, испуњеној снажним емоцијама и поштовањем према стиховима посвећеним слободи, завичају и љубави према отаџбини.

Публика је са великом пажњом пратила казивање пјесама, док је сваки стих награђиван аплаузом. Посебан печат вечери дали су разговори пјесника и гостију, који су кроз поезију призивали сјећања на историју и страдања, али и указивали на снагу народа да очува традицију и национални идентитет.

Председник Удружења *Завичај* Ненад Абрамовић истакао је да је манифестаци-

ја протекла у духу пријатељског дружења, нагласивши значај оваквих окупљања.

– Вече родољубиве поезије није само књижевни догађај, већ прилика да се кроз стихове подсетимо ко смо, одакле долазимо и шта су вриједности које нас повезују. Наш циљ је да окупимо људе око љубави према отаџбини, традицији и култури, али и да младим генерацијама пренесемо значај родољубиве поезије која је кроз историју била чувар националног идентитета и слободарског духа нашег народа.

Он је додао да ће Удружење и у наредном периоду наставити да организује манифестације посвећене његовању културе сјећања и националне традиције.

У оквиру програма, Удружење је додјелило захвалнице за допринос у остваривању права и очувању традиције избјеглих, расељених и досељених лица. Захвалнице су уручене Богданки Бајић,

гуслару Радовану Кнежевићу, Добрили Лазић Димитријевић, Љубици Поповић, Види Зец, Миши Петкову, Културној заједници Срба *Шамарица*, Мирјани Радошевић, Чедни Радиновић Лукић, Јоки Милошевић и Љиљани Ђујић.

У име Културне заједнице Срба Шамарица, Даница Богдановић изразила је задовољство учешћем на манифестацији и захвалила се организаторима на позиву.

– Са радошћу смо дошли и помогли смо колико смо могли.

Чланови ове културне заједнице својим музичким наступом додатно су обогатили програм и разгалили присутне, док је Љиљана Ђујић, у знак захвалности за ангажман, посветила пјесму Ненаду Абрамовићу.

Након званичног дијела програма, дружење је настављено у опуштеној атмосфери уз пјесму и закуску свих учесника и гостију.

ДРАГАНА БОКУН

» Даница Богдановић и Ненад Абрамовић

ПОПОВО, ДОЛИНА СУЗА: УСТАШКИ ЗЛОЧИНИ У ДРУГОМ СВЈЕТСКОМ РАТУ - У БЕОГРАДУ ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА СИМА Л. РАДИЋА

СУНЦЕ ЈЕ У ПОПОВУ ЗАШЛО 1941.

У Римској дворани Библиотеке града Београда 24. фебруара 2026. године одржана је промоција књиге *Попово, долина суза: Усташки злочини у Другом свјетском рату* аутора Сима Радића — дјела које на темељан, документован и научно утемељен начин расвјетљава једно од најтрагичнијих поглавља историје источне Херцеговине. Ово значајно издање заједнички су објавили Задужбина Кнез Мирослав Хумски и Музеј Херцеговине у Требињу, са јасном намјером да се очува историјско памћење, подстакне даље научно истраживање и сачува достојанство невини пострадалих жртава.

Интересовање за књигу било је веће од капацитета Римске дворане: простор је био испуњен до последњег мјеста, а велики број посјетилаца стајао је током читавог програма. По завршетку промоције, дуго се чекао ред за потпис аутора, што је још једном потврдило да тема страдања и културе сјећања снажно одјекује у јавности.

ПОДРШКА МЛАДОМ ИСТРАЖИВАЧУ

Промоцију су организовали Музеј жртава геноцида и Библиотека града Београда, а о књизи су говорили аутор и Бојан Арбутина, вршилац дужности директора Музеја жртава геноцида и рецензент издања.

У публици су били бројни угледни Херцеговци, представници научног и културног живота, као и познати новинар Бранко Станковић, аутор култне емисије *Квадратура круга*, што је догађају дало додатну тежину и симболику.

Приликом отварања промоције, Ана Капларевић је у име Музеја жртава геноцида истакла важност научног ангажмана младих историчара на темама страдања српског народа у Другом свјетском рату.

Посебно је наглашен значај сарадње са аутором Симом Радићем из Требиња, чија монографија *Попово, долина суза* представља његов првјенац.

ОДАКЛЕ ГОД ПОТИЧЕМО — ТЕМА ЈЕ СТАДАЛНИЧКА

Уводну ријеч на промоцији дао је Бојан Арбутина, вршилац дужности директора Музеја жртава геноцида, оцијенивши рад Сима Радића као значајан допринос савременој српској историографији. Арбутина, који и сам потиче из мученичке Глине — мјеста које је симбол незамисливих злочина у НДХ — посједује специфичан лични и професионални сензибилитет према култури сјећања.

У свом обраћању, он је указао на универзалност страдалничких тема.

— Захвалио бих се прије свега Симу Радићу што је превалио дуг пут да буде овдје и да проговори о свом првенцу, о књизи која се бави трауматичним темама које су обиљежиле његов родни крај, али које су и наше теме, гдје год и одакле год ми потицали.

Арбутина је повукао паралелу између данашње перцепције Требиња као „града сунца“ и историјске стварности Поповог поља, у којем је током Другог свјетског рата „сунце зашло“ пред таласом злочина над српским становништвом. Истакао је да питање геноцида за Србе није само историјска, већ дубоко идентитетска тема, при чему је посебно нагласио методолошку вриједност књиге.

— Симо није само расвијетлио један период историје, већ је урадио изузетно важну ствар за нашу историографију —

ФОТО: ДРАГАНА БОКУН

» Симо Радић, Бојан Арбутина и Ана Капларевић

пописао је све жртве које су пострадале у Поповом пољу током Другог свјетског рата. Ова књига представља озбиљно научно историографско дјело.

Од иницијативе потомака до историјске синтезе

Аутор Симо Радић се захвалио присутнима и организаторима, а потом изложио околности настанка књиге. Идеја је потекла од Удружења *Ржани До*, чији су му се чланови обратили са приједлогом да се сачини јединствени списак жртава страдалих на Јами Јагодњачи.

— Сматрао сам да би то било превише штуро и да је потребно дати историјски оквир, објаснити важност Поповог поља као подручја изузетно богате историје — навео је Радић.

Тако је настала књига која, ослањајући се на архивску грађу, релевантну литературу и свједочења, доноси хронолошки преглед злочина од 1941. до 1944. године.

ПАНДУРИЦА, РЖАНИ ДО, ЧАВАШ — МАПА СТРАДАЊА

Описујући први талас злочина над становништвом Попова поља, Радић посебно издаваја јаму Пандурицу код Љубиња. Кроз микроисторијски приступ, аутор освјетљава трагичне судбине двојице учитеља — Николе Перушине и Ђока Тилимбата. Занимљиво је да ниједан од њих није био родом из Попова, већ су се на том подручју затекли службом, поставивши интегрални дио заједнице чију ће кобну судбину на крају подијелити.

Судбина Николе Перушине, Хрвата по рођењу и непоколебљивог југословенског опредељења, дубоко осликава идеолошку немилосрдност усташког терора. Као учитељ у селу Драчеву, Перушина је био пашеног православног свештеника Божицара Шаренца (оженили су двије сестре), па су се обојица сродника нашла у истој страдалници колони коју су усташе повеле ка јами.

КАКО ДО КЊИГЕ

Књига *Попово, долина суза* објављена је у издању Задужбине Кнез Мирослав Хумски из Требиња и Музеја Херцеговине.

Сви заинтересовани примјерак по цијени од 15 КМ могу поручити путем следећих контаката:

мејл: miroslavhum@gmail.com

Тел: +387 66 699 995

Напомена: Дио новца прикупљеног продајом овог издања биће дониран за одржавање спомен-обиљежја на *Ржаном долу* и у *Чавашу*.

БИЈЕШКА О АУТОРУ

Симо Радић рођен је 6. марта 1994. године у Требињу, гдје је стекао основно и гимназијско образовање. Свој академски пут наставио је на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, гдје је завршио основне и мастер студије историје. Од 2018. године професионално је ангажован у Музеју Херцеговине у Требињу, најприје у својству куратора историчара — приправника, а потом као музејски педагог. Његов научни и истраживачки рад примарно је усмјерен на прошлост Требиња и Попова поља, са посебним акцентом на материјално и нематеријално наслеђе. Члан је Матице српске и Задужбине Кнез Мирослав Хумски, те стручни сарадник на изради Енциклопедије Републике Српске. Широј публици познат је по фељтонима објављеним у *Гласу Требиња*, у којима је обрађивао теме развоја здравства у Требињу, као и историјске прилике овог краја у периоду од 12. до 15. вијека.

С друге стране, примјер Ђока Тилимбата, учитеља у Струјићима и Завали те оснивача Соколске чете, свједочи о дуго-трајном психолошком притиску у мјешовитим срединама. Радић наводи да су му локални хрватски екстремисти из Котеза и села До још прије рата упућивали језиве пријетње.

„Јадан ли си Тилимбата Ђоко, 100 Хрвата око твојих врата, спремају ти коноп око врата“.

Иако је Тилибат пркосно одговарао да га „неће ухватити живог“, лишен је слободе у Завали. Посебну емотивну тежину свједочењу даје лични детаљ: последњи који су га видјели у спроводној колони били су Радићева прабака и њен дјевер, којима је Тилимбат био вјенчани кум. Пролазећи поред својих кумова, свјестан да креће на пут без повратка, учитељ је кратко изустрио само: „Збогом“.

Поред сеоских првака и учитеља, на удару новоформиране државе нашли су се и млади, образовани људи, у којима је режим препознао потенцијално језгро отпора. Трагичан примјер такве селективне ликвидације је страдање гимназијалца Драга Хамовића, сина Вукана и Милице из села До. Као напредан ученик, Хамовић је због својих схватања и образовања сматран пријетњом и особом која би могла повести побуну, што је био довољан разлог за његову пријекну ликвидацију.

Усташки стратеги користили су сурове психолошке методе како би успавали народ. Становнике села из тзв. Вале (Струјићи, До, Додановићи, Котези и Прхиње) држали су читав дан на сунцу без воде, да би их увече пустили кућама.

— Био је то прорачунат ефекат. Хтјели су да се пронесе глас како су Србе похватили и пустили, да би они у горњем пољу изгубили опрез. Мислили су: „Ови су нам овдје свакако на дохват руке, лако ћемо ми са њима“. Али Поповци су те ноћи били мудрији — у збјегу преко села Корлати дошли су се планине Бјеласнице.

ДРАМА НА ПОЉИМА ТРЕБИШЊИЦЕ

Кључни сукоб са смрћу одиграо се 23. јуна. Телеграфиста у Величанима, Ивица Богдановић, ризикујући живот, јавио је народу да бјежи умјесто да дође на заказани збор. Тај чин га је коштао живота.

Усташе су тада блокирале поље у вријеме највећих радова, када је Требишњица функционисала по ритму сличном египатском Нилу.

— Људи су били затечени на орању. Неки су се хватили воловима за репове да пре-

пливају ријеку. Било је нестварних сцена — Обрена Марковића је жена сакрила на њиви испод бремена сијена, док је Јосип Бошковић читав дан престајао у води до грла, скривајући се испод Мркоњића.

Посебно је занимљива прича о дјечаку Јовану Лучићу, који је три пута бјежао из колоне смрти користећи извор за су му „волони остали у јарму“, успјевши да превари стражаре и побјегне у пећину изнад цесте.

„ПОПОВСКИ ПРЕБИЛОВЦИ“

Најстравичнији врхунац злочина Радић везује за Илиндански покољ и село Чаваш, за које је употребио најснажније поређење.

— Село Чаваш заправо представља Поповске Пребиловце.

Од 149 српских становника Чаваша, 11. августа убијено је чак 102. То је био примјер тоталног рата у којем жртве нису бирани — најстарија, Сава Мичета, имала је 96 година, а најмлађа свега пет дана. Док су Србе водили испод села под лажним обећањем да иду за Србију, мајка Божицара Михаића му је шапнула: „Бјежи и не окрећи се“. Божицар је преживио обруч са неколико рупа од метака на капуцу, али без иједне огреботине.

Уз физичко уништење, извршен је и покушај брисања историјског трајања. Манастир Завала, духовни стојер Попова, потпуно је опљачкан. Спаљене су вјековне матичне књиге и библиотека са списима из 15. вијека, а игуман Иларион Деретић је убијен.

ЗВОНО КОЈЕ ПРКОСИ СМРТИ

Радић је у својој књизи пописао 368 жртава.

— Просјечно село имало је 30–40 домова. Од 368 жртава, 221 били су одрасли мушкарци. То су генерације које су нестале.

Аутор је истраживањем открио и судбину своја два претка — Трифка Радића (1868), који је умро од глади, и Десимира Вулића (1940), преминулог у збјегу.

Своје излагање аутор је завршио описом симболичне сцене сахране малог Десимира под окривљем ноћи. Док су села била пушта, његов рођак Гојко Боро сишао је до цркве у Струјићима.

— Гојко је узео ланац и заклецао звоном неколико пута. Огласио је смрт дјетета, али је звоном послао поруку непријатељу: „Ту смо, живи смо.“ Пишући ову књигу, схватио сам да испуњавам једну моралну обавезу — рекао је аутор, позивајући све који имају нове податке да се јаве ради припреме допуњеног издања.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ГРМЈЕЛО У КАЋУ: ВИШЕ ОД 500 ЗМИЈАЊАЦА НА ОБИЉЕЖАВАЊУ ЈУБИЛЕЈА У РЕСТОРАНУ ОМОРИКА

» Слободан Митровић

» Недељко Чубриловић

» Мирко Дикић, Милан Мијић, Драженко Тепић, Никола Тодоровић и Драган Поправак

УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА ЗМИЈАЊЕ ПРОСЛАВИЛО 20 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА

Удружење грађана *Змијање* обиљежило је 14. фебруара 2026. године значајан јубилеј – двије деценије рада, окупљања и чувања традиције. Манифестација је одржана у ресторану *Оморика* у Каћу, а присуствовало је више од 500 змијањаца, пријатеља и поштовалаца културе и традиције змијањског краја. Свечаност је протекла у знаку заједништва и поноса на све што је остварено од оснивања удружења до данас.

Међу гостима су били председник Демократског савеза и бивши председник Скупштине Републике Српске Недељко Чубриловић, генерални секретар Народне скупштине Републике Српске Боран Босанчић, народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, као и представници пријатељских и сродних удружења из Републике Српске и Србије.

Ово је било 18. окупљање Змијањаца, који су основали удружење са примарним задатком да чувају сјећање на завичај и повежу сународнике из Србије, Републике Српске, региона и дијаспоре. Том приликом, присутни су се подсетили историјских чињеница – да је *Змијање* у средњем вијеку било у саставу старе босанске жупе Земљаник, а да се од половине 16. вијека у списима помиње као подручје омеђено ријекама Врбасом и Саном, планином Козаром и градом Кључем, насељено православним Србима.

Након што је скуп благословио свештеник Петар Ђукић, присутнима се обратио председник Удружења грађана *Змијање* Слободан Митровић, који је подсетио на почетке и истакао планове за наредни период.

» Горњи ред: Витомир Вулин, Ђорђе Пантелић, Владимир Ђукановић и Миодраг Шишарица
Средњи ред: Слободан Митровић и Миодраг Линта Напред: Милован Митровић и Вукашин Плавшић

– Двије деценије постојања потврда су да заједништво засновано на искреном чувању наслеђа траје и доноси резултате. Од почетка смо градили породицу у којој се поштује традиција и помаже без рачунице.

Посебан понос је чињеница да смо учествовали у обнови Цркве Виде, а потом и нашег Манастира Соколово. Улагали смо труд и љубав, јер смо знали да тиме чувамо вјеру и идентитет нашег народа. Овај јубилеј је завјет да будемо још јачи и да новим генерацијама оставимо примјер како се чува своје – истакао је Митровић.

Недељко Чубриловић, председник Удружења *Змијање* из Бањалуке, захвалио је домаћинима на гостопримству.

– Хвала вам што је *Змијање* још увијек ваш завичај и што га тако осјећате. Вјерујем да ћемо још дуго година бити усмјерени ка завичају, јер смо тамо најпотребнији и то подручје нам је најбитније. Желим вам много среће у будућем раду – поручио је Чубриловић.

Миодраг Линта, народни посланик у Скупштини Србије, похвалио је рад удружења као примјер одговорног односа према коријенима.

– Завичајне вечери су прилика да искажемо понос према прецима и пошаљемо поруку да се никада нећемо одрећи своје историје, културе и обичаја. Овакви догађаји су важни и да бисмо се увијек сјећали српских хероја и мученика, јасно одбацујући све лажне оптужбе на рачун нашег народа – нагласио је Линта.

Удружење грађана *Змијање* његује и хуманитарни рад, па су током свечаности прикупљени прилози за изградњу конака Манастира Соколово, чему је био намијењен и приход од продаје мајица са мотивом манастира. За госте је организована и традиционална томбола.

У богатом културно-умјетничком програму учествовале су мушка и женска пјевачка група *Змијање*, мушка пјевачка група КУД *Др Младен Стојановић* из Бачког Јарка, пјевачка група *Пећи у срцу*, гуслар Витомир Вулин и мултиинструменталиста Милан Вашалић. **ДРАГАНА ШИПОВАЦ**

У Дучићевом духу учтивости - треће Херцеговачко сијело у Бијељини

У Бијељини је недавно одржано треће Херцеговачко сијело, у организацији Удружења Херцеговаца *Јован Дучић*, које је окупило више од 400 чланова удружења, пријатеља и гостију.

Учесници овог саборовања имали су прилику да осјете истински дух и традицију Херцеговине кроз мирисе и укусе аутентичне херцеговачке трпезе, али и кроз наступе младих чланова Културно-умјетничког друштва *Владимир Гаћиновић* из Билеће, Етно-групе *Симонида* из Невесиња, гуслара Момчила Моше Авдаловића из Гацка и Света Вујовића из Билеће.

Бесједе Јована Албијанића из Билеће и Вељка Чабрила из Бијељине подсетиле су присутне на

значај културног наслеђа, док је музички дио вечери употпунио бенд *Мире Медан*.

Председник Управног одбора Удружења, Бојан Чабрило, подсетио је да удружење већ три године предано ради на очувању културног

наслеђа, обичаја и вриједности српског народа, као и на повезивању два завичаја – Херцеговине и Семберије – и људи који у њима живе.

Говорећи о досадашњем раду, Чабрило је подсетио на бројне ак-

тивности, укључујући промоције херцеговачких производа, сајмове вина и традиционалних специјалитета из Источне Херцеговине, као и изложбе посвећене значајним историјским темама, попут Херцеговачког устанка. Такође је

најавио и нове пројекте, уз настојање да сваке године понуде нешто ново и квалитетно.

Међу гостима је био и градоначелник Бијељине, Љубиша Петровић, који је изразио задовољство што град има прилику да његује и слави богату културу Херцеговине.

Члан Управног одбора удружења, Димитрије Геранић, истакао је да треће Херцеговачко сијело симболично представља вијекове заједничког живота и повезаности народа Семберије и Херцеговине.

Посебна захвалност иде Бориславу Радовановићу, Бојану Чабрилу и Владимиру Радуловићу, чија је сарадња била кључна да ово Сијело буде једно од најбољих до сада. **ПРЕДРАГ ЛОПАНДИЋ**

Седамнаест година заједништва: Јањани прославили Светог Симеона Мироточивог

У ресторану Кум у Футогу 19. фебруара свечано је обиљежено 17 година од оснивања Завичајног удружења Јањана, као и крсна слава Удружења – Свети Симеон Мироточиви. Окупиле су се бројне званице, пријатељи и поштоваоци рада Удружења, потврђујући снагу заједништва и везу са завичајем.

Организатори су поздравили представнике Аутономне Покрајине Војводине, представнике Града Новог Сада на челу са градоначелником Жарком Мићиним, представнике Фонда за избјегла и расељена лица, као и Савеза Срба из региона предвођеним Миодрагом Линтом.

Свечаности је присуствовала и народна посланица Јасмина Обрадовић, гости из Шипова и Јања, представници удружења *Јањ Сиројице* и *Јањ Бабићи*, као и бројна сродна завичајна удружења: Змијањаца, Срба Доњовакуфљана, Савеза крајишких удружења, Петровчана и Мањаче.

Посебну духовну димензију догађају дали су свештеници из Јања, као и свештенство футошке и ветерничке парохије.

Славски обред обавили су свештеници футошке парохије. Протојереј Бране Миловац подсетио је да је у Јању слава централни догађај сабрања око имена светитеља, нагласивши да је управо тај посебан начин прослављања крсне славе препознат и уврштен у нематеријалну културну баштину при Унеску.

– У Јању се слава обиљежава са три метаније, три хљеба и три свијеће, у име Свете Тројице. Домаћин стоји и бдије, лично дочекује и служи сваког госта, показујући љубав и гостопримство као највећу хришћанску врлину. Слава за нас има фундаменталну вриједност, она је за нас идентитет, она је за нас есенција, све оно што јесмо. За њу смо гинули и страдали и око ње опстајемо – истакао је Миловац, подсетио и на молитву за непријатеље као израз духовне снаге.

Перо Вранић је по традицији прочита славу по јањским обичајима „од 12 кољена“, како се вијековима чини у Јању.

Предсједник Завичајног удружења Јањана Зоран Црепуља пожелио је свим гостима добродошлицу, поручивши да се осјећају као код своје куће.

У духу јањске традиције, славу је провео обилазећи госте и посвећујући пажњу свакоме понаособ.

Градоначелник Жарко Мићин изразио је задовољство што је са Јањанима, са ко-

» Масовним окупљањем Јањани потврђују колико је јака снага заједништва и веза са завичајем

» Жарко Мићин и Зоран Црепуља

јима се, по његовим ријечима, лијепо дружио и на *Сајму завичаја* који је ове године био најпосећенији.

– Ово што ви радите овдје седамнаест година је заиста велика ствар. Не само да се окупљате у заједништву и једности, него његујете неке од најважнијих ствари за наш народ, а то су традиција, обичаји, вјера и љубав према завичају. Нема ничег важнијег од тога и то је једино што може у данашње вријеме да нас одржи. То је посебно важно, посебно да смо јединствени – рекао је Мићин и пожелио да сљедеће године заједно прославе пунољетство.

Као знак захвалности, Црепуља је градоначелнику уручио икону Светих великомученика јањских.

Предсједница Савеза крајишких удружења и пјесникиња Ранка Срдњи Милић на-

гласила је да без доброг завичаја нема ни доброг патриоте.

– Народно предање нас учи да је кућни праг највећа планина коју човек пређе у животу. Ви са вашом народном ношњом крајине питомост ове равнице, али запамтите у исто вријеме је то и част и обавеза – рекла је Ранка Срдњи Милић, након чега је говорила стихове посвеће Републици Српској које је написала прије неких три деценије.

У културно-умјетничком дијелу програма наступили су *Јањски бећари*, који су се публици представили по први пут, као и густар Витомир Вулин. Свечаност је увеличао и Боро Војновић, изводећи незваничну химну Удружења.

Програм је водила Наташа Кнежевић, доприносићи свечаној и топлој атмосфери вечери.

ГОДИНА УСПЈЕХА И АКТИВИЗМА

Јањани су били врло активни у претходној години, па се могу похвалити и са објављивањем 25. зборника *Јањски гласник*, учешћем на 6. *Сајму завичаја*, свечаним обиљежавањем славе, чланови Главног одбора удружења заједно са братским Удружењем Змијањаца посетили су Скупштину Србије на позив народног посланика Миодрага Линте, присуствовали су Јањском сабору у манастиру Глоговац када су дали велики допринос да се ослика икона Јањским мученицима, учествовали су у организацији 16. Јањског вишебоја у Стројицама и за ту прилику обезбједили спонзоре за најважнију дисциплину, такмичење у кошевини, као и све пехаре и медаље. Почетком септембра одржавали су 12. Сабор Јањана у Футогу, представили се у Ковилову, узели учешће на Купусијади гдје су освојили треће мјесто у кувању купуса.

ПОДРШКА ПРИЈАТЕЉА

Рад Удружења подржавају Министарство културе, Покрајински секретаријат за културу, Градска управа за културу Града Новог Сада, као и Фонд за избегла и расељена лица.
Спонзори: Јасмина Обрадовић, Милош Скенцић, Милан Балаћ, Урош Лончар, Иван Радојичића, Мотел *Оморика* Каћ, *Ада компјутерс* Нови Сад, Радован и Славица Беровић Ветерник, *Енерглобал* Футог, *МБМ Јерковић* Нови Сад, *Јањ градња* Миловац Ветерник, Горан Савковић Раковац, *ВЕ кафе* Тодоровић Футог, *Подрум пића МБ Спремо*, Пекара *Бакер* Нови Сад, Петар Јокић из Равног Села, породица Полетановић Нови Сад, *КИЦ Младост* Футог, медијска подршка Радио Футог, ресторан *Код Дуће* Ветерник.

48. КОРДУНАШКО ПРЕЛО У ЧОНОПЉИ

Унавечерје празника Срећење Господње у Чонопљи су се срели Кордунаши и њихови гости са свих страна на традиционалном 48. Кордунашком прелу.

Прело годинама организује КУД *Вук Караџић* Чонопља који баштини културу Срба са Кордуна. У препуној сали *Лукс Рано јутро* орила се традиционална пјесма са Кордуна као и звук кордунашке самице коју је КУД *Вук Караџић* заштитио као нематеријално културно добро.

Поред домаћина, наступили су и гости из Инђије *Кордун – изворна труга*. Посебан дио програма је био наступ чонољанских цура Миле и Маше Секулић на самици чији је звук карактеристичан за Кордун и сада за Чонопљу. Дивном бесједом прелу се обратио ђакон Бранко Батало. Послије заједничке молитве послужена је вечера и уз игру и пјесму народно весеље је трајало до дубоко у ноћ. Домаћини су спремили и богату томболу и вриједне награде, а главну награду телевизор (дар породице Јованоски) је освојила Живанка Пјевац. Послије много

година сала је била препуна, а највише радује велико присуство младих људи на прелу.

Подмлађена управа КУД-а Марија Јајић, Бојана Пашалић, Сабрина Савић, Вера Патарчић, Стефана Басара и Спасоје Вукас, на челу са предсједником Александром Ђурковићем је уложила много труда и љубави да прело преживи, оживи и да се подигне број присутних прелција. Много се труда и љубави улаже и у рад са дјецом.

Тренутно су при КУД-у *Вук Караџић* оформљене двије групе дјце са око 60-ак најмлађих чувара традиције са којима ради Стефана Басара. Проблема је много – од финансија до мјеста за пробе у зимском периоду пошто се Дом Културе не грије. Управа се нада да ће Град Сомбор пружити помоћ и подршку, као и Покрајина и Република, као и свих људи добре воље. Жеља свих, поред очувања обичаја и традиције и рада са дјецом, јесте да се сљедеће прело (за које је већ почела организација), одржи на старом мјесту, као некада у Дому културе.

» Стефана Басара, Александар Ђурковић, Марија Јајић, Сабрина Савић, Вера Патарчић, Бојана Торбић и Спасоје Вукас (организатори Кордунашког прела)

ОДРЖАНО 27. КРАЈИШКО ВЕЧЕ У ВИЛИ АНЂЕЛА

ЈУБИЛЕЈ - 30 ГОДИНА КУД-а КРАЈИНА

У Вили Анђела у Борчи 7. фебруара 2026. године одржано је 27. Крајишко вече, традиционално окупљање које из године у годину сабира Крајишнике из свих крајева Србије и региона. Фебруар је за многе мјесец сусрета са рођацима, пријатељима и земљацима, а ове године окупило се скоро 500 гостију са истом жељом – да се присјете завичаја, сретну драга лица и уз пјесму и игру оживе усомнене на градове, села и сокаке из завичаја.

На почетку присутне је поздравио Милош Калањ, подсјетивши да се КУД Крајина већ три деценије бори против заборава, те да његови чланови предано чувају културу и традицију Срба западно од Дрине.

Истакао је да је претходна година за друштво била изузетно тешка – дошло је до смјене генерација и губитка простора у којем су више од двадесет година стварали и радили. Захваљујући подршци старих чланова, друштво је успјело да пронађе нови простор и настави рад, иако изазови и даље постоје.

Програм је отворен традиционалном химном *Ој, Крајино* у извођењу женске пјевачке групе КУД-а Крајина, уз подршку Мушке пјевачке групе *Плићивице*, што је изазвало снажне емоције међу присутнима и свечано означило почетак вечери.

Ово окупљање имало је посебан значај јер КУД Крајина ове године обиљежава 30 година постојања. Тим поводом најављен је свечани концерт 9. маја у Културном центру Студентски град, на који су позвани сви бивши чланови да поново заиграју и запјевају, као и сви љубитељи традиције да подрже рад друштва.

» КУД Крајина на прагу четврте деценије пред великим изазовима

» Крајишко вече у Борчи окупило више од 500 земљака

За многе Крајишнике, посебно оне који су током ратних година били принуђени да напусте своје домове, КУД није само фолклорно друштво – већ мјесто сусрета, подршке и очувања заједничког духа. Тридесет година постојања, кроз економске кризе,

друштвене промјене и генерацијске смјене, свједоче о снази организације и љубави према завичајном наслеђу.

Управо у томе лежи његов значај – у чињеници да већ три деценије чува памћење, гради мостове међу људима и дока-

зује да традиција живи онда када се његује с љубављу.

С првим тактовима музике подијум се брзо испунио и остао пун до краја вечери.

За одличну атмосферу били су задужени Момо Станић, Јадранка Поповић, Саво и Љубиша, уз музичку пратњу Душана Ђукића, Дражена Мишчевића и Стефана Ковачића. Владала је пријатељска и весела атмосфера, а организатори су и ове године показали да су на висини задатка.

Организатори су упутили захвалност бројним спонзорима који су подржали одржавање вечери, као и онима који су се ове године први пут прикључили, показавши да заједништво и солидарност остају темељ оваквих окупљања. Крајишко вече још једном је потврдило да традиција није само сјећање на прошлост, већ жива нит која повезује генерације. Око поноћи додијелене су многобројне награде извучене на томболи.

А да томбола буде богата омогућили су: *Still soft* Данице Брчин, *Еуроштурс* Милан Бркић и Дражен Панић, *Металинекс* Ђуро Грубор, *Алумир* ПВЦ Пајо Мирковић, *Дрвошекс* Милован Грабић, *Маћи 001* Драган Ковачевић, *Тривук* Жељко Трифуновић, *Пићоки* д.о.о. Душко Јокић, *Лисац* ракија Жељко Милошевић, *Тубић* предузеће за производњу производа од коже Ђорђе и Марина, *Кенди* д.о.о. Пеђа Кнежевић, *Већу стар* Вељко Вучковић, *Апартмани Јована* Бања Врујци (Јована Златар, чланица КУД-а).

Ове године први пут спонзори су били: Јован Медреу који је поконио викенд у Врњачкој Бањи, Никола Ђапић пет стоматолошких прегледа, Сања и Мирослав Мрђа и Газдинство Рајковић. **ДРАГАНА БОКУН**

Одржане сједнице Удружења бораца личких дивизија и избјеглица из Хрватске

У Дому ратних војних инвалида на Савском тргу 21. фебруара 2026. године одржане су редовне сједнице Удружења бораца, потомаца и поштовалаца НОР-а 6. личке пролетерске дивизије *Никола Тесла* и 35. личке ударне дивизије, као и Удружења избјеглица из Републике Хрватске.

Скуп је започео интонирањем химне *Боже њравде*, након чега је минутом ћутања одата пошта свим погинулим, несталим и страдалим – не само у Народноослободилачком рату 1941–1945, већ и у свим ослободилачким ратовима Србије, укључујући и страдања у ратовима деведесетих година.

Сједницом је председавао Вељко Жигић, уз чланове радног предсједништва Радована Зорицу и Сњежану Михајловић. Верификациону комисију чинили су предсједник Томислав Павловић и чланови Драгана Стојисављевић и Бранка Мосуровић, записник је водила Љубинка Бојовић, док су га овјеравали Драган Стевановић и Васо Глигоревић.

Скупу су се обратили народни посланик и предсједник Удружења *Завичај* Ненад Абрамовић, као и потпредсједник СУБНОР-а Србије и предсједник СУБНОР-а АП Војводине Јово Баросевић, упутивши ријечи подршке и нагласивши значај континуираног рада на очувању традиције антифашистичке борбе.

Међу присутнима били су и представници СУБНОР-а Новог Сада, као и општинских одбора Савски венац и Земун, што је скупу дало шири организациони и друштвени значај.

У културном дијелу програма Рајко Вуканац извео је пјесму *Нема раја без роднога краја*, док је Милка Шолаја казивала своју поезију, дајући скупу и емотивну димензију.

Удружење бораца 6. личке дивизије окупља потомке, поштоваоце и пријатеље славних јединица Народноослободилачке војске Југославије – 6. личке про-

» Вељко Жигић и Милка Ј. Шолаја

летерске дивизије *Никола Тесла* и 35. личке дивизије. Кроз бројне активности, од комеморација и трибина до културних програма, настоји се очувати сјећање на антифашистичку борбу и жртву бораца из Лике и околних крајева, али и ојачати везе међу људима који дијеле заједничко завичајно наслеђе.

Након званичног дијела, дружење је настављено у неформалној атмосфери, уз пјесму и посужење.

ДРАГАНА БОКУН

ВЈЕКОВАЊЕ - ИДЕНТИТЕТ СРБА У ХРВАТскоЈ

У Српском дому у Вуковару, 2. фебруара, представљено је ново издање Заједничког вијећа општина (ЗВО) под насловом *Вјековање - идентитет Срба у Хрватској*, аутора протојереја-ставрофора Саше Кузмановића. Ово дјело представља аргументован одговор на савремене покушаје историјског ревизионизма и настојање да се српско присуство на овим просторима ограничи на досељавање из прошлог вијека, свјесно занемарујући дубоке, вишевијекове коријене.

— У данашње вријеме се све чешће прибјегава историјском ревизионизму на начин који опстанак српског народа доводи у питање. Из те позиције се говори како смо ми овдје дошли и доселили у прошлом вијеку или чак крајем прошлог вијека. Назив књиге и сама књига управо говоре о вјековном присуству Срба на овим просторима — истакао је Кузмановић.

Аутор повлачи паралелу са литургијским возгласом „И во вјеке вијекова“, наглашавајући да је за потпуни национални идентитет неопходна духовна компонента. Иза званичне промоције остаје упозорење да је губитак самосвијести кроз историју, било путем унијаћења или савремене глобализације, увијек почињао потискивањем духовности из заједничког бића.

Континуитет српског трајања данас се налази пред изазовом који аутор дефинише као „незавршену транзицију“.

Према Кузмановићевим ријечима, српски народ се крајем прошлог вијека нашао у својеврсном међупростору, покушавајући да се од наметнутих идеологија врати наслеђу предака, али без коначног успјеха.

— Ми смо се нашли у незавршеној транзицији повратка коријенима. Нажалост, нисмо до краја одбацили стране и наметнуте традиције, а са друге стране нисмо се до краја ни вратили правом путу и наслеђу предака — упозорио је аутор, позивајући на свјесно оплемењивање и чување исконских вриједности.

Свој суд о дјелу изнио је и епископ осјечкопољски и барањски Херувим, који је нагласио да књига српску заједницу у Хрватској оживотворује кроз садејство цркве, институција и народа.

Подршку издаваштву пружио је Заједничко вијеће општина (ЗВО). Предсједник ове институције, Дејан Дракулић, који је уз протојереја-ставрофора Марка Шукунду и рецензент књиге, истакао је важност заједничког дјеловања. Књига је штампана у 500 примјерака и биће доступна у Библиотеци *Захарије Орфелин* у Вуковару, као и у Народној библиотеци Србије. **СРБИ.ХР**

Седмо Сретењско прело Врличке Крајине

По устаљеној традицији, на Сретење 2026. године, сабрало се преко 300 Врличана и њихових пријатеља у сали *Иншер Холивуд* на Лединама. Ово седмо по реду завичајно прело протекло је у знаку радости, истрајног ширења позитивне енергије и сусрета оних који се дуго нису видјели, а које веже исти крш и иста успомена.

На самом улазу, госте су у живописној врличкој ношњи дочекивали Никола Милаш (Цетиана), Сузана Смиљанић (Цивљане) и Василије Шкрбић (Гарјак), уз једног од организатора, Милана Цвитковца (Маовице). Жамор у сали прекинули су архаични звуци дигли Милана Миће Утржена (Уништа), који је овај инструмент савладао још као дјечак чувајући овце на Динари, да би касније постао познати мајстор за израду гусала.

САБИРАЊЕ РАСИЈАНИХ ЛАТИЦА

Кроз програм су сигурно водили Јована Марић и Дејан

Рнић, а најмлађа учесница, Милица Смиљанић, стиховима пјесме *Под Свилајом село* ауторке Сандре Ратић Зечевић, подсетила је присутне на родни крај. Посебну тежину скупу дало је обраћање организатора Драгана Петковића (Маовице), који је у духу старих гостопримаца поздравио свако врличко село појединачно.

— Добра вече Врлико и помоз Боже и Свети Нико. Добра вече Цетињани, Цивљанчани, Косорани, Кољане, Лактацу, Дабру и Бителићу. Добро вече Отишићу, Маовицама, Подосоју, Уништима, Штикову и Гарјаку. Распршише нас силе земаљске као латице од маслачка по цијелом свијету, али сила божанска даде нам рођењем крст да нас чува и коријен да се примимо гдје год паднемо. Ово наше прело, обичаји и сабирање дио су тог нашег коријена и динарског кода који нас чувају да нас не одувају времена бурна и силе нечастиве.

Петковић је нагласио важност

ДНК везе која сеже десет кољена уназад, подсетио је да је у свакој генерацији био по неки Филипенда који је чувао род и вјеру, пожељивши свима да се бар годишње окупљају око својих огњишта и богомоља.

БЛАГОСЛОВ ИЗ МАНАСТИРА ГРАБОВАЦ

Велико изненађење и радост међу присутне унијели су синђел Митрофан и мати Софија из манастира Грабовац у Мађарској. Водитељи су подсетили на историјску везу: избјегли монаси из манастира Драговића подигли су Грабовац још 1587. године. Ова веза је додатно учвршћена прошле године када су Чуvari Христовог гроба очарали вјернике у Мађарској. Гости из Грабовца су благословили скуп, прочитали молитву *Оченаш* и нагласили значај чувана традиције.

Културно-умјетнички дио отворио је Илија Драгић (Цивљане) *Чобанском мелодијом*, након

чега су наступили мушка пјевачка група из рода Баришића (Буро, Момчило и Петар) те женска група коју су чиниле Милена Винчић (Лактаца), Ружа Маљковић (Уништа) и Нада Милковић (Кољана).

Посебан печат дали су гости из Станишића, чланови СКУД *Извор*, под вођством Драгана Парађине. Публика је уживала у буковачкој грокталици, пјесмама из Равних Котара и српским играма из Буковице. Истакла се млађа генерација играча (Маша и Дуња Безбрадица, Лана Курица, Милица Радујко, Наташа Грујић, Реља Тутуш...), док је мушки блок затворио трио Милорад Чавлин, Драган Парађина и Небојша Ибрахимовић.

Своје стихове *Србуј* изрецитовао је пјесник Немања Зивлак (Босанско Грахово), док је ново Удружење *Од широмеђе до мора* из Старе Пазове одушевило мати Софију својим наступом. Промоцију је доживјела и пјесмарица *Мириш кадуље* аутора Александра

Васиљевића, Врличанина по мајци, који је своју везаност за Цетину преточио у стих и роман.

ВРЛИЧКО КОЛО

Као и претходне године, врхунац вечери било је Врличко коло које се спонтано развило на подијуму. Челну позицију заузео је млади брачни пар Стефан Смиљанић и Радојка Јевтић Смиљанић, а уз звук дигли у колу су се измијешали Врличани и Станишићани.

На крају, организатори су наградили најистакнутије. Далматинске капе и букаре добили су најмлађи (Михајло Јанковић у ношњи и Данило Вуковић) и најстарији прелије. Посебно су поменути Гордана Гога Попадић из Отишића и неуморни Рајко Шуша, који деценијама снабдијева земљак књигама и завичајним обиљежјима. Музички програм наставили су састави *Мерак Крајине* и *Зрмања*, уз поздрав до Сретења наредне године.

МИЛОШ МЕЉАНАЦ

19. БАНИЈСКО ВЕЧЕ У ДОБАНОВЦИМА: Спој искуства и младости

» Предсједник удружења Мирослав Ковјанић са члановима женске и мушке пјевачке групе *Банија*

У ресторану *Квин* у Добановцима одржано је, у суботу 21. фебруара, деветнаесто по реду Банијско вече. Овај сусрет, који заједнички организују Завичајно удружење Банијаца, потомака и пријатеља Баније и Удружење *Банија у срцу*, још једном је потврдио статус једног од најмасовнијих окупљања крајишких Срба. Сабор је протекло у знаку игре, пјесме и евоцирања успомена на завичајне просторе.

Културно-умјетнички дио вечери отвориле су фолклорна и женска пјевачка група Удружења Банијаца. Посебно је запажено да је ансамбл од прошле године значајно

подмлађен, што је истакнуто као стратешки циљ организације. Кроз наступе млађих чланова приказан је дио банијске баштине, чиме је програм добио на динамици и свјезини.

Предсједник удружења Мирослав Ковјанић нагласио је важност смјене генерација.

— Говорио сам да су нам потребне младе снаге како бисмо унаприједили рад удружења. Сада смо спојили наше искуство са њиховом младошћу и то је залог за будућност ове заједнице.

Скупу су присуствовали и представници

јавног живота који се баве питањима Срба у региону. Сабране су поздравили предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, народни посланик Угљеша Гргур, предсједник Удружења Кордунаша Петар Шаула, истакавши значај очувања завичајних веза у савременом контексту као и представница удружења *Славонија у срцу* Слађана Кузмић.

Програм који су водили Мира Јанузовић и Далибор Јелић настављен је уз музички дио за који су били задужени Џими Станић са својим бендом и специјална гошћа Вера Матовић.

Удружење се побринуло и за традиционалну томболу са богатим фондом награда, гдје су се уз телевизор, као главну награду, нашли и препознатљиви дарови попут печеног прасета.

Према оцјенама присутних, ово је било до сада најсадржајније и најпосећеније вече Банијаца у Добановцима.

Континуитет ових окупљања служи као кључна тачка ослонаца за расељено становништво, док видео запис Милана Јовановића са Кордуна остаје као документ о трајању једне завичајне заједнице у Србији.

15. НЕВЕСИЊСКО СИЈЕЛО У БЕОГРАДУ

Традиционална културно-забавна манифестација *Невесињско сијело*, петнаеста по реду, окупила је 8. фебруара 2026. године у београдском ресторану *Мали викенд* око 350 завичајаца, потомака и пријатеља овог слободарског краја. Скуп је протекао у знаку пјесме, гусала и обичаја, али изнад свега у знаку поноса на славну историју. Иако је централна прослава вијека и по од почетка Херцеговачког устанка обиљежена током протекле године, овогодишње сабрање показало је да ехо *Невесињске џушке* и даље снажно одјекује.

Након благослова свештеника Лазара Манигоде, госте је поздравио Зоран Јањић, председник Извршног одбора Удружења Невесињаца у Београду. Као пуковник у пензији и хроничар ратне прошлости овог краја, Јањић је својим обраћањем потврдио да Удружење није само мјесто завичајних сусрета, већ и бедем истине о страдању и борби Срба у Херцеговини.

Вишечлану делегацију предводили су начелник општине Невесиње Миленко Авдаловић и народни посланик Илија Таминџија. Начелник Авдаловић, који је дугогодишњим новинарским радом

» Зоран Јањић, председник Извршног одбора Удружења Невесињаца у Београду

и сам обликовао културу сјећања свог краја, изразио је захвалност Удружењу на истрајности. Према његовим ријечима, везе Београда са Невесињем и Републиком Српском из године у годину постају све јаче, прерастајући из протокола у истинску братску спону.

Ту везу је нагласио и Милимир Вујадиновић, посланик у Скупштини Србије, који као Невесињац по поријеклу активно заступа интересе Срба у региону унутар државних структура матице.

Културни програм био је омаж јуначким прецима, а наступи мушке пјевачке групе КУД-а *Невесиње*, етно групе *Свети Димитрије* и народног гуслара Милоша Паровића подјетили су присутне на неизбрисив траг који је Херцеговина оставила у српској историји.

Афористичар Митар Ђерић Лаки је духовитим досјеткама унио ведрину типичну за херцеговачки дух. Лаки је те вечери завриједио и посебно признање Удружења за свој плодан књижевни рад, а уз

њег су награђени и Срећо Булајић, успјешни пољопривредник и произвођач еколошких производа, те Небојша Чокорило, чији је херојски чин спасавања жене из Дунава препознат као наставак чојства којим се Невесињци поносе гдје год да живе.

Континуитет везе са завичајем материјализован је и кроз дарове попут гусала или аутохтоног сира торотана, који су подјетили присутне на мирисе и укусе родног краја. **РАДИО НЕВЕСИЊЕ**

13. Херцеговачки сабор у Суботици у знаку подршке мајчинству

Тринаесто издање манифестације *Херцеговачко вече* одржано је протеклог викенда у суботичкој Техничкој школи Иван Сарић, окупивши више од осам стотина званица. Традиционални скуп потомака и пријатеља Херцеговине у Војводини потврдио је статус једне од најмасовнијих завичајних манифестација на сјеверу Србије, са јасном амбицијом да надрасте оквире пуне фолклорне приредбе.

Скуп је почео формалним обраћањима званичника. Председник Завичајног удружења *Херцеговина* Александар Леро и начелник општине Берковићи Бојан Самарџић указали су на значај институционалног повезивања Србије и Републике Српске, док је у име Града Суботице госте поздравио помоћник градоначелника Срђан Самарџић.

За разлику од сличних манифестација које се примарно ослањају на забавни сегмент, рад суботичког удружења ове године био је усмјерен на конкретне облике социјалне и образовне подршке. Централни догађај вечери била је додјела повеље и новчане донације Јелени Кљакић из Невесиња, мајци шесторо дјеце, чиме је удружење симболично дало подршку афирма-

цији материнства и демографској обнови Херцеговине.

Настављена је и пракса награђивања академских постигнућа. Уручене су награде најбољим студентима херцеговачког поријекла са Економског и Грађевинског факултета у Суботици, што је профилу удружења додало неопходну просвјетитељску ноту.

У протоколном дијелу програма, градоначелнику Суботице Стевану Бакићу додијелена је плакета за допринос раду заједнице, коју је у његово име преузела кћерка. Културни програм био је конципиран као пресјек херцеговачке баштине и савремене продукције. Наступили су гуслари и фолклорни ансамбли, док је драмски умјетник Небојша Кундачина интерпретирао текстове из херцеговачког етоса. У музичком дијелу програма учествовали су Миломир Миљанић и Дејан Матић.

Вече је завршено традиционалном томболом са аутентичним производима из Херцеговине, чиме је још једном заокружен овај годишњи пресјек рада једног од најактивнијих завичајних удружења у Војводини.

13. ЛИЧКО ПРЕЛО У АПАТИНУ

Завичајно удружење Личана *Никола Тезла* из Апатина организовало је 28. фебруара у Бањи Јунаковић 13. Личко прело под називом *Зайјеваћу нека јечи тора*, које је окупило око 500 гостију из Републике Српске, Републике Хрватске, као и из више градова Србије – Бачке Тополе, Суботице, Сомбора и околине, Новог Сада, Панчева и Београда.

Прело су припремили чланови Градског културно-умјетничког друштва *Дунав* и Завичајног удружења Личана *Никола Тезла*, а домаћин је био секретар Удружења Драган Опала.

Госте су на уласку дочекали млади у личкој народној ношњи, уз погачу и со, како налажу стари обичаји.

Скуп је отворио Александар Смиљанић, одборник у Скупштини општине Апатин, док је здравицу изговорио Драган Петтић из братског Удружења *Петшар Кочић* из Апатина.

У наставку је одржан културно-умјетнички програм. Наступили су чланови ГКУД *Дунав* из Апатина – мушка пјевачка група *Унски бисери*, женска пјевачка група *Огњишти* и група играча *Миље*. Као

гости наступиле су пјевачке групе *Биро – Личка Калдрма Дрвар* из Батајнице, *Ог Тронеђе до мора* из Старе Пазове и *Крајишници са Фрушке горе* из Беочина.

Најјачи утисак оставио је заједнички наступ свих учесника, када су отпјевали *Нема раја без роднога краја*, уз дуг аплауз публике. Стихове пјесме *Зове ме Личка* казивао је Василије Зорић, члан групе играча *Миље*.

У сали је био постављен и штанд Удружења жена *Апатинске вредне руке* на којем су изложене рукотворине, личка народна ношња са препознатљивом капом и други традиционални предмети.

Након програма, усљедила је личка вечера. Гости су послужени уштипицама са басом и пројом, као и киселим купусом са сланином, месом, кобасицом и крумплјерима.

Организацију су помогли Општина Апатин, Бања Јунаковић, Апатинска пивара, *Чувари традиције* из Апатина и бројни гости својим прилозима. За музику су били задужени крајишка група *Мајкани* и Миле Делија, а дружење је настављено до касно у ноћ. **ДРАГАНА БОКУН**

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНО ТРАДИЦИОНАЛНО 14. ГАТАЧКО СИЈЕЛО

Признање за СПКД Просвјета Гацко и професора Радомира Вучковића

У свечаној сали хотела *Мајган*, у суботу 7. фебруара 2026. године, пред око четири стотине окупљених, одржано је 14. Гатачко сијело.

Сабрање је, по традицији, започело молитвом *Оченаш*, коју су окупљени изговорили заједно са гатачким парохом Александром Гајићем.

У духу херцеговачке традиције, здравицу је подигао Славиша Беатовић, председник Удружења гуслара и еписких пјесника *Тешан Погрујовић* из Гацка. Обраћајући се у форми народне здравице, Беатовић је поздравио домаћина, председника Клуба Гачана Слободана Бобана Драшковића.

– Ову чашу подижем у здравље нашега брата домаћина, који се потрудио и сабор учинио, софру поставио, браћу саставио... – казао је Беатовић, настављајући здравицу у духу еписке и народне поетике, уз жеље за здравље, дуг вијек, братску слогу и сабирање „на Сабору гачанскоме, на дивану господскоме и мегдану јуначкоме“.

ГОДИНА ЈУБИЛЕЈА

У име домаћина и Клуба Гачана у Београду, окупљенима се потом обратио потпредседник Клуба Ранко Гојковић.

Осврћући се на активности између два сијела, Гојковић је издвојио путовање делегације Клуба Гачана, окупљенима до Лијевче поља, где су се поклонили сенима припадника, како је нагласио, „последње монархистичке армије на планети, која је војевала под Христовим знамењима, борећи се против њемачких, усташких и партизанских богорачких армија, док су их из ваздуха бомбардовали лажни савезници“. Поздравио је Ведрана Сабљића, домаћина на том поклоничком путу, који је на Гатачко сијело стигао из Бањалуке.

Поздравио је да су Клуб између два сијела напустила двојица дугогодишњих чланова и оснивача – Славо Мучибабић и Војо Манојловић, упутивши молитву за покој њихових душа и нагласивши да њихов допринос раду Клуба

» Др Јадранка Милошевић уручује Повељу Радомиру Вучковићу

ба остаје трајно уписан у његову историју.

Гојковић је подсетио и на значајан јубилеј – обиљежавање тридесет година од смрти лекара др Сава Бумбића, истакнутог хуманисте који је током рата (1992–1995) био кључан за збрињавање рањеника и оснивање болнице у Невесињу. Због својих заслуга постхумно је одликован, а на иницијативу Клуба Гачана, Дом здравља у Гацку носи његово име и испред њега је постављена његова спомен-биста.

Замјеник начелника Општине Гацко, Александар Геранић, пренио је поздраве у своје и у име начелника Вукоте Говедарице, захваљивши се свима који су подржали изградњу Храма Свете Тројице и помагали завичај и цркву претходних година.

Чувајући ону исконску Херцеговину и родни Улог у својим стиховима пјесник Ђорђе Сладоје је за ову прилику издвојио пјесме надахнуте заборављеним патријархалним вриједностима.

ПРОСВЈЕТА КАО СВЈЕТИОНИК

Највише признање Клуба Гачана у Београду Повеља Светог Петра Зимоњића додијељена је СПКД

Просвјета. Ово друштво основано је 1902. године, да би током прве половине двадесетог вијека, по значају и утицају, била одмах иза Српске православне цркве. Њени чланови били су и многи знаменити Херцеговци – Перо Слијепчевић, Алекса Шантић, Јован Дучић, као и бројни други српски ствараоци, научници и умјетници.

Потпредседница Клуба Гачана проф. др Јадранка Милошевић уручила је Повељу и Благодарје Радомиру Вучковићу. Признања су му додијељена за дугогодишње вођење *Просвјете* и ауторски рад на култном серијалу *Земљом Херцеговом*, којим је сачувао од заборава приче о људима и селима Херцеговине.

Вучковић је изразио велику захвалност Клубу Гачана што је његов рад препознат као вриједан.

– Поносан сам на десетак година у којима сам водио одбор *Просвјете* у Гацку. У том периоду у Гацку је боравило више од 300 историчара из разних земаља.

Вучковић је нагласио да је водећи *Просвјету* имао велику подршку тадашњег начелника Општине Гацко Милана Радмиловића.

Такође, изразио је велику за-

ЗАХВАЛНОСТ ДОБРОЧИНИТЕЉИМА

Захвалност Клуб Гачана у Београду дугује добротиницима: *Свислајон Таково*, на челу са Родољубом Драшковићем, *ГАТ Дејана Слијепчевића*, *Штампа систем Дарка Бајчетића*, *Инорекс Богдана Зеленовића*, *Трилекс Бранке Вуце*, *Вуле д.о.о. Бобана Драшковића*, *Бомис грађевина Бојана Еинфалта*, *Словком Слободана Супића*, *Вал инжењеринг Александра Старовића*, *Даст хаус д.о.о. Видака Тодоровића*, *Импулс хемија Марка Милошевића*, *Анбора Андреја Шуше*, *Пламен д.о.о. Марка Кртољице*, као и др Мишо Кошутић и Драган Авдаловић. На крају програма уприличена је и томбола, у оквиру које су најсрећнији добили бројне награде: књигу *Древни народ Срби аутора Радована Драгића*, спа-третман за двије особе у *Еликсир велнес центру* у Новој Пазови, књигу *Земљом Херцеговом аутора Радомира Вучковића*, књигу *Витезови Карађорђевог звијезде ЈВУО 1941–1945. аутора Дејана Ђерића*, дар *Југослава Шуковића*, књигу *Саборник српских манастира*, дар *Драгана Авдаловића*, херцеговачки пршт предузећа *Антикорозија* из Гацка, дар *Драга Паповића*, вечеру за двије особе у ресторану *Стара српска кућа*, дар *Милете Кекића*, викенд за двије особе на *Златибору* у хотелу *Златибор Хилс Стар*, дар *Александра Старовића*, икону *Светог Василија Острошког*, дар *Мира Станишића*, икону – триптих *Светог Саве*, дар компаније *Ихтис*, као и гусле, дар Општине Гацко.

» Ранко Гојковић

хвалност Драгутину Драгу Паповићу за подршку приликом покретања серијала *Земљом Херцеговом*.

БОГАТ ПРОГРАМ

Поетску ноту вечери дао је пјесник Сретен Видаковић. Већ по традицији за забавни дио програма био је задужен Богољуб Бошковић и *Боле бенд* из Нове Гајдобре.

Симболичном наградом обиљежено је присуство најмлађег члана Клуба, двоипогодишњег Момира Ковачевића, коме је упућена порука да представља будућност Клуба, уз искрене жеље за здравље, напредак и срећан живот.

Овогодишње Гатачко сијело

остаће упамћено и по најмлађем сијелцији у историји херцеговачких саборовања – петомјесечном Алекси Јанићу, који је на сабрање дошао у пратњи оца Ђорђа и мајке Саре, рођене Мандић.

У склопу програма КУД *Димитрије Кошуровић* извело је Краљево коло, а публика је имала прилику да чује и актуелног првака Савеза гуслара Републике Српске Војина Тепавчевића.

Као и сваке године, са програмом је наступила и Изворна група *Тешан Погрујовић*, која је својим аутентичним изразом подсетила на дубоке коријене херцеговачког пјевања и његову непролазну снагу.

ВЕЛИКИ БРОЈ ГОСТИЈУ

Међу званичницима били су замјеник начелника Општине Гацко Александар Геранић, председник Скупштине општине Гацко Синиша Мандић, као и народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, председник Удружења добровољних давалаца крви Миодраг Вуковић Хрго, председник Удружења *Победник* Мирослав Миро Станишић, представници Борачке организације Општине Гацко, као и представници Српског културног друштва *Просвјета*.

Свечаности су присуствовали и председници и представници братских завичајних удружења из Зрењанина, Вршца, Ковина, Новог Сада и Бањалуке, као и представници удружења Невесињаца, Требињаца, Љубињаца, Калиновчана и Мостараца у Београду.

Програм је водио Урош Марковић, потврђујући професионалну сигурност и одмјереност својствену породичној традицији која деценијама обликује културни стандард гатачких вечери.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

» ПРЕДСЈЕДНИК И СЕКРЕТАР КЛУБА ГАЧАНА: Слободан Бобан Драшковић и Трифко Вуца

НАГРАДЕ СТУДЕНТИМА

Клуб Гачана у Београду и ове године наградио је најуспјешније студенте из свога завичаја. Признања су уручена Ољи Илић, студенткињи Медицинског факултета, Филип Марковићу, студенту Пољопривредног факултета, и Софији Вуковић, студенткињи Правног факултета, младим Гачанима који студирају у Београду. Дародавци стипендија били су фирма *Инорекс*, у власништву Богдана Зеленовића, као и др Милимир Кошутић, који је награде студентима уручио лично.

» Награђени студенти са др Милимиром Кошутићем

ИЗЈАВА ХРВАТског МИНИСТРА ВЕТЕРАНА ТОМЕ МЕДВЕДА ДА СУ БОРЦИ ЈНА БИЛИ ФАШИСТИ, А БОЈОВНИЦИ АНТИФАШИСТИ ЈЕ НАЈБЕЗОЧНИЈА ЛАЖ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује изјаву хрватског министра ветерана Томе Медведа да су борци ЈНА били фашисти, а бојовници антифашисти као најбезочнију лаж и измишљотину.

Многе чињенице указују и потврђују да је у питању лицемјерна зајмена теза. Неспорна је истина да је Домовински рат, који је темељ Хрватске, по свом карактеру био усташки рат односно наставак усташке борбе из времена геноцидне НДХ с циљем стварања хрватске државе без Срба. Домовински рат није био никакав одбрамбени и ослободилачки рат већ је у питању био агресорски и злочиначки рат против српског народа у тадашњој СР Хрватској и СР БиХ који се водио под нацистичким симболима. У питању су усташки поздрав „За дом спремни“, усташки грб са почетним бијелим пољем, усташко слово „У“ и усташка застава на којој се налази или слово „У“ или грб са почетним бијелим пољем или обоје. Један од симбола Домовинског рата је и пјесма пјевача Марка Перковића Томпсона *Бојна Чавоглаве* која почиње са усташким поздравом „За дом спремни“ и која је била незванична химна хрватских паравојних, војних и полицијских снага.

У писму хрватској јавности јуна 2020. године 16 хрватских генерала је искрено признало да усташки поздрав „За дом спремни“ нису користили само припадници ХОС-а већ готово сви припадници других паравојних формација и Хрватске војске. Такође, генерали су у писму навели да је усташка пјесма *Бојна Чавоглаве* коју пјева главни промотер хрватског нацизма односно усташтва у Хрватској пјевач Марко Перковић Томпсон била ударна пјесма, односно химна Домовинског рата. Поменута пјесма почиње са усташким поздравом „За дом спремни“. У ратној верзији у пјесми има један стих у коме се спомиње и поглавник Анте Павелић.

Нацистички поздрав „За дом спремни“ у усташком Домовинском рату нису користиле само јединице ХОС-а већ и „Збор народне гарде“ и бројне друге ратне јединице Хрватске војске. Такође, поменути поздрав коришћен је не само у усташкој химни Домовинског рата *Бојна Чавоглаве* већ и у другим пјесмама и ратним химнама разних јединица (химна ХОС-а, химна 6. домобранске пуковније из Сплита, химна хрватских тенкиста, *Домовино, Хрватине, Лијепо ли је Хрват бити, Све до Земуна, Вукови са Свилаје...*).

Линта: Не плашим се пријетњи смрћу усташких снага!

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да му отворене усташке снаге пријете смрћу на друштвеним мрежама, између осталог, због његове упорне и досљедне борбе за истину о карактеру рата деведесетих година прошлог вијека и усташизацији хрватске државе, због борбе за правду за српске жртве и због борбе за људска права прогнаних Срба и других оштећених грађана. Он је посебно нагласио да се не плаши пријетњи смрћу зато што вјерује у оно што ради и сигуран је да то што ради је исправно.

Неке од многих пријетњи порука упућене Линти на друштвеним мрежама су: „Тебе Линта валја ликвидирати. Јеси размишљао икада о томе да се то може dogoditi?“, „Линта ти ћеš кад tad доћи у праве руке смраде четнички“, „Ми ćemo се Хрвати сјечати грешакa што нисмо побиле тебе и такве попут тебе кад смо имали прилику“, „Линта, штета што тај холо-

кауст тебе није закачио можда други пут неће промаћи volio би да ја будем твој mentor“, „Линта, ти си odavno мртav само još ни си pokopan“ и др.

Усташке снаге шире бијесну мржњу, искључивост и насиље према Миодрагу Линти јер се упорно и досљедно бори за неспорну истину да је проушашки режим Фрање Туђмана извршио агресију на Југославију и српски народ с циљем стварања етнички чисте хрватске државе, да је Домовински рат агресорски и злочиначки рат и наставак усташке борбе из времена НДХ, да су крајишки Срби били принуђени да се бране и воде одбрамбени рат, да им се не би поновио геноцид, да наредбомци и почиоци масовних злочина над Србима нису одговарали, да Хрватска одбија да призна српске жртве и да се подигну спомен-обилежја на многим страшиштима на којима су мучени и убијани

српски цивили и ратни заробљеници, да Хрватска мора да врати имовинска и стечена права прогнаним Србима, да је у НДХ почињен геноцид над Србима, да треба забранити концерте водећег хрватског и европског фашисте, пјевача Марка Перковића Томпсона, да су поздрав „За дом спремни“ и шаховница са првим бијелим пољем, која је била званични грб у НДХ, усташки симболи које треба забранити посебним законом и све оне који их користе санкционисати високим новчаним казнама, да су Јасеновац, комплекс логора Голспитић-Јадовно-Паг, Јастребарско, Сисак и многи други логори били логори смрти и да треба санкционисати све оне који их негирају, да се санкционишу сви они који величају геноцидни усташки режим, геноцидну НДХ и усташке зликовце...

Туђманов говор на првом Сабору ХДЗ-а прије 36 година је био почетак агресије на српски народ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта подсећа да је Фрањо Туђман на првом сабору ХДЗ-а прије 36 година објавио рат српском народу изјавом да НДХ није била само пука квислиншка творба и фашистички злочин већ и израз историјске тежње хрватског народа за својом самосталном државом.

Тај догађај је означио почетак вербалне агресије на Србе у Хрватској, која ће касније прерасти у институционалну и

оружану агресију. Први сабор ХДЗ-а одржан је у Дворани *Ватрослав Лисински* у Загребу 24. и 25. фебруара 1990. године на коме је било присутно више од 1700 делегата из Хрватске, БиХ и дијаспоре.

Туђманова изјава о НДХ изазвала је осјећај велике угрожености и страха код српског народа у Хрватској и БиХ, али је постојала и реална опасност, да ће се поновити геноцид из времена Другог свјетског рата. Важно је нагласити да је Туђман свој говор

одржао пред усташким грбом односно шаховницом са првим бијелим пољем. Од тада је почело масовно коришћење усташких симбола широм Хрватске. У предизборној кампањи ХДЗ-а и других странака деснице, током марта и априла 1990. године, на огромној већини застава се налазио усташки грб са првим бијелим пољем.

Поред тога, Туђман и други говорници су током трајања сабора много пута понављали да се залажу за отцјељење,

као и за историјске и природне границе хрватског народа мислећи на стварање Хрватске до Дрине која би укључила БиХ. У читавом Туђмановом говору Срби су се оправдано осјетили угрожено и схватили да не постоје као народ и да им поновно пријети масовно страдање и прогон. ХДЗ се профилисао као проушашка странка која је покренула рехабилитацију НДХ и ширила антисрпску мржњу с идејом стварања етнички чисте Хрватске без Срба...

Орешковић: „Хрватска има проушашку власт“

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је посланик Хрватског сабора Јосип Дабро још једном потврдио да је Домовински покрет отворена усташка странка. Дабро, који је истакнути члан странке Домовински покрет чији је лидер Иван Пенава, је у мјесту Комлетинци код Вуковара пјевао стихове у којима Анту Павелића назива „вођом свих Хрвата“.

Домовински покрет са својих осам посланика је важан дио владајуће коалиције на челу да проушашком Хрватском демократском заједницом чији је лидер Андреј Пленковић који је и предсједник Владе Хрватске.

Нацистички чин Јосипа Дабре не представља никакво изненађење. У питању је један од мноштва доказа да се у Хрватској дуго низ година велича усташтво, да се упућују језиве пријетње преосталим

Србима да им нема живота у проушашкој држави, и да се шаље порука прогнаним Србима да не долазе на своја огњишта и да одустану од борбе за своја отета имовинска и стечена права.

Хрватска посланица Далија Орешковић је поводом усташког оргијања Јосипа Дабре јавно изјавила да: „Хрватска има проушашку власт. То је све што данас треба рећи, отворено, јасно и без увијања. То треба дати до знања и Европи. А грађане треба позвати да не пристају ни на каква преслагивања. Између Јосипа Дабре, Домовинског покрета, оног остатка који се од Домовинског покрета одвојио, Томпсона и ХДЗ-а, нема никакве разлике“.

Такође, Далија Орешковић говори већ дуже вријеме пуну истину: „Усташе су фашисти. Зло и хрватска срамота. Нису наша војска. Нису ништа вриједно спомена“.

УКЛАЊАЊЕ КРСТОВА СА ГРОБАЉА НА ПОДРУЧЈУ ВРБОВСКОГ ЈЕДАН ОД МНОГИХ ДОКАЗА УКЛАЊАЊА ТРАГОВА ПРИСУСТВА СРБА У ХРВАТскоЈ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да уклањање већег броја православних крстова са гробаља на подручју града Врбовског јесте један од многих доказа систематског уклањања трагова вишевијековног присуства српског народа на подручју Хрватске. У питању је злочин против мртвих Срба јер се плански затиру српски гробови.

Како је објавила Епархија горњокарловачка крстове је уклоњила надлежна комунална служба града Врбовског уз образложење да је ријеч о дотрајалим и оштећеним обилежјима која су представљала потенцијалну опасност.

Међутим, вјерници и потомци упокојених чији се гробови налазе на поменутим гробљима изразили су забринутост, наводећи да о планираном уклањању нису били претходно обавијештени, као и да су поједини крстови били очувани и стабилни.

Крстови су, према подацима Епархије горњокарловачке, стари неколико стотина година и представљају споменике културе.

Линта апелује на Делегацију Европске комисије у Загребу и друге међународне организације да најштрије осуде наведени шовинистички и антицивилизацијски чин и да захтијевају од надлежних институција и представника локалне самоуправе да се крстови врате на гробља и да се у потпуности санира штета.

Србија да оснује Канцеларију за спровођење Анекса Г Бечког споразума о сукцесији „Приватна својина и стечена права”

Председник Савеза Срба из региона тражи да Србија оснује државну институцију Канцеларију за спровођење Анекса Г Бечког споразума о сукцесији *Приватна својина и стечена права*. Један од главних задатака Канцеларије био би да помогне прогнаним Србима, другим оштећеним грађанима и правним субјектима у борби за повратак њихових одузетих или узурпираних имовинских и стечених права у Хрватској и Федерацији Босне и Херцеговине. Бројне чињенице јасно потврђују да званични Загреб и Сарајево плански опструирају његову реали-

зацију с циљем да се легализује отимање српске имовине.

У Анексу Г прецизно стоји да свим грађанима и правним лицима мора бити призната, заштићена и враћена имовина коју су имали на дан 31. 12. 1990. године у једној од држава наследица бивше СФРЈ. Такође, у Анексу Г пише и да ће било какво одузимање имовине под притисцима и пријетњама учињено након посљедњег дана 1990. године бити ништавно.

По међународном праву и по Устави-ма Хрватске и БиХ Споразум о сукцесији бивше СФРЈ има јачу правну снагу од до-

мањих закона јер је потврђен у Сабору Хрватске и Парламентарној скупштини БиХ.

Споразум о сукцесији бивше СФРЈ потписале су тадашња Савезна Република Југославија, Хрватска, Словенија, Македонија и БиХ прије 24 године у Бечу тј. 29. јуна 2001. године и садржи седам анекса. Ступио је на снагу три године касније тј. јуна 2004. године након потписа и посљедње земље сукцесора, Хрватске.

За прогнане Србе, друге оштећене грађане и српске фирме најважнији је Анекс Г који се тиче заштите приватне имовине и стечених права.

СПОРНА ПРИМЈЕНА ЗАКОНА У ФЕДЕРАЦИЈИ БиХ ДОВОДИ У ПИТАЊЕ СРПСКУ ИМОВИНУ

У Федерацији БиХ имовина Срба и Српске православне цркве доводи се у питање кроз више административних и правних механизма, указује председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Као један од кључних проблема наводи се поступак усклађивања земљишних књига и катастра, који се спроводи пред надлежним судовима и органима локалне управе.

Према доступним информацијама, судови често не упућују директне позиве власницима имовине, укључујући представнике Српске православне цркве и грађане српске националности, већ обавјештења објављују путем огласних табли, појединих дневних листова и службених гласника. Оваква пракса доводи до тога да значајан број заинтересованих лица, посебно оних који живе ван БиХ, не буде благовремено информисан, нити у могућности да у законским роковима заштити своја права.

» Манастир Завала код Требиња

(ФОТО ТО ТРЕБИЊЕ)

Као посљедица, у појединим случајевима долази до уписа права својине на земљишту, у корист државе, ентитета, кантона или јединица локалне самоуправе, што додатно продубљује правну несигурност и отвара питања заштите приватне и црквене имовине.

Додатни изазов представља примјена Закона о стварним правима Федерације БиХ, посебно одредби које се односе

на институт државине. Према тим прописима, лице које непрекидно користи одређену непокретност током дужег временског периода може стећи право својине, што у пракси доводи до спорова у случајевима гдје власници нису били у могућности да користе или контролишу своју имовину.

Оштећени грађани често су принуђени да покрећу дуготрајне судске поступке ради

поврата имовине, који у појединим случајевима трају годинама или се обустављају због процесних разлога, укључујући питања надлежности.

У том контексту, указује се на значај досљедне примјене Споразума о питањима сукцесије бивше СФРЈ, потписаног у Бечу 2001. године, који је ступио на снагу 2004. године након ратификације у парламентима држава наследица. Посебно је важан Анекс Г, који прописује обавезу признавања, заштите и враћања имовине свим грађанима и правним лицима на стање од 31. децембра 1990. године, као и ништавност свих одузимања извршених под притиском након тог датума.

Саговорници истичу да је, у складу са међународним правом и уставним порецима држава наследица, овај споразум правно обавезујући и има предност у односу на домаће законодавство, те да је неопходно његово пуно и досљедно спровођење у пракси.

Србија да оснује Музеј Срба из региона; У Хрватској и Федерацији БиХ се отима српска културна баштина

Од националног значаја је да Србија оснује посебну државну институцију Музеј Срба из региона који би се бавио чувањем и његовањем културне баштине, обичаја и традиције Срба који су родом и поријеклом из региона или живе у државама у окружењу. То су Словенија, Хрватска БиХ, Црна Гора, Македонија, Мађарска, Румунија, Албанија и др, сматра председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Србија има обавезу да штити културну баштину нашег народа у региону односно да се залаже за досљедну примјену међународних конвенција о заштити материјалног и нематеријалног културног наслеђа

изван наше државе. Посебно је важно да се заштити културна баштина Срба у оним државама гдје Срби више не живе или живе у веома малом броју због етничког чишћења или других разлога.

У оквиру Музеја Срба из региона, постојао би већи број културних центара. Један од њих би био Културни центар Срба из Крајине. Поред тога, постојали би Културни центар Срба из Федерације БиХ, Културни центар Срба из Републике Српске, Културни центар Срба из Црне Горе, Културни центар Срба из Македоније, Културни центар Срба из Словеније, Културни центар Срба Албаније и др.

У Хрватској и Федерацији БиХ траје смишљени процес отимања српског наслеђа с циљем да се преименује у хрватско и бошњачко или чак уништи. Хрватске и бошњачке институције у континуитету раде на грубом фалсификовању свега што је српско с циљем да се затре српски језик и ћирилица, а тиме и српски народ на том подручју. Присвајају се стари српски споменици и обичаји и представљају као хрватски и бошњачки. Својатају се српски јунаци, научници, умјетници, писци и други познати Срби и проглашавају Хрватима и Бошњацима. Слично стање је у Црној Гори, Сјеверној Македонији и Албанији.

НЕ ЗАБОРАВИТИ УСТАШКИ ПОКОЉ 2.300 СРПСКИХ ЦИВИЛА ПРИЈЕ 84 ГОДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ БАЊАЛУКЕ

Немамо право да заборавимо нити да опростимо усташки покољ 2.300 Срба, од тога више од 550 дјеце који се десио у једном дану прије 83 године на подручју Бањалуке, поручује председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Усташе су 7. фебруара 1942. године, без испалењеног метка убиле 2.315 невиних српских цивила у бањалучким селима Дракулић, Мотике и Шарговац, те у руднику Раковац. Тада је убијено више од 550 дјеце. Србија има обавезу да покрене борбу за међународно признање геноцида над српским народом у Независној Држави Хрватској током Другог свјетског рата. Крајњи циљ јесте да што већи број држава потпише Конвенције о спречавању и кажњавању геноцида и међународне организације у парламентима донесу резолуције којима се масовно и планско уништење Срба од стране усташког режима признаје као геноцид.

ПРИМЈЕНА ТЗВ. ЗАКОНА О СТРАНЦИМА И ВОЗИЛИМА БИ ИМАЛА КАТАСТРОФАЛНЕ ПОСЉЕДИЦЕ ПО СРПСКИ НАРОД НА КОСМЕТУ

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да би примјена тзв. Закона о странцима и возилима имала катастрофалне посљедице по српски народ на Косову и Метохији. Режим Аљбина Куртија би примјеном наведених закона започео обрачун са српским шкољством и српским здрављством с циљем наставка етничког чишћења српског народа са Косова и Метохије. Закон о странцима предвиђа да се грађани који не посједују држављанство и личне карте тзв. Косова сматрају странцима који свој боравак морају да пријаве тзв. Косовској полицији, док Закон о возилима налаже да возача на овлашћење, уколико возач нема пребивалиште у земљи у којој је возило регистровано, више неће бити могућа. Њихова примјена, која је требало да почне 15. јануара, одложена је за 15. март. Према процјенама око 10.000 Срба само на сјеверу Косова и Метохије нема личне карте тзв. Косова било из административних препрека било из разлога јер то не желе. Њима ће бити угрожена основна људска права тј. право на слободу кретања и право на дом.

Посебан проблем су студенти из централне Србије и из Црне Горе, као и већина професора који предају на Универзитету у Косовској Митровици који исто немају личне карте тзв. Косова. Примјеном наведених прописа био би фактички онемогућен рад Универзитета јер професори не би могли да долазе да раде, нити студенти да се школују.

Недавно је група Албанаца упала у зграду Ректората Универзитета у Косовској Митровици са ултимативним захтјевом да се у року од 30 дана Факултет техничких наука исели из својих просторија или да потпише уговор о закупу са албанским Универзитетом у Приштини. Србија треба да тражи од међународне заједнице да се заустави даљи прогон српског народа јер тзв. Косово не поштује стечена права Срба који живе на својим огњиштима, а 220.000 прогнаних Срба и осталих неалбанца проглашава странцима.

БИВШИ СРПСКИ КОШАРКАШ, СА СЛИКЕ		СОФТВЕР ЗА АРХИТЕКТЕ	БИВШИ КЛУБ ИГРАЧА СА СЛИКЕ	ВАЗДУХОПЛОВНА КОМПАНИЈА
СТРАХ, ТРЕМА (НАР.)				
ФК ИЗ МАДРИДА				
НОВАЦ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ				
ГЛУМИЦА И МАНЕКЕНКА ФОНТИЗ				
ГРАД У ЛИЦИ, РОДНО МЈЕСТО КОШАРКАША СА СЛИКЕ	АКТЕНТАШНА	ПРОНЕВЈЕРА	МЈЕСТО КОД ГУЧЕ ПОКЛОН	ОСТАРИТИ
СИР ИЗ ХОЛАНДИЈЕ				3. О. ПРАВИТИ РИМЕ
ОСМОКРАКА ЗВИЈЕЗДА				
СТАРИ ВОЈНИ ЧИН У РУСИЈИ				
ПЈЕВАЊЕ			ПАМЕТ, РАЗБОР	ТОНА ДРЖАВА У Ј-З АЗИЈИ
СРПСКА ГЛУМИЦА ШТРЉИЋ			МАЛО (МУЗ.) ГРАД У ЕКВАДОРУ	
23. И 16. СЛОВО НАШЕ АЗБУКЕ		КУЛИНАР ПИСАЦ, ТОМАС		
СРПСКО КОЛО	ПАТВОРИНЕ ОКЛАХОМА			
СИРЂЕ			КРАДЉИВАЦ, ЛОПОВ НЕПЕР	
АРТИЉЕРЦИ, ТОБЦИЈЕ				

РЕШЕЊЕ: пра, Реал, еври, Дита, Рти, гауда, зо, октаграм, старшина, пој, ум, т, Ива, поко, њн, кувар, ими-тати, опат, тат, канонири.

Црно-бели бал ФК Кордун: Заједништво за нове генерације фудбалера

У свечаној сали *Тройикана* 14. фебруара 2025. одржан је Црно-бели бал у част ФК *Кордун* из Кљајићева који представља много више од свечане вечери – он је симбол јединства клуба и читаве заједнице која стоји иза њега. На овом догађају не прикупљају се само средства за рад омладинске школе, већ се улаже у будућност дјете која тек стасавује у спортисте и одговорне младе људе. Бал повезује управу клуба, тренере, младе играче, родитеље, спонзоре и пријатеље, стварајући снажну мрежу подршке у којој свако даје свој допринос.

Управо та сарадња показује да клуб није само мјесто спортских надметања, већ простор васпитања, дружења и изградње здравих вриједности.

У години када се клуб приближава великом јубилеју – 80 година постојања – овај бал добија додатну симболику, јер подсећа на традицију траје захваљујући заједништву и спремности да се улаже у нове генерације. Црно-бијело вече зато постаје спона између славне прошлости и амбициозне будућности, доказујући да клуб расте онда када расте и заједница око њега.

Конфузија бенд се побринуо да вече протекне у весељу. Сваке године се пријатељски одазову и организатори су им у знак захвалности уручили пригодне поклоне.

Клуб тренутно има пет селекција: двије селекције пјетлића,

пионирски, кадетски и сениорски састав.

Одиграно је више десетина утакмица, и сви играчи свих категорија са поносом и љубављу носе дрес и грб вољеног клуба.

Сениори су освојили Међуопштинску лигу Сомбор као и Колут куп, а за успјешан завршетак године побринула се и омладинска селекција са освојеним насловом шампиона Подручне лиге Сомбор.

Ти резултати дају гаранцију наставка традиције играња фудбала у Кљајићеву дуге 79 година.

Спонзора је ове године било највише без којих овај бал не би био толико успјешан. Наградни фонд је износио чак 800.000 динара.

Главне награде у ковертама су биле означене по селекцијама у клубу, Кордун, сениори, омладинци, кадети, пионери, петлићи.

Предсједник Завичајног удружења Кордунаша потомака и пријатеља Кордуна из Београда Петар Шаула обратио се присутнима.

– Честитке на организацији једне овако лијепе вечери дружења, са жељом да Фудбалски клуб *Кордун* у овој години постигне још боље резултате – рекао је Шаула и искористио прилику да браћи са Кордуна СД *Петровца* из Војнића честита 80 година постојања, донирао је за томболу викенд у апартману у Врднику, за четири особе.

Програм је водио шармантни Милић Михајловић.

ДРАГАНА БОКУН

» Чланови Удружења Мостараца код бисте Алексе Шантића на Калемегдану

102 године од смрти Алексе Шантића

Поводом 102. годишњице смрти великог српског pjesника Алексе Шантића (1868–1924), поштоваоци његовог лика и дјела окупали су се на симболичним мјестима у Мостару и Београду како би одали почаст „чувару сјећања на херојско доба града на Неретви”.

У родном Мостару, представници Српске православне црквене општине, СПКД *Просвјета* и СПКУД *Гусле* положили су цвијеће на pjesников гроб на гробљу Бјелушине. Јереј Душко Којић истакао је да нас је Шантић научио како се свим срцем воли своје, а поштује туђе, док је Сања Бјелица Шаговновић подсетила на његову сахрану 1924. године, која је остала упамћена као највећа у историји града, када је цијели Мостар изгледао као „мајка завијена у црно”. Радислав Тубић, предсједник *Гусла*, нагласио је да се Шантићев дух данас враћа новим генерацијама као порука толеранције и човјечности. Поводом овог јубилеја, у Музеју Саборне цркве премијерно је приказан документарни филм *Век цроче, а што ти нема*.

У Београду, Удружење грађана Мостара, предвођено

предсједником Благојем Ребићем, окупило се код Шантићеве бисте на калемегданској Главној алеји. Уз молитву и зимско цвијеће, Мостарци у пријестоници оживјели су дух pjesника који је за живота био завјетно загладан у Београд. Горан Лучић је поручио да се на овај дан Калемегдан прелива у Шантићев завичајни перивож, славећи поезију слободара која остаје „јабука у коју нож не може”.

Рођен у трговачкој породици, Алекса Шантић је свој књижевни врхунац достигао почетком 20. вијека, оставивши иза себе опус од преко 700 pjesама. Био је један од оснивача листа *Зора* и друштва *Гусле*, а због свог националног рада био је хапшен током аустроугарске окупације. Његово стваралаштво, у којем се преслићу елигија, родољубље и дух севдалинке, изнедрило је антологијске pjesме попут *Остајте овдје*, *Емина* и *Вече на шкољу*.

Иако су његово име и значај у родном граду кроз историју често били изложени политичким притисцима и преименовањима улица и институција, Шантић за свој народ остаје непролазни симбол племенитости и вјере у „пролеће које мора доћи”.

Смрт др Младена Стојановића довела до братоубилачког рата

ПИШЕ: БОРИС РАДАКОВИЋ

Прекретница у односима између партизана и четника било је убиство др Младена Стојановића. Наиме, након општенародног српског устанка и јединственог дјеловања устаника на подручју Босанске Крајине током првих осам мјесеци устанка, дошло је до идеолошке и организационе подјеле у начину отпора према НДХ и Нијемцима. Устаници на чијем челу су били комунисти формирали су партизанске одреде и определијели се за офанзивну стратегију према непријатељу.

Онај дио устаника на чијем челу су били официри краљеве војске, пријератни жандарми, православни свештеници и други угледнији људи, монархистички и национално определијени, формирао је четничке јединице. Четници су изабрали дефанзивнију тактику јер су на тај начин покушавали да сачувају српско становништво на својим територијама од геноцида. Због тога су, између осталог, пристајали на лабаве и тактичке договоре са Нијемцима и НДХ о ненападању и борби против комунизма. Такво четничко тактизирање било је најчешће на територијама које су биле највише угрожене од стране НДХ, као што су дијелови данашње БиХ од ријеке Врбас до планине Мајевице и подручје Херцеговине. На подручју Босанског Грахова, Дрвара, Гламоча и Мркоњић Града, четници су слично тактизирали са Италијанима који су ту имали своје интересне зоне. Комунисти су четничко тактизирање успјели да у српским масама под својом командом представе као издају српског народа и ослободилачке борбе.

РАЗЛИЧИТА ИСТОРИЈСКА ТУМАЧЕЊА

Историчари и публицисти у комунистичкој Југославији нису имали много простора за објективније сагледавање партизанско-четничког сукоба у Босанској Крајини. Слиједили комунистичку матрицу по којој су четници издајници и чак „српске усташе”, нису смјели да посложе све чињенице везане за братоубилачку борбу. Дио устаничких снага је, након устанка и првих побједа, прихватио преговоре са Италијанима који су имали своју интересну зону у НДХ (јужно од срезова Босански Нови, Приједор, Бањалука итд.), а који су настојали хуманим односом према Србима да смире устанак. Ишло се чак докле да су Италијани хапсили неке хрватско-муслиманске злочинце и ликвидирали их, давали Србима храну, гарантовали свима безбједност и чак наоружавали неке устаничке чете. Са друге стране, неки устаници (углавном они под утицајем комуниста) сматрали су Италијане лукавим непријатељем коме не треба попустити, а њихов хуман однос према Србима сматрали су само тактиком за гушење устанка. Интерес Италијана јесте био да држе устанике у својој зони под контролом, као што је интерес устаника био да не гину гдје не морају и да се бране од војске НДХ која је извршавала план истребљења српског народа. Већ тада, од друге половине 1941. године, долази до неповјерења између ове двије групе српских устаника.

Ствари су се почеле нагло компликовати након сукоба између партизана и четника у Србији. Четничко-партизански сукоби на том подручју интензивирали су се током октобра, да би кулминирали сукобом око Ужица почетком новембра 1941. године.

Ипак, у Босанској Крајини до краја 1941. године није дошло до већег отвореног војног сукоба између четника и пар-

» Споменик испред зграде Градске управе у Приједору

тизана. Мјестимично се дешавало да дође до ликвидације „сумњивих” људи међу устаницима. Тако су комунисти на Козари, прије отвореног сукоба са четницима, приступили ликвидацији осумњаника са четничку агитацију. – Козара их није штетила када је тобоже постојао и споразум са четницима. Из Србије сви који су дошли к нама да ту харангирају и припремају терен, ми смо их ликвидирали чим су се помолили и једино захваљујући тим мјерама које смо одмах предузели и појачали политички рад у четама и позадини, ми смо очували доста добро наше редове.

Из овога слиједи да су у братоубилачки рат на Козари први загазили комунисти. Четници на то нису остали имуни, него су током рата, кад год им се указала прилика, ликвидирали комунистичке функционере и њихове помагаче.

Комунисти су отишли корак даље када су почели да устаничке јединице организују у складу са директивама Врховног штаба НОПО Југославије, а према закључцима са комунистичког сајетовања у Столицама (крај Крупања, Србија) од 26. септембра 1941. године. Тако је одлуком Главног штаба НОПО за Босну и Херцеговину подручје између горњег и средњег тока ријеке Сане и горњег и средњег тока ријеке Врбас, тј. на Мањачи, Змијању, Раткову, Јању и Пљеви, као и неким дијеловима на десној обали Сане, 31. октобра 1941. потпало под новоформирану Трећу КНОП одред. Команданти и борци који нису прихватили ове потезе комуниста и њихових симпатизера почели су да се постепено удаљавају од дијела устаника који су прихватили организационе промјене. Највећи ауторитет међу антикомунистичким дијелом устаника на том подручју имао је Урош Дреновић, замјеник Трећег КНОП одреда. Уз удаљавање од комуниста, Дреновић је продубљивао своје везе са Италијанима и јавно изјављивао да ће се борити против „ушташа и сарађивати с партизанима, али да неће нападати Италијане, јер су они дошли да заштите српски народ”.

ПРВИ СУКОБИ ПАРТИЗАНА И ЧЕТНИКА

Током првих мјесеци 1942. године ситуација се све више заоштрава и долази до првих већих сукоба између партизана и четника у Босанској Крајини. Петровачко-бихаћки партизански одред од 5. до 17. јануара 1942. године разоружава четнике у селима Бјелај, Вођеница и Суваја и по селима организује народне зборове на којима се агитовало за партизанску страну. Петровачко-бихаћки партизани ће се 23. јануара у Колунићу неочекивано сукобити са једним водом Италијана који су превозили дрва за њихову посаду у Босанском Петровцу. Након што су потукли

Италијане и заробили 21 њиховог војника, партизани су продужили у Медено Поље и ту се утврдили. Сутрадан су из Босанског Петровца кренули Италијани у снази од око 300 војника и са њима нешто четника Мане Роквића. Партизани Бихаћко-петровачког одреда нанијели су велике губитке Италијанима и четницима, а остатак њихових снага повукао се у Босански Петровац.

Упоређо са погоршавањем односа између четника и партизана дешавају се нови масовни покољи српског становништва у Босанској Крајини: половином јануара покољ у Драксенићу око 300 Срба; покољи 5. и 12. фебруара у Пискавици и 12. фебруара у Ивањској, укупно преко 200 Срба; покољ 7. фебруара у руднику Раковац и селима Дракулић, Шарговац и Мотике, укупно око 2300 Срба итд. У таквој атмосфери комунисти организују Скендервакуфску конференцију 21. и 22. фебруара 1942. године (Скендер Вакуф је данашње Кнежево). Због кашњења Косте Нађа и Лепе Перовић, који су по одлуци Покрајинског комитета КПЈ и Главног штаба НОП и добровољачких одреда за БиХ упућени „на рад у Босанску Крајину”, конференција је продужена на 23. фебруар у Бочцу. Трећег дана конференције, према инструкцијама врха КПЈ које су пренијели Нађ и Лепа, посебно је истакнута „потреба заоштравања борбе са унутрашњим непријатељем, четницима...” На тој конференцији постављени су тврдокорни комунисти на главне војне и политичке устаничке партизанске позиције.

БИТКА КОД ЛИПОВАЧКЕ ШКОЛЕ

Комунисти су убрзо са ријечи прешли на дјела. Четничке јединице које нису могле преговорима убиједити да се придруже партизанима, комунисти су настојали силом разоружати или уништити. Козарска пролетерска чета, формирана 16. фебруара 1942. године у селу Бистрица (Приједор), наступала је првих дана марта 1942. године тереном око Челинца. Ту су се налазиле четничке снаге под командом Лазара Лазе Тешановића. Пролетерска чета добила је задатак да 5. марта крене у село Липовац, гдје су се у сеоској школи налазили Тешановић и његови четници. Четну су у том походу водили Младен Стојановић и Данко Митров. Разлог томе јесте тај што је Четврти КНОП одред, који је дјеловао на простору између ријеке Врбаса, Саве и Босне, био у расулу, а његово људство масовно прилазило четницима. Козарски пролетери су добили задатак да, уз помоћ Младеновог ауторитета, покушају спријечити расуло партизанских снага око Челинца, а у међувремену ће им се придружити пролетерске чете са Грмеча и око Дрвара ради даљег наступања.

Како је дошло до сукоба између партизана и четника код школе у Липовцу постоји неколико верзија, као и различита тумачења шта је био циљ пролетерске чете у Липовцу. Према партизанским изворима, први су ватру из школе отворили четници на партизана који нису ишли у борбеном поретку, него у колони, рачунајући да неће бити сукоба. Међу пролетерима, како се сјећа Милан Будимир, у походу на Липовац био је и Раде Радић са дијелом своје чете, који ће почетком априла 1942. године прићи четницима, а њега ће комунисти касније оптужити да је налогодавац ликвидације Младена Стојановића. Четнички извори тврде супротно – да су четници, након што је стражар испред школе наређено партизанској колони да стане, а она то није учинила него је наставила и отворила

ватру на школу, прихватили борбу и одбили партизански напад. О циљу пролетерске чете у Липовцу од учесника те операције са партизанске стране добијамо контрадикторне податке. Једни тврде да је Младен кренуо са пролетерима да преговара са Тешановићем и његовим четницима. Други се сјећају да су пролетери у Липовцу требали да уђу као четници и тако заварују Тешановића и олакшају сламање четника у Липовцу. Трећи наводе да им је тек у Липовцу саопштено од стране Младена, Данка и Косте Нађа да имају задатак разоружавања четника који су логорovali у школи. Стојан Симић, замјеник команданта Јошавачке чете устаника прије подјеле на партизана и четнике, а након тога један од четничких команданата, тврдио је да је очевидац расправе између Младена, Османа Карабеговића, Нике Јуринчића и Ђуре Пуцара „Старог”. По његовим ријечима, Младен је желио да преговара са четницима, а „они су били љути на то”.

Током битке код Липовачке школе тешко је рањен Младен Стојановић. Он је са другим рањеним партизанима превезен у село Јошавку, гдје је у сеоској школи формирана болница. Након неког времена пренесен је у кућу Данила и Софије Вуковић, гдје се о Младену бринула докторица Даница Перовић. Докторица Перовић је у својим сјећањима записала да је била љута на Воју Ступара, комесара Четвртог КНОП одреда, који је дан прије Младенове ликвидације „прошао испред школе са једном десетином или водом бораца НОВ-а и да је отишао у правцу села Бранешаца. Због овога сам се страшно на њега наљутила, јер је знао да смо у невољи и да нам је требала помоћ да се спасимо.” У Јошавци је 31. марта / 1. априла 1942. године дошло до приласка устаника четницима. У току метежа тих дана ликвидирали су и Младен Стојановић 1. априла 1942. године. Комунисти су као налогодавац Младеновог убиства оптужили Раду Радића, вођу устаника у Јошавци, али неки извори упућују да то није било дјело Радића, него других четничких кругова.

ПРОПАГАНДНИ ПРОГЛАС

Догађаји након Младенове ликвидације показују да је она четницима донијела много тешкоћа. Младен је уживао велико поштовање међу становништвом Босанске Крајине и његова смрт је удаљила велики дио српског становништва од четника. То су комунисти обилато користили у својој пропаганди против четника и већ у првом прогласу под насловом *Српски народ и групови њарђизани* од 16. априла 1942. године искористили су да четнике прогласе за издајнике српског народа: „Најновије издајце српског народа – четници убили су друга Младена, сина овога краја, који је повео српски народ у борбу у оним данима када му је пријетила опасност да буде истребљен, када су крвници усташе почели прогонити, убијати и клати невино српско становништво, дјецу, жене и старце.”

Ипак, и овај проглас писан у пропагандне сврхе против четника говори нам да је устанак у Босанској Крајини имао српски национални предзнак. Младеновом смрћу „процес револуционисања устаничког покрета на терену Поткозарја био је у потпуности завршен, а након Козарске офанзиве поткозарски сељак ће се отиснути са Козаре и постати активни учесник у братоубилачком рату.”

АУТОР ЈЕ КУСТОС МУЗЕЈА НА МРАКОВИЦИ
НАПОМЕНА: ЗБОГ ОГРАНИЧЕНОГ ПРОСТОРА
ТЕКСТ ЈЕ ДЈЕЛИМИЧНО СКРАЂЕН

СД ПЕТРОВА ГОРА ВОЈНИЋ ОБИЉЕЖИЛО 80 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА

Осам деценија спорта, заједништва и идентитета српске заједнице у Војнићу

Спортско друштво *Петрова гора* из Војнића 22. фебруара је свечаном академијом обиљежило велики јубилеј осам деценија постојања.

Петрова гора основана је 22. фебруара 1946. године у кино-сали на иницијативу Котарског народослободилачког одбора омладине, као секција Спортског друштва *Петрова гора*.

Иако се ногомет играо много прије тога, кроз соколска и друга друштва, прве лопте су стигле око 1920. године, и то од Кордунаша који су отишли за Америку.

Игралиште СД *Петрова гора*, саграђено је на темељима некадашње православне цркве која је срушена за вријеме Другог свјетског рата од стране усташа.

Клуб дјелује у двије секције – пјетлићи и сениори. Први тим тренутно се такмичи у Другој жупанијској ногометној лиги.

До 1991. године, Петрова гора такмичила се у 4. лиги Југославије (побједник Загребачке лиге је разигравао за попуњу 3. лиге). Распадом Југославије, Војнић се нашао у Републици Српској Крајини те је *Петрова гора* наступала у првенству РСК. Клуб се гаси 1995. године након злочиначке операције *Олуја* и одласка српског становништва из Војнића. Клуб је опет кренуо са радом 2006. године, и екипу чине углавном локални Срби.

У културно-умјетничком програму наступили су СКД *Просвјешта* пододбор Војнић и Анасмбл народних игара и пјесама из Војнића.

Председник СД *Петрова гора* Саша Колар је замолио све присутне да минутом ћутања одају почаст свима који више нису са њима, а били су чланови спортског друштва.

– Од скромног почетка 1946. године наш клуб је израстао у симбол спортског духа, упорности и заједништва. Током свих ових година доживјели смо многе успјехе на терену и освојили многе трофеје. Оно што нас чини посебним јесте да смо увијек његовали фер-плеј и љубав према ногомету. Захваљујем се свим играчима, тренерима, бившим и садашњим члановима управе, свим људима који су својим трудом допринијели да наш клуб буде оно што је данас. Посебну захвалност дугујемо људима који су наш клуб 2006. године вратили на стабилне ноге и тада у Трећу карловачку лигу. Пред нама је нова ера са новим изазовима и циљевима. Наш задатак је да наставимо градити на темељима постојања претходних 80 година. Да његујемо младе таленте, и тежимо новим спортским успјесима.

Начелник општине Војнић Небојша Антић истакао је ангажовање свих људи из управе клуба и њихова одрицања и чињеницу да су своје слободно вријеме утkali у боје *Петрове горе*.

– То може само онај ко воли спорт и ногомет и зато вам хвала од срца. Зато док год сам ја ту гдје јесам, трудићу се да *Петрова гора* и спорт у Војнићу имају довољно примања како би се могли пласирати и у виши ранг и тамо освајати трофеје.

Замјеник жупаније Карловачке жупаније из редова српске националне мањине Ненад Вукадиновић поручио младима да треба да буду поновни на своје претке, че-

» Представници свих узрасних категорија са управом клуба и ветеранима

ститао им на успјеху и јубилеју и обећао помоћ колико буде у његовој надлежности.

Председник Ногометног савеза Карловачке жупаније Невен Шпајцер пожелио је *Петровој гори* да још много траје и изњедри многе генерације играча и играчица који ће промовисати Војнић и Општину Карловац.

– У једном турбулентном периоду мог живота људи из *Петрове горе* су били моја највећа подршка и најсигурнија карика, ма шта ко мислио. Мислим да је тада господин Еремић био председник, жао ми је што сада није ту, и што га нисам видио. Његова ријеч ми је значила више од било чије.

Након обраћања уручио је златну плакету и 3.000 евра за помоћ клубу у име Ногометног савеза Карловачке жупаније.

Председник Спортско-рекреативног друштва Срба из Хрватске Милан Мартиновић рекао је да је изузетно поносан на иницијативу *Петрове горе* која траје већ десет година, и похвалио Немању Еремића.

– Дошао је код мене са идејом да се направи ногометна репрезентација Срба у РХ. И да би учествовали на Европејади, 2016. Успјели смо се организовати и већ десет година функционишемо.

Легенда *Петрове горе*, Бранко Мане Шушњар, каже да је овај ногометни клуб уткан у сваку пору његовог бића.

– Најљепше године мог живота провео сам играјући за *Петрову гору*, од пионира до ветерана, били смо пуни елена. Као дјечаци прали смо на Радоњи дресове старијим играчима, чистили им копачке, навјали за свој клуб и били сретни да смо дио тога. Били смо велика обитељ. Нашег тре-

» Саша Колар

нера, нашег Маркана (Марка Новковића) слушали смо више него родитеље. Он нас је учио како играти, како бити добар играч и човјек и како вољети *Петрову гору* – казао је Бранко Шушњар Мане и поздравио све своје саиграче широм свијета као и вјерну публику.

Легендарни тренер Стјепан Штеф Бенић испраћен је на позорницу са великим аплаузом, пуним поштовања. Носио је занимљив дрес, боје своја два најдража клуба, пругасти плаво-бијели Карловца и пругасти зелено-бијели *Петрове горе*.

Испричао је како је у једном периоду тренирао оба клуба и *Карловац* и *Петрову гору*, па је неминовно дошло до тога да су се сусрели у куп такмичењу у којој је Карловац победио са 5:2.

– Сретан сам што сам овдје са вама и увијек ћу бити за *Петрову гору*!

Бивши играч, Милорад Арлов, подсетио се када је играо први пут против *Петрове горе*, 1977. као играч *Младости* из Топуског.

– Поносан сам што сам носио дрес *Петрове горе*, али и када сам играо против *Петрове горе*. За разлику од *Младости* из Топуског и *Јединства* из Вргинмоста, једино сте ви задржали некадашње име клуба и зато вас изузетно волим и поштујем. Организација коју водим, Одбор Српске за Косово и Метохију ове полусезоне помоћи ће са најмање 1.000 евра.

Представница Завичајног клуба Кордуна Драгана Смиљанић изразила је велико поштовање према свим људима који су себе утkali у зелено-бијеле боје.

– Хоћу прије свега да се обратим младим људима који су овдје, и тренирају, али и овим клинцима који играју у фолклору, да им узалуд све дипломе у животу ако не одрасту у добре људе. И нека не дозволе у животу да их дијеле, него нека се повезују са другом дјецом, из љубави према спорту, музици, или било којем заједничком интересовању – рекла је Смиљанићева која је прије академије уручила донаторска средства за куповину опреме у име Завичајног клуба Кордунаша.

Смиљанићева је позвала све на традиционално Кордунашко вече 4. априла 2026. године.

Председник Удружења Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна из Београда Петар Шаула исказао је да му је част да се налази испод симбола *Петрове горе*, наши

пријатељи, рођаци, окупљени у СД *Петрова гора* и сада носе ову зелену боју у свом срцу и даље постижу резултате којима смо сви ми задивљени.

У склопу академије приказан је и пригодни филм о клубу аутора Стеве Новоковића, некадашњег играча о којем је прије 20 година говорио један од оснивача и тадашњи тренер Марко Новковић.

Тренери Илија Косановић, Саша Колар, Немања Еремић, Петар Гвозденовић, играчи сениора, лимачи, ветерани и *Галаксијоси* су се попели на бину и заједно се фотографисали.

Овој свечаној академији поред говорника присуствовали су многобројни гости: замјеник начелника општине Војнић из редова српске националне мањине Ђуро Шаула, представник СНВ-а Дејан Михајловић, начелник општине Вргинмост Милан Врга, начелник општине Плашки Перо Дамјановић, председник Спортско-рекреативног друштва Срба из Хрватске Милан Мартиновић, председница НК *Војнић 95* Санела Валентић, парох Бранко Сантрач, председник Вијећа српске националне мањине Карловачке жупаније Невен Ивошевић, председник Вијећа Српске националне мањине општине Војнић Миле Кнежевић, председник Вијећа српске националне мањине општине Крњак Илија Матијевић, умјетнички руководилац Анасмбла народних игара и пјесама из Војнића Чедомир Студен, председница СКД *Просвјешта* пододбор Војнић Нада Малбаша.

Програм је водио бивши играч у млађим селекцијама Стефан Лончар.

СД *Петрова гора* представља један од најважнијих спортских и друштвених осланаца српске заједнице у Војнићу. Осам деценија постојања није само спортски јубилеј, већ свједочанство истрајности, припадности и љубави према завичају. Основано у послјератним годинама, друштво је генерацијама окупљало дјecu, младе и одрасле, чувајући традицију фудбала на простору Кордуна и Петрове горе.

У средини која се суочава са демографским падом и скромним материјалним условима, само постојање клуба од великог је значаја. Захваљујући ентузијазму прије свега управе, тренера, играча, ветерана и мјештана, али и свих пријатеља клуба који се труде да помогну, традиција фудбала није прекинута.

ДРАГАНА БОКУН